

**CURTEA
DE APEL CHIȘINĂU**

2043, mun. Chișinău, str. Teilor 4
www.instante.justice.md; e-mail: cac@justice.md
Tel. (022) 409-209; Fax: (022) 635-355

**CHISINAU
COURT OF APPEAL**

4 Teilor str., Chișinău 2043
www.instante.justice.md; e-mail: cac@justice.md
Tel. (022) 409-209; Fax: (022) 635-355

Dosarul nr: 21r-784/21

Curtea Constituțională a Republicii Moldova

Mun. Chișinău, str. Al. Lăpușneanu 28 MD-2020

Prin prezenta, Curtea de Apel Chișinău vă expediază spre examinare sesizarea depusă de către petiționarii Donos Tudor, Donos Elena și avocatul Bulbuc Boris în interesele petiționarului Donos Tudor privind ridicarea excepției de neconstituționalitate, în cauza cu nr. 21r-784/21.

Anexă: Cererea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate - 6 file.
Sesizare – 114 file.
Sesizare – 106 file.
Încheiere Judecătorei Orhei, sediul Central din 16 martie 2021 – 4 file;
Cerere de apel - 22 file;
Cerere de recurs - 20 file;
Încheierea Curții de Apel Chișinău din 07 iunie 2021 – 3 file;

**Judecătorul
Curții de Apel Chișinău**

Lisîi Ghenadie

10:50
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ
A REPUBLICII MOLDOVA
Intrare Nr. 1859
"02" "08" 2021

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

str. Alexandru Lăpușneanu nr. 28,
Chișinău MD 2004,
Republica Moldova

SESIZARE

*privind excepția de neconstituționalitate
prezentată în conformitate cu art. 135 alin.(1) lit.a) și lit.g) din Constituție*

Autor sesizării: Donos Tudor

Chișinău 2021

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

str. Alexandru Lăpușneanu nr. 28,
Chișinău MD 2004,
Republica Moldova

SESIZARE

privind excepția de neconstituționalitate

prezentată în conformitate cu art. 135 alin.(1) lit.a) și lit.g) din Constituție

I. AUTORUL SESIZĂRII

1. *Nume, prenume:* **DONOS Tudor** (în interesele proprii)
2. *Funcția, studii:* neangajat, studii superioare licențiate în drept, masterat în drept.
3. *Adresa:*
4. *Telefon:*
5. *Nume, prenume a reprezentantului:* Donos Elena (soție, reprezentant în bază de procură)
6. *Ocupația reprezentantului:*
7. *Adresa reprezentantului:*
8. *Telefon:*

II. OBIECTUL SESIZĂRII

9. **Interpretarea articolului 135 alin.(1) lit. a) și g) și art.54 alin.(1) și (2) prin prisma articolului 20 și art.26 alin. (2) din Constituție, explicînd:**
  - Care ar fi procedura de apărare împotriva unui act normativ de procedură devenit desuet, aplicat în procesul penal în instanța de recurs ca ultimă instanță, prin care s-a produs ingerințe în drepturi?
  - Cine și unde poate reclama desuitudinea actului normativ ce a încălcat drepturile în procesul penal și ce instanță este în drept să constate desuitudinea actului normativ?
  - Care ar fi procedura de soluționare a unei erori judiciare produse pe baza aplicării unui act normativ devenit desuet prin care s-a produs ingerințe în drepturi, iar eroarea judiciară s-a produs chiar în instanța de recurs ca ultimă instanță. Iar instanța de recurs în anulare a refuzat ridicarea excepției de neconstituționalitate. Iar potrivit art.453 alin.(2) CPP, repetarea unui recurs în anulare este inadmisibilă?
10. Prezenta sesizare are ca scop controlul constituționalității a art.70 alin.(7) pct.3) CPP, potrivit căreia:

Pentru confirmarea calității și împuternicirilor sale, apărătorul prezintă organului de urmărire penală sau instanței:

- 1) documentul ce confirmă apartenența lui la avocatură;
- 2) documentul ce confirmă că are permisiunea de a practica calitatea de apărător conform legislației Republicii Moldova;
- 3) **mandatul biroului de avocați sau un alt document ce îi confirmă împuternicirile.**

III. CIRCUMSTANȚELE LITIGIULUI EXAMINAT DE CĂTRE INSTANȚA DE JUDECATĂ

11. Eu Donos Tudor născut la 27 aprilie 1981, în s. Chiștelnița r. Telenești, polițist de profesie am fost condamnat de Judecătoria Telenești, apoi în ordine de apel de Curtea de apel Chișinău. Ulterior Curtea Supremă de Justiție mi-a respins recursul. Instanța de recurs în anulare mi-a respins ca inadmisibil recursul în anulare. Hotărârile devenid irevocabile.

Instanțele de judecată m-au condamnat pentru comiterea unor infracțiuni care nu le-am comis, prevăzute de art. 328 alin.(2) lit.a);b), art. 309/1 alin.(1), art.327 alin.(1), art.349 alin.(1), art.303 alin.(2) din Codul penal.

La baza condamnării mele, a stat o învinuire înaintată de procuror în lipsa apărătorului, dar semnată post-factum de un avocat neîmputernicit fără drepturi și obligații procesuale pe nume Vasile Țîbîrnă, care a apărut în procesul penal la inițiativa procurorului care m-a pus sub învinuire, fiindcă după spusele procurorului acest avocat Vasile Țîbîrnă a fost desemnat de Oficiul Teritorial Bălți al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat(*în continuare OT Bălți al CNAJGS*).

Această ilegalitate admisă în procesul de apărare a fost descoperită la 15 aprilie 2019, și tot în acea zi a fost sesizată și instanța de recurs, însă peste o zi la 16 aprilie 2019 instanța de recurs a respins sesizarea, constatînd că art.70 alin.(7) CPP a fost respectat, legalizînd astfel participarea avocatului neîmputernicit în procesul de condamnare a mea.

Cu alte cuvinte instanța de recurs a aplicat direct în cauza de condamnare a mea prevederile art.70 așin.(7) pct.3) CPP, care stipulează: „**mandatul biroului de avocați sau un alt document ce îi confirmă împuternicirile**”, lege căzută în desuetudine prin care mi-au fost produse ingerințe în drepturi.

Actualmente în Judecătoria Orhei sediul Central, se află spre examinare cererea de revizuire a hotărîrei judecătorești irevocabile bazată pe lege căzută în desuetudine. Însă modul de sesizare a legii căzute în desuetudine, procedura de revizuire a hotărîrei bazate pe lege căzută în desuetudine, organul competent să constate desuetudinea legii, în deosebi cînd prin această lege s-a produs ingerințe în drepturi, atunci astăzi în Republica Moldova un cadru normativ ce să reglementeze o asemenea situație nu există.

IV. EXPUNEREA PRETINSEI SAU A PRETINSELOR ÎNCĂLCĂRI ALE CONSTITUȚIEI PRECUM ȘI A ARGUMENTELOR ÎN SPRIJINUL ACESTOR AFIRMAȚII.

LEGISLAȚIA PERTINENTĂ

Prevederile relevante ale Constituției (M.O., 1994, nr. 1) sunt următoarele:

Articolul 1 Statul Republica Moldova

„[...]”

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.”

Articolul 4 Drepturile și libertățile omului

„(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.”

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngrădi accesul la justiție.”

Articolul 21 Prezumpția nevinovăției

Orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată pînă cînd vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale.

Articolul 23

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 26

Dreptul la apărare

„(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

(3) În tot cursul procesului, părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.

(4) Amestecul în activitatea persoanelor care exercită apărarea în limitele prevăzute se pedepsește prin lege.”

Articolul 54
Restrângerea exercițiului unor drepturi sau
al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

Articolul 119
Folosirea căilor de atac

„Împotriva hotărârilor judecătorești, părțile interesate și organele de stat competente pot exercita căile de atac, în condițiile legii.”

Articolul 134
Statutul

„(1) Curtea Constituțională este unica autoritate de jurisdicție constituțională în Republica Moldova.

(2) Curtea Constituțională este independentă de orice altă autoritate publică și se supune numai Constituției.

(3) Curtea Constituțională garantează supremația Constituției, asigură realizarea principiului separării puterii de stat în putere legislativă, putere executivă și putere judecătorească și garantează responsabilitatea statului față de cetățean și a cetățeanului față de stat.”

Articolul 135
Atribuțiile

„(1) Curtea Constituțională:

a) exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte;

b) interpretează Constituția;

[...]

g) rezolvă cazurile excepționale de neconstituționalitate a actelor juridice, sesizate de Curtea Supremă de Justiție;

[...].

(2) Curtea Constituțională își desfășoară activitatea din inițiativa subiecților prevăzuți de Legea cu privire la Curtea Constituțională.”

Prevederi relevante ale Legii nr.100 din 22.12.2017,,cu privire la actele normative”

Articolul 74. Încetarea acțiunii actului normativ

(1) Acțiunea actului normativ încetează dacă:

- a) [...];
- b) [...];
- c) [...];
- d) [...];
- e) actul a devenit desuet.

(2) [...].

Prevederi relevante ale Codului de procedură penală

Articolul 2. Legea procesuală penală

(1) [...];

(2) [...];

(3) Constituția Republicii Moldova are supremație asupra legislației procesuale penale naționale. Nici o lege care reglementează desfășurarea procesului penal nu are putere juridică dacă este în contradicție cu Constituția.

(4) [...];

(5) **În desfășurarea procesului penal nu pot avea putere juridică legile și alte acte normative care anulează sau limitează drepturile și libertățile omului, încalcă independența judecătorească, principiul contradictorialității, precum și contravin normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional, prevederilor tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte.**

Articolul 8. Prezumția nevinovăției

(1) Persoana acuzată de săvârșirea unei infracțiuni este prezumată nevinovată atâta timp cât vinovăția sa nu-i va fi dovedită, în modul prevăzut de prezentul cod, într-un proces judiciar public, în cadrul căruia îi vor fi asigurate toate garanțiile necesare apărării sale, și nu va fi constatată printr-o hotărâre judecătorească de condamnare definitivă.

Articolul 10. Respectarea drepturilor, libertăților și demnității umane

(1) [...].

(2) [...].

(3) [...].

(3) [...].

(4) Orice persoană este în drept să-și apere prin orice mijloc neinterzis de lege drepturile, libertățile și demnitatea umană, lezate sau limitate nelegitim în cursul procesului penal.

(5) [...].

(6) [...].

Articolul 17. Asigurarea dreptului la apărare

(1) În tot cursul procesului penal, părțile (bănuitul, învinuitul, inculpatul, partea vătămată, partea civilă, partea civilmente responsabilă) au dreptul să fie asistate sau,

după caz, reprezentate de un apărător ales sau de un avocat care acordă asistență juridică garantată de stat.

(2) Organul de urmărire penală și instanța judecătorească sînt obligate să asigure participanților la procesul penal deplina exercitare a drepturilor lor procesuale, în condițiile prezentului cod.

(3) Organul de urmărire penală și instanța sînt obligate să asigure bănuیتului, învinuitului, inculpatului dreptul la asistență juridică calificată din partea unui apărător ales de el sau a unui avocat care acordă asistență juridică garantată de stat, independent de aceste organe.

(4) [...].

(5) În cazul în care bănuیتul, învinuitul, inculpatul nu au mijloace de a plăti apărătorul, ei sînt asistați gratuit de cîte un avocat care acordă asistență juridică garantată de stat.

Articolul 19. Accesul liber la justiție

(1) Orice persoană are dreptul la examinarea și soluționarea cauzei sale în mod echitabil, în termen rezonabil, de către o instanță independentă, imparțială, legal constituită, care va acționa în conformitate cu prezentul cod.

(2) [...].

(3) [...].

Articolul 24. Principiul contradictorialității în procesul penal

(1) Urmărirea penală, apărarea și judecarea cauzei sînt separate și se efectuează de diferite organe și persoane.

(2) Instanța judecătorească nu este organ de urmărire penală, nu se manifestă în favoarea acuzării sau a apărării și nu exprimă alte interese decît interesele legii.

(3) Părțile participante la judecarea cauzei au drepturi egale, fiind investite de legea procesuală penală cu posibilități egale pentru susținerea pozițiilor lor. Instanța de judecată pune la baza sentinței numai acele probe la cercetarea cărora părțile au avut acces în egală măsură.

(4) Părțile în procesul penal își aleg poziția, modul și mijloacele de susținere a ei de sine stătător, fiind independente de instanță, de alte organe ori persoane. Instanța de judecată acordă ajutor oricărei părți, la solicitarea acesteia, în condițiile prezentului cod, pentru administrarea probelor necesare.

Articolul 64. Drepturile și obligațiile bănuیتului

(1) Bănuیتul are dreptul la apărare. Organul de urmărire penală îi asigură bănuیتului posibilitatea să-și exercite dreptul la apărare prin toate mijloacele și metodele care nu sînt interzise de lege.

(2) Bănuیتul, conform prevederilor prezentului cod, are dreptul:

1) să știe de ce este bănuیت și, în legătură cu aceasta, imediat după reținere sau după ce i s-a adus la cunoștință hotărîrea despre aplicarea măsurii preventive sau recunoașterea în calitate de bănuیت, **să fie informat în prezența apărătorului**, în limba pe care o înțelege, despre conținutul bănuیتii și despre încadrarea juridică a faptelor infracționale de săvîrșirea cărora este suspectat;

2) [...];

3) [...];

4) în caz de reținere, să primească consultație juridică, în condiții confidențiale, din partea apărătorului pînă la începutul primei audieri în calitate de bănuیت;

5) din momentul cînd i s-a adus la cunoștință actul procedural de recunoaștere în calitate de bănuیت, să aibă asistența unui apărător ales de el, **iar dacă nu are mijloace de a plăti apărătorul, să fie asistat în mod gratuit de către un avocat care acordă asistență juridică garantată de stat**, precum și, în cazurile admise de lege, să renunțe la apărător și să se apere el însuși.

Articolul 66. Drepturile și obligațiile învinuitului, inculpatului

(1) Învinuitul sau, după caz, inculpatul are dreptul la apărare. Organul de urmărire penală sau, după caz, instanța de judecată îi asigură învinuitului, inculpatului posibilitatea de a-și exercita dreptul la apărare prin toate mijloacele și metodele neinterzise de lege.

(2) Învinuitul, inculpatul, conform prevederilor prezentului cod, are dreptul:

1) [...];

2) [...];

3) [...];

4) în [...];

5) din momentul punerii sub învinuire, să aibă asistența unui apărător ales de el, iar dacă nu are mijloace de a plăti apărătorul, **să fie asistat în mod gratuit de un avocat care acordă asistență juridică garantată de stat**, precum și, în cazurile admise de lege, să renunțe la apărător și să se apere el însuși

Articolul 67. Apărătorul

(1) [...].

(2) [...].

(3) [...].

(3¹) Avocatul care acordă asistență juridică garantată de stat dobândește calitatea de apărător în momentul în care coordonatorul oficiului teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat emite decizie privind acordarea asistenței juridice calificate. Decizia privind acordarea asistenței juridice calificate se aduce la cunoștință, după caz, solicitantului, organului de urmărire penală sau instanței de judecată.

(4) [...].

(5) [...].

(6) [...].

(7) [...].

Articolul 69. Participarea obligatorie a apărătorului

(1) Participarea apărătorului la procesul penal este obligatorie în cazul în care:

1) [...];

2) [...];

3) [...];

4) [...];

5) [...];

6) bănuitului, învinuitului, inculpatului i se incriminează o infracțiune gravă, deosebit de gravă sau excepțional de gravă;

7) [...];

8) [...];

9) [...];

10) [...];

11) [...];

12) [...];

13) [...].

(2) [...].

(3) Participarea obligatorie a apărătorului la procesul penal este asigurată de coordonatorul oficiului teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat, la solicitarea organului de urmărire penală sau a instanței.

Articolul 70. Admiterea, desemnarea și înlocuirea apărătorului, confirmarea calității și împuternicirilor lui

(1) Persoanele menționate la art.67 alin.(2) participă la procesul penal în calitate de apărător:

1) [...];

2) la desemnarea de către coordonatorul oficiului teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat în cazul cererilor sau solicitărilor de acordare a asistenței juridice calificate.

(2) Organul de urmărire penală sau instanța nu este în drept să recomande cuiva invitarea unui anumit apărător.

(3) Organul de urmărire penală sau instanța solicită desemnarea avocatului care acordă asistență juridică garantată de stat de către coordonatorul oficiului teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat:

1) [...];

2) în cazul în care participarea apărătorului la procesul penal este obligatorie, iar bănuitul, învinuitul, inculpatul nu are apărător ales.

(4) [...].

(5) [...].

(6) [...].

(7) Pentru confirmarea calității și împuternicirilor sale, apărătorul prezintă organului de urmărire penală sau instanței:

1) documentul ce confirmă apartenența lui la avocatură;

2) documentul ce confirmă că are permisiunea de a practica calitatea de apărător conform legislației Republicii Moldova;

3) **mandatul biroului de avocați sau un alt document ce îi confirmă împuternicirile.**

(8) Persoana care pretinde să participe în cauza dată în calitate de apărător, dar nu prezintă documentele ce îi confirmă calitatea și împuternicirile de apărător nu este admisă să participe la desfășurarea procesului penal în calitatea respectivă, fapt asupra căruia se adoptă o hotărâre motivată.

Articolul 104. Audierea bănuितului, învinuitului, inculpatului

(1) Audierea bănuितului, învinuitului, inculpatului se face numai în prezența unui **apărător ales sau a unui avocat care acordă asistență juridică garantată de stat**, imediat după reținerea bănuितului sau, după caz, după punerea sub învinuire, dacă acesta acceptă să fie audiat. Nu se permite audierea bănuितului, învinuitului, inculpatului în stare de oboseală, precum și în timpul nopții, decât doar la cererea persoanei audiate în cazurile ce nu suferă amânare, care vor fi motivate în procesul-verbal al audierii.

(2) [...].

(3) [...].

(3) [...].

(4) [...].

(5) [...].

(6) [...].

(7) [...].

Articolul 282. Înaintarea acuzării

(1) Înaintarea acuzării învinuitului se va face de către procuror în prezența **avocatului** în decurs de 48 de ore din momentul emiterii ordonanței de punere sub învinuire, dar nu mai târziu de ziua în care învinuitul s-a prezentat sau a fost adus în mod silit.

(2) Procurorul, după stabilirea identității învinuitului, îi aduce la cunoștință ordonanța de punere sub învinuire și îi explică conținutul ei. Aceste acțiuni se atestă cu semnăturile procurorului, învinuitului, **avocatului** și ale altor persoane care participă la această acțiune procesuală, aplicate pe ordonanța de punere sub învinuire, indicându-se data și ora punerii sub învinuire.

(3) După înaintarea acuzării, procurorul îi va explica învinuitului drepturile și obligațiile acestuia prevăzute în art.66. Învinuitului i se înmânează copia de pe ordonanța de punere sub învinuire și informația în scris privind drepturile și obligațiile lui. Acțiunile nominalizate, de asemenea, **se consemnează în ordonanța de punere sub învinuire în modul prevăzut în alin.(2).**

(4) [...].

Articolul 458. Cazurile de revizuire a procesului penal

(1) Hotărârile judecătorești irevocabile pot fi supuse revizuirii atât cu privire la latura penală, cât și cu privire la latura civilă.

(2) Dacă hotărârea judecătorească se referă la mai multe persoane sau mai multe infracțiuni, revizuirea se poate cere pentru oricare dintre fapte sau dintre făptuitori.

(3) Revizuirea poate fi cerută în cazurile în care:

1) s-a constatat, prin sentință penală irevocabilă, comiterea unei infracțiuni în timpul urmăririi penale sau în legătură cu judecarea cauzei;

2) s-au stabilit alte circumstanțe de care instanța nu a avut cunoștință la emiterea hotărârii și care, independent sau împreună cu circumstanțele stabilite anterior, dovedesc că cel condamnat este nevinovat ori a săvârșit o infracțiune mai puțin gravă sau mai gravă decât cea pentru care a fost condamnat sau dovedesc că cel achitat sau persoana cu privire la care s-a dispus încetarea procesului penal este vinovat/vinovată;

3) două sau mai multe hotărâri judecătorești irevocabile nu se pot concilia;

4) Curtea Constituțională a recunoscut drept neconstituțională prevederea legii aplicată în cauza respectivă.

(4) Dacă nu se poate da hotărâre din cauza că s-a împlinit termenul de prescripție a incriminării sau s-a declarat un act de amnistie sau din cauza că unele persoane au fost grațiate, precum și din cauza decesului învinuitului, circumstanțele prevăzute la alin.(3) pct.1)-3) se stabilesc printr-o cercetare efectuată potrivit prevederilor art.443 și 444.

Prevederi relevante ale Legii nr.198 din 26.07.2007 „cu privire la asistența juridică garantată de stat”

*Art.27 alin.(3), Drepturile și obligațiile avocatului care acordă asistență juridică calificată **se atestă prin decizie privind acordarea de asistență juridică, emisă în condițiile prezentei legi.***

Prevederi relevante ale Legii nr.1260 din 19.07.2002„cu privire la avocatură”, (redacția 2002)

*Art.52 alin.(2) al Legii nr.1260 din 19.07.2002„cu privire la avocatură”, Împuternicirile avocatului se confirmă prin **mandatul eliberat de către biroul de avocați.** În mandat se indică numărul licenței pentru exercitarea profesiei de avocat și data eliberării acesteia.*

Art.35 alin.(1) lit.g) al Legii nr.1260 din 19.07.2002„cu privire la avocatură”:
Consiliul Baroului: g) stabilește forma mandatului avocatului.

Prevederi relevante ale Legii nr.1260 din 19.07.2002„cu privire la avocatură”, (redacția 2010)

Art.52 alin.(2) al Legii nr.1260 din 19.07.2002„cu privire la avocatură”:
„Împuternicirile avocatului se confirmă prin **mandat**. Formularul mandatului este un document de strictă evidență. Conținutul, forma și modul de utilizare a mandatului se aprobă de către Guvern.” Actualmente această prevedere se regăsește în art.60 alin.(2) al Legii nr.1260 din 19.07.2002„cu privire la avocatură”.

Prevederi relevante ale Hotărîrii Guvernului nr. 1175 din 21.12.2010 „cu privire la aprobarea formularului și modului de utilizare a mandatului avocatului, formularul mandatului avocatului”

Pct.2-6

- este un document de strictă evidență, care confirmă împuternicirile avocatului în instanța de judecată.

Formularul mandatului avocatului se imprimă pe hîrtie de formatul A5 împărțită în două părți identice. O parte se decupează și se prezintă în instanța de judecată, iar cealaltă parte este păstrată de către avocat. Formularul mandatului avocatului are un fond albastru-deschis.

Formularul mandatului avocatului conține următoarele elemente obligatorii:

- 1) pe recto se inserează:
  - a) numărul și seria;
  - b) denumirea biroului asociat de avocați;
  - c) denumirea cabinetului avocatului;
  - d) datele de contact;
  - e) denumirea “MANDAT”;
  - f) numele și prenumele avocatului;
  - g) numărul licenței și data eliberării;
  - h) numărul contractului de asistență juridică și data semnării;
  - i) **numărul deciziei coordonatorului Oficiului Teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat și data semnării;**
  - j) semnătura avocatului, certificată prin ștampilă.
- 2) pe verso se inserează:
  - a) împuternicirile avocatului;
  - b) semnătura clientului.

Împuternicirile avocatului în instanța de judecată, potrivit art.81 din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova, urmează a fi consemnate pe versoul mandatului numai în procesele civile.

Prevederi relevante ale Codului deontologic al avocaților din Republica Moldova

Capitolului II pct.2

Avocatul acționează doar atunci când este împuternicit de clientul său, în baza contractului de asistență juridică, ori dacă este numit din oficiu, la cererea organului de urmărire penală sau a instanței de judecată, sau dacă acordă, la solicitare, asistență juridică gratuită garantată de stat.

Prevederi relevante ale Statutului profesiei de avocat Nr.302 din 08.11.2011(publicat în Monitorul oficial nr.54-57 din 08.04.2011)

Articolul 8 alin.(3)

Acordarea asistenței juridice obligatorii de stat în cazurile prevăzute de Lege se face numai ca urmare a desemnării de către Oficiile Teritoriale ale Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat (art.14 alin.2, lit.c); art.26, 27 din Legea cu privire la asistența juridică garantată de stat).

Prevederi relevante ale Hotărîrea cu privire la aprobarea Regulamentului funcționării Oficiilor teritorialeale Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat nr.15 din 30.07.2008(Monitorul Oficial nr.160-161/463 din 22.08.2008)

În cazul în care se acceptă acordarea asistenței juridice calificate, coordonatorul Oficiului teritorial emite o decizie în acest sens, în conformitate cu art.27 al Legii cu privire la asistența juridică garantată de stat. Decizia privind acordarea asistenței juridice calificate se aduce la cunoștința solicitantului în termenele specificate în art.26 al Legii cu privire la asistența juridică garantată de stat.

Prevederi relevante ale Hotărîrei Plenului Curții Supreme de Justiție nr.11 din 24 decembrie 2010 „cu privire la practica aplicării legislației pentru asigurarea dreptului la apărare al bănuitului, învinuitului, inculpatului și condamnatului în procedură penală”.

Pct.7

Avocatul care acordă asistență juridică garantată de stat dobîndește calitatea de apărător în momentul în care coordonatorul Oficiului teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat emite o decizie privind acordarea asistenței juridice calificate.

[...]

Dacă persoana care pretinde să participe în calitate de apărător nu prezintă: a) documentul ce confirmă apartenența ei la avocatură; b) documentul ce confirmă că are permisiunea de a practica calitatea de apărător conform legislației Republicii Moldova; c) mandatul biroului de avocați sau un alt document ce îi confirmă împuternicirile; d) **decizia Coordonatorului cu privire la acordarea asistenței juridice calificate** sau de urgență, organul de urmărire penală sau instanța, printr-o hotărâre motivată, nu admite participarea ei la desfășurarea procesului penal în calitatea respectivă.

---

12. **Referitor la necesitatea interpretării articolului 135 alin.(1) lit. a) și g) și art.54 alin.(1)și(2) prin prisma articolului 20 și 26 alin.(2) din Constituție, explicînd:**

- Care ar fi procedura de apărare împotriva unui act normativ de procedură devenit desuet, aplicat în procesul penal în instanța de recurs ca ultimă instanță, prin care s-a produs ingerințe în drepturi?
- Cine și unde poate reclama desuitudinea actului normativ ce a încălcat drepturile în procesul penal și ce instanță este în drept să constate desuitudinea actului normativ?
- Care ar fi procedura de soluționare a unei erori judiciare produse pe baza aplicării unui act normativ devenit desuet prin care s-a produs ingerințe în drepturi, iar eroarea judiciară s-a produs **chiar în instanța de recurs** ca ultimă instanță. Iar instanța de recurs în anulare a refuzat ridicarea excepției de neconstituționalitate. Iar potrivit art.453 alin.(2) CPP, repetarea unui recurs în anulare este inadmisibilă?

13. **Dreptul persoanei de a se adresa justiției este o condiție *sine qua non* în asigurarea eficienței exercitării drepturilor și libertăților sale(HCC nr.16 din 19.07.2005, § 4; HCC nr.3 din 10.02.2011, § 3).**

Accesul liber la justiție este un principiu complex, cuprinzînd mai multe raporturi juridice și drepturi fundamentale, prin care se poate garanta exercitarea lui deplină. În conexiune cu acest principiu este dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile legitime ale persoanelor, consacrat în art.20 din Constituție, și dreptul la apărare, reglementat de art.26 din Constituție, conform căruia fiecarei persoane în Republica Moldova i se garantează dreptul la apărare(HCC nr.3 din 10.02.2011, § 3)

Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale. În tot cursul procesului părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.

Astfel, dreptul la apărare este un drept fundamental, garantat, care poate fi exercitat de către orice persoană în mod independent și liber.

Unul din scopul procesului penal constă în protejarea persoanei și societății de faptele ilegale ale persoanelor cu funcții de răspundere în activitatea lor legată de cercetarea infracțiunilor presupuse sau săvârșite (art.1 alin.(2) CPP) și că persoana să nu fie victima încălcării altor drepturi fundamentale (art.1 alin.(3) CPP).

Potrivit art.54 alin.(1) și (2) din Constituție, „(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului, (2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției”.

Potrivit art.2 alin.(5) CPP, În desfășurarea procesului penal nu pot avea putere juridică legile și alte acte normative care anulează sau limitează drepturile și libertățile omului, încalcă independența judecătorească, principiul contradictorialității, precum și contravin normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional, prevederilor tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte.

Prin urmare, prevederile art.20, art.26 și a art.54 din Constituție permit în drept ca persoana să reacționeze în mod legal în cazul când drepturile sale sînt încălcate, iar statul asigură prin legi clare modul cum persoana ar putea să-și apere drepturile.

14.

La data de 22.12.2017 Republica Moldova, a adoptat **Legea nr.100 din 22.12.2017, „cu privire la actele normative”**.

Potrivit art.74 alin.(1) lit.e) **al Legii nr.100 din 22.12.2017, „cu privire la actele normative”, Acțiunea actului normativ încetează dacă: e) actul a devenit desuet.**

La baza acestei reglementări a stat **NOTA INFORMATIVĂ** a Ministerului Justiției la proiectul Legii cu privire la actele normative, Capitolul XVIII pct.50: Desuetudinea unui act normativ presupune faptul că acest act normativ încetează a fi aplicat în practică. În acest caz, este vorba de acte normative care au fost total depășite de schimbările social-economice care au avut loc în societate, de faptul că stările de lucru ce au determinat necesitatea adoptării acestui act normativ au încetat să mai existe, astfel încît acțiunea lor nu mai are nici o justificare și nici nu mai poate fi susținută, fiind depășită de noile relații ale vieții. **Drept urmare a faptului că statul nostru este la o etapă de tranziție, nu pot fi evitate și ignorate situațiile în care unele acte normative devin inaplicabile fără să fi fost abrogate, fiind depășite de timp. Astfel, a devenit strict necesară reglementarea acestui temei de încetare a acțiunii actului normativ.** (accesibilă la linkul:

http://www.justice.gov.md/public/files/transparenta_in_procesul_decizional/coordonare/2015/august/2015.08.19_NOTA_L_acte_norm_avizare_.pdf).

15.

Prin urmare Republica Moldova deși recunoaște că ar putea exista legi căzute în desuetudine, reglementează încetarea de drept a acestor legi căzute în desuetudine, însă Republica Moldova nu a reglementat cine poate să reclame legea căzută în desuetudine, unde poate să o reclame, și care este instanța competentă să constate desuetudinea legii și cum se corectează eroarea produsă prin aplicarea acesteia, **în cazul când legea**

căzută în desuetudine a fost aplicată într-un proces, ca rezultat drepturile fundamentale a persoanei au fost grav încălcate.

Or o hotărîre de condamnare adoptată în baza unei legi căzute în desuetudine, afectează grav prezumția nevinovăției și principiul legalității.

Reeșind din cele expuse, avînd în vedere că un cadru normativ de reglementare a situației descrise supra în Republica Moldova nu există, atunci Curtea Constituțională ca garant al Constituției urmează să rezolve această excepție de neconstituționalitate prin interpretarea **articolului 135 alin.(1) lit. a) și g); art.54 alin.(1) și (2) prin prisma articolului 20 și art.26 alin. (2) din Constituție** oferind răspuns la următoarele:

- Care ar fi procedura de apărare împotriva unui act normativ de procedură devenit desuet, aplicat în procesul penal în instanța de recurs ca ultimă instanță, prin care s-a produs ingerințe în drepturi?
- Cine și unde poate reclama desuitudinea actului normativ ce a încălcat drepturile în procesul penal și ce instanță este în drept să constate desuitudinea actului normativ?
- Care ar fi procedura de revizuire a unei erori judiciare produse pe baza aplicării unui act normativ devenit desuet prin care s-a produs ingerințe în drepturi, iar eroarea judiciară s-a produs chiar în instanța de recurs ca ultimă instanță?

16. În jurisprudența sa Curtea constituțională a statuat, astfel în DCC nr. 69 din 27 iunie 2017, § 22-23: *„În jurisprudența sa, Curtea a relevat că scopul oricărei interpretări a normelor constituționale este de a asigura unitatea și înțelegerea corectă a conținutului și sensului lor autentic. Interpretarea oficială este imperativă în cazurile în care incertitudinea normelor constituționale este determinată de o situație concretă și această incertitudine nu poate fi soluționată printr-o altă procedură jurisdicțională. Necesitatea interpretării trebuie să fie confirmată prin esența problemei de drept rezultată din caracterul neuniform al dispozițiilor constituționale. Având în vedere importanța interpretării dispozițiilor constituționale, Curtea Constituțională tratează sesizările de acest caracter cu o exigență deosebită. Acestea pot fi acceptate pentru examinare în fond doar în cazul în care dispoziția constituțională, a cărei interpretare se solicită, este incertă, ambiguă sau incompletă”.*

Prin urmare, incertitudinea normelor constituționale ale căror interpretare se solicită și problema de drept rezultată din caracterul neuniform al dispozițiilor constituționale menționate, **este:**

- În Republica Moldova accesul la justiție și dreptul la apărare este garantat.
- În Republica Moldova există legi căzute în desuetudine;
- În Republica Moldova există temeiul legal al încetării legii căzute în desuetudine(**art.74 alin.(1) lit.e)** al Legii nr.100 din 22.12.2017„cu privire la actele normative”).
- În Republica Moldova există proces de condamnare cu aplicarea legii căzute în desuetudine, prin ce s-a încălcat drepturile fundamentale.
- Însă în RM nu există cadru normativ de acces la instanța competentă ca să apere persoana de legea căzută în desuetudine, aplicarea căreia a produs ingerințe grave în drepturi.

- Nu există subiectul de reclamare a legii căzute în desuetudine.
- Nu există cadru legislativ ce reglementează procesul de constatare a legii căzute în desuetudine.
- Nu există cadru legislativ ce reglementează remedierea drepturilor încălcate prin actul de justiție bazat pe legi căzute în desuetudine.

17. Întru confirmarea problemei de drept apărută din care motiv se solicită interpretarea normelor constituționale menționate supra, oportun este ca să raportez Curții în acest sens, cauza și condițiile defavorabile admise prin lege în Republica Moldova, împotriva cărora practic nu m-am putut apăra.

În acest sens țin să evidențiez că cauza concretă din care motiv se solicită interpretarea normelor constituționale menționate supra, este:

Identificarea prin prisma dispozițiilor constituționale, a modului de apărare împotriva art.70 alin.(7) pct.3) CPP care a căzut în desuetudine, și a fost aplicat în procesul de condamnare a mea și mi-a încălcat prezumția nevinovăției și dreptul la apărare.

Aplicarea acestui articol a avut loc în instanța de recurs ca ultima instanță, peste o zi de la sesizare.

În procedura de recurs în anulare, nu m-am putut apăra, avînd în vedere că instanța de recurs a refuzat ridicarea excepției (a se vedea copia încheierei se anexează, anexa 1). Modul și metoda cum să mă apăr în continuare nu este reglementată.

Însă ca să fie argumentată mai concret și mai efectiv motivul solicitării privind interpretarea normelor constituționale, atunci oportun este de a ridica excepția de neconstituționalitate a art.70 alin.(7) pct.3) CPP care a căzut în desuetudine, de alt fel solicitarea privind interpretarea dispozițiilor din Constituție ar fi **teoretică și iluzorie**.

Nu va putea stabili Curtea Constituțională necesitatea interpretării dispozițiilor constituționale în vederea remedierii ingerințelor produse în drepturile fundamentale prin legea căzută în desuetudine, pînă nu va examina prin proces de jurisdicție constituțională acea lege căzută în desuetudine. Doar astfel problema de drept existență poate fi confirmată în fața Curții.

De aceia criticile privind desuetudinea art.70 alin.(7) pct.3) CPP, urmează de raportat Curții prin prezenta sesizare, prin care se ridică excepția de neconstituționalitate a art.70 alin.(7) pct.3) CPP.

18. **Excepția de neconstituționalitate a art.70 alin.(7) pct.3) Cod de procedură penală.**

Art.70 alin.(7) CPP:

Pentru confirmarea calității și împuternicirilor sale, apărătorul prezintă organului de urmărire penală sau instanței:

- 1) *documentul ce confirmă apartenența lui la avocatură;*
- 2) *documentul ce confirmă că are permisiunea de a practica calitatea de apărător conform legislației Republicii Moldova;*
- 3) *mandatul biroului de avocați sau un alt document ce îi confirmă împuternicirile.*

19. Prevederea legală „**mandatul biroului de avocați sau un alt document ce îi confirmă împuternicirile**”, este căzută în desuetudine din 2008, fapt despre ce aduc următoarele argumente.
- Noțiunea de „**mandatul biroului de avocați**”, din art.70 alin.(7) pct.3) CPP,- atunci această noțiune a fost transcrisă în CPP, fiind preluată din Legea nr.1260 din 19.07.2002,„cu privire la avocatură”.
- Potrivit **art.52 alin.(2)** al Legii nr.1260 din 19.07.2002,„cu privire la avocatură”, **Lege adoptată în 2002**, *Împuternicirile avocatului se confirmă prin **mandatul eliberat de către biroul de avocați**. În mandat se indică numărul licenței pentru exercitarea profesiei de avocat și data eliberării acesteia.*
- Totul a fost perfect legal în anul 2003, când a fost adoptat CPP inclusiv art.70 alin.(7) pct.3) CPP.
20. Prin legea nr.102 din **28.05.2010**, „pentru modificarea și completarea unor acte legislative”, a fost modificat **art.52 alin.(2)** al Legii nr.1260 din 19.07.2002,„cu privire la avocatură”, obținînd următorul conținut: „**Împuternicirile avocatului se confirmă prin mandat. Formularul mandatului este un document de strictă evidență. Conținutul, forma și modul de utilizare a mandatului se aprobă de către Guvern.**” Actualmente această prevedere se regăsește în art.60 alin.(2) al Legii nr.1260 din 19.07.2002,„cu privire la avocatură”.
21. Aici se observă o diferență a modului de confirmare a împuternicirilor avocatului, în timp:
- perioada 2002-2010, prin **mandatul biroului de avocați**;
  - 2010-prezent, prin **mandatul avocatului**.
22. **Mandatul biroului de avocați nu este același document ca și mandatul avocatului.**
- Ele fiind documente diferite, care atestă circumstanțe diferite foarte importante, și prin specificul **mandatului avocatului**, atunci prin acest document se asigură buna desfășurare a justiției și drepturile persoanei.
- Diferența între documentele, **mandatul biroului de avocați și mandatul avocatului** este următoarea:
- **Mandatul biroului de avocați**- a fost un document, forma căreia a fost aprobată de Consiliul Baroului, potrivit art.35 alin.(1) lit.g) al Legii nr.1260 din 19.07.2002,„cu privire la avocatură” **din 2002, potrivit căreia era prevăzut:** Consiliul Baroului: g) stabilește forma mandatului avocatului. *În mandat se indică numărul licenței pentru exercitarea profesiei de avocat și data eliberării acesteia* (art.52 alin.(2) al Legii nr.1260 din 19.07.2002). Alte date potrivit unor **reglementări legale**, mandatul biroului de avocați nu conținea.
  - **Mandatul avocatului**- conform p. 2-6 din hotărîrea Guvernului nr. 1175 din 21.12.2010 „*cu privire la aprobarea formularului și modului de utilizare a mandatului avocatului, formularul mandatului avocatului*”, - este un document de strictă evidență, care confirmă împuternicirile avocatului în instanța de judecată.
- Formularul **mandatului avocatului** se imprimă pe hîrtie de formatul A5 împărțită în două părți identice. O parte se decupează și se prezintă în instanța de judecată, iar cealaltă parte este păstrată de către avocat. Formularul mandatului avocatului are un fond albastru-deschis.

obligatorii: Formularul mandatului avocatului conține următoarele elemente

1) pe recto se inserează:

a) numărul și seria;

b) denumirea biroului asociat de avocați;

c) denumirea cabinetului avocatului;

d) datele de contact;

e) denumirea "MANDAT";

f) numele și prenumele avocatului;

g) numărul licenței și data eliberării;

h) numărul contractului de asistență juridică și data semnării;

i) **numărul deciziei coordonatorului Oficiului Teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat și data semnării;**

j) semnătura avocatului, certificată prin ștampilă.

2) pe verso se inserează:

a) împuternicirile avocatului;

b) semnătura clientului.

Împuternicirile avocatului în instanța de judecată, potrivit art.81 din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova, urmează a fi consemnate pe versoul mandatului numai în procesele civile.

23. Prin urmare, cea mai mare diferență între **mandatul biroului de avocați și mandatul avocatului** este:

Prin **mandatul avocatului**, statul asigură persoana cu asistență juridică garantată de stat și acest fapt se impune obligatoriu în mandat la rubrica-numărul deciziei coordonatorului Oficiului Teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat, ceea ce nu există și-n cazul **mandatului biroului de avocați**.

24. În astfel de împrejurări, expresia „**mandatul biroului de avocați**” prevăzut în art.70 alin.(7) CPP(redacția 2003), nu corespunde realităților contemporane, împrejurărilor noi stabilite prin lege, fiind depășit în timp acest document, ne mai utilizat, dispărut din circulație, fiindcă astăzi în Republica Moldova circulă prin lege **mandatul avocatului**.

25. Desuitudinea admisă în art.70 alin.(7) CPP, în expresia„**mandatul biroului de avocați**” încalcă grav art.21 și 26 alin.(3) din Constituție, fiindcă acuzatul în proces când nu dispune de mijloace financiare ca să-și angajeze un avocat, atunci prin **mandatul biroului de avocați**, nu beneficiază de asistență juridică garantată de stat atunci când interesele justiției cer acest lucru, așa cum ar beneficia prin mandatul avocatului(*la acest compartiment mă voi referi ulterior la cazul propriu*).

Mandatul biroului de avocați nu conține în nici un fel, documentul prin care statul asigură dreptul la apărare, numit:- **deciziia coordonatorului Oficiului Teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat** emisă conform art.67 alin.(3¹) CPP, fiindcă nu exista așa ceva în 2003, situația veche fiind depășită de realitatea documentului nou numit:- **mandatul avoctului**.

Mandatul avocatului ca document contemporan, conține obligatoriu **deciziia coordonatorului Oficiului Teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat** emisă conform art.67 alin.(3¹) CPP, în cazul când statul asigură dreptul la apărare.

26. Parlamentul Republicii Moldova, Guvernul, Ministerul Justiției și alte autorități au omis să facă modificările în art.70 alin.(7) pct.3) CPP, ca s-a înlocuiască termenul „**mandatul biroului de avocați**” pe care la exclus din circuit, cu termenul **mandatul avocatului**, document oficial al cărei formă și circulație este stabilită prin lege.

Ca rezultat, s-a admis desuetudinea termenului „**mandatul biroului de avocați**” din art.70 alin.(7) pct.3) CPP, și această eroare a produs o incertitudine juridică în cauza de condamnare a lui Donos Tudor violându-i dreptul la apărare și prezumția nevinovăției.

27. Referitor la desuetudinea sintagmei legale „sau un alt document care îi confirmă împuternicirile” din art.70 alin.(7) CPP.

Pentru ca să fie mai pe înțeles problema ce o reproduc, mă voi referi la două epoci al procesului penal, pe care le voi numi:

- I. **Prima epocă** – avocatul din oficiu, perioada anilor 2003-2008;
- II. **A doua epocă** – avocat care acordă asistență juridică garantată de stat, perioada 2008-prezent.

-I-

EPOCA AVOCATULUI DIN OFICIU

În anul 2003, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Codul de procedură penală.

La compartimentul Apărătorul în procesul penal, legiuitorul a stabilit modul de numire a **avocatului din oficiu**, fiindcă în 2003 nu exista **avocat care acordă asistență juridică garantată de stat**.

Tot odată legiuitorul în art.70 alin.(7) CPP, a reglementat documentele ce le prezintă persoana pentru a-și confirma calitatea de apărător, inclusiv și a **avocatului din oficiu**.

Practica trăită în **epoca avocatului din oficiu**, a fost una vagă, fapt stabilit în Raportul de activitate în sistemul de acordare a asistenței juridice garantate de stat, adoptat de Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de stat. Raportul poate fi accesat la Linkul: **Raportul_de_activitate_al_CNAJ_2008_1_**
(1)

Voi reda unele constatări potrivit Raportului:

Adoptarea legii a fost precedată de un șir de studii și analize, care au relevat punctele slabe ce urmau să fie înlăturate odată cu punerea în aplicare a sistemului de asistență juridică garantată de stat. Cele mai proeminente lacune ale legislației care trebuiau redresate erau:

- *avocații din oficiu erau dependenți de organele de urmărire penală și de judecători. Aceasta se datora atât regulilor vagi de numire a avocaților, cât și mecanismului de remunerare, care avea la bază validarea plății de către ofițerul de urmărire penală sau judecător, la discreția cărora este lăsată confirmarea sumei;*
- *lipsa unei politici coerente a statului privind asistența juridică garantată de stat și lipsa unui organ care ar asigura implementarea acesteia. De fapt, în organizarea acordării asistenței juridice din oficiu erau implicate mai multe instituții (Ministerul Justiției, Baroul Avocaților, Ministerul Finanțelor, organele de urmărire penală și instanțele de judecată), fără a exista o coordonare adecvată între aceste instituții;*
- *lipsa unui mecanism de monitorizare a calității serviciilor de asistență juridică din oficiu. În același timp, în percepția publică, calitatea serviciilor de asistență juridică din oficiu era una necorespunzătoare;*
- *existența unor practici vicioase de numire a avocaților din oficiu cu câteva minute înainte de începerea procesului, sau tradiția unor ofițeri de urmărire penală de a invita avocații din oficiu pentru a semna post-factum procesele-verbale de audiere a bănuiților sau învinuiților.*

Prin urmare, toate aceste **lacune**, admise prin reguli vagi de numire a avocatului, stabilite prin Raportului de activitate în sistemul de acordare a asistenței juridice garantate de stat, în perioada anilor 2003-2008, **au fost reglementate legal** de art.70 alin.(7) CPP, redacția 2003, în deosebi prin sintagma legală, **sau alt document ce îi confirmă împuternicirile**, din articolul 70 alin.(7) pct.3) din CPP.

Fiindcă doar sub imperiul acestei sintagme, s-a produs practica vagă în **epoca avocatului din oficiu**, stabilită prin Raportul CNAJGS menționat supra, ce a determinat statul să o modifice.

-II-

EPOCA AVOCATULUI CARE ACORDĂ ASISTENȚĂ JURIDICĂ GARANTATĂ DE STAT

Începînd cu 2008, Republica Moldova a început reforma justiției.

Potrivit Legii nr.231 din 25.11.2011, „privind aprobarea Strategiei de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011-2016”, Partea 1. CONTEXTUL ȘI FACTORII DETERMINANȚI AI REFORMEI,

[...]

Reforma sectorului justiției a fost permanent în vizorul autorităților Republicii Moldova. Pe parcursul ultimilor ani a fost adoptat un număr mare de documente strategice în domeniu: [...] Au fost adoptate legi care au edificat noi

mecanisme și instituții în sectorul justiției: **Legea cu privire la asistența juridică garantată de stat**, [...], etc.

Potrivit pct.3.1 din STRATEGIA de consolidare a sistemului judecătoresc aprobată prin **HOTĂRÎREA PARLAMENTULUI** Nr. 174 din 19-07-2007, Parlamentul RM a hotărât:

3.1. Realizarea unui cadru legislativ coerent

Atingerea scopului procesului de reformă depinde în mod esențial de realizarea unui cadru legislativ coerent, în sensul corelării tuturor actelor legislative din domeniul justiției ce urmează a fi adoptate sau modificate, precum și al eliminării neconcordanțelor și paralelismelor în elaborarea acestora.

Într-un final Republica Moldova, a identificat soluția corectă și a exclus în totalitate practica veche admisă în epoca avocatului din oficiu, în acest sens Parlamentul Republicii Moldova **la data 26.07.2007 a adoptat Legea nr.198 „privind asistența juridică garantată de stat”**.

În preambulul legii date Parlamentul Republicii Moldova a statuat: *Avînd în vedere necesitatea protejării dreptului la un proces echitabil, stabilit de articolul 6 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, inclusiv necesitatea asigurării accesului liber și egal la asistență juridică, prin organizarea și acordarea de asistență juridică garantată de stat, prin diminuarea impedimentelor economico-financiare din realizarea accesului la justiție, Parlamentul adoptă prezenta lege organică.*

De regulă, acest preambul însoțește Legea nr.198 „privind asistența juridică garantată de stat”, **ca fiind un act normativ de importanță majoră pentru societate**(art.42 alin.(2) din Legea cu privire la actele normative nr. 100 din 22 decembrie 2017).

Potrivit art. 37alin.(5) al Legii nr.198 din 26.07.2007 „privind asistența juridică garantată de stat”, **Parlamentul a prevăzut expres: În termen de 6 luni de la data publicării, Guvernul: va prezenta Parlamentului propuneri de aducere a legislației în vigoare în conformitate cu prezenta lege.**

La data 24.04.2008 Prlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea nr.89 „privind modificarea și completarea unor acte legislative” și a adus prevederile Codului de procedură penală și a Legii nr.1260 din 19 iulie 2002 cu privire la avocatură, în corespundere cu Legea nr.198 din 26.07.2007 „privind asistența juridică garantată de stat”.

O modificare a CPP, efectuată prin Legea nr.89, a fost introducerea aliniatului (3) în art.67, potrivit căreia: *Avocatul care acordă asistență juridică garantată de stat dobîndește calitatea de apărător în momentul în care **coordonatorul oficiului teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat emite decizie privind acordarea asistenței juridice calificate**. Decizia privind acordarea asistenței juridice calificate se aduce la cunoștință, după caz, solicitantului, organului de urmărire penală sau instanței de judecată.*

Dar toate prevederile legale ce conțineau sintagma **avocat din oficiu** și modul de numire a acestuia, au fost modificate cu sintagma **avocat care acordă asistență juridică garantată de stat**, care este desemnat de Oficiul Teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat.

Astfel a dispărut avocatul din oficiu din Codul de procedură penală, fiind înlocuit cu avocatul care acordă asistență juridică garantată de stat.

Însă Parlamentul Republicii Moldova, Guvernul, Ministerul Justiției și alte autorități, au omis să modifice prevederea legală procesual penală, care nemijlocit și

premordial reglementează documentele prezentate de avocatul care acordă asistență juridică garantată de stat, pentru a fi admis în procesul penal.

Prevedera legală este art.70 alin.(7) CPP.

Iar regula legală vagă care a format o practică dubioasă în **epoca avocatului din oficiu**, a fost și este „sau un alt document care îi confirmă împuternicirile” din art.70 alin.(7) CPP(redacția 2003).

Prin urmare, sintagma legală „sau un alt document care îi confirmă împuternicirile” din art.70 alin.(7) CPP, care a fost adoptată în 2003 și reglementînd **epoca avocatului din oficiu**, nu poate astăzi să reglementeze **epoca avocatului care acordă asistență juridică garantată de stat**, la compartimentul document ce-i confirmă împuternicirile așa cum prevede art.67 alin.(3¹) CPP(redacția 2008).

Fiindcă nu putea să prevadă Parlamentul în 2003, ce reglementări și ce actori procesuali va institui în Codul de procedură penală în 2008.

De aceia sintagma legală „sau un alt document care îi confirmă împuternicirile” din art.70 alin.(7) CPP, odată cu adoptarea aliniatului (3¹) în articolul 67 din CPP în anul 2008, a căzut în desuetudine.

Însă această sintagmă legală dubioasă și imperfectă, după anul 2008 cînd a fost modificat procesul penal, cînd RM a trecut de la **epoca avocatului din oficiu** la **epoca avocatului care acordă asistență juridică garantată de stat**, continuă în prezent să producă efecte rele asupra procesului și justiției și să producă ingerințe în drepturile fundamentale.

Ca rezultat sub imperiul acestei sintagme persoanele nu pot beneficia de avocat care acordă asistență juridică garantată de stat. Această sintagmă produce ingerințe în dreptul la apărare și prezumția nevinovăției.

Această sintagmă este depășită în timp de realitatea aliniatului (3¹) în articolul 67 din CPP în anul 2008 și Legea privind asistența juridică garantată de stat.

28. În opinia mea sintagma legală „sau un alt document care îi confirmă împuternicirile” din art.70 alin.(7) CPP, urma în anul 2008 să fie înlocuită cu documentul numit Decizie privind acordarea asistenței juridice calificate, document prevăzut la art.67 alin.(3¹) CPP, iar potrivit art.27 din Legea asistenței juridice garantate de stat, acest document atestă drepturile și obligațiile apărătorului. În baza acestui document statul remunerează apărătorul.

29. Necătfînd la faptul că Parlamentul a omis să aducă prevederile art.70 alin.(7) CPP, cu modificările efectuate în 2008, CSJ a adoptat în acest sens o Hotărîre.

Astfel, **Plenul Curții Supreme de Justiție a adoptat Hotărîrea nr.11 din 24 decembrie 2010** „cu privire la practica aplicării legislației pentru asigurarea dreptului la apărare al bănuțitului, învinuitului, inculpatului și condamnatului în procedură penală”, și în **pct.10** a Hotărîrei menționate a prevăzut o astfel de reglementare, alta decît cea prevăzută **de art.70 alin.(7) și (8) CPP**, stipulînd astfel:

Dacă persoana care pretinde să participe în calitate de apărător nu prezintă:

- a) documentul ce confirmă apartenența ei la avocatură;
- b) documentul ce confirmă că are permisiunea de a practica calitatea de apărător conform legislației Republicii Moldova;
- c) mandatul biroului de avocați sau un alt document ce îi confirmă împuternicirile;
- d) **decizia Coordonatorului cu privire la acordarea asistenței juridice calificate** sau de urgență, organul de urmărire penală sau instanța,

printr-o hotărîre motivată, nu admite participarea ei la desfășurarea procesului penal în calitatea respectivă.

Astfel prin **Hotărîrea nr.11 din 24 decembrie 2010**, Plenul CSJ a stabilit că pe lângă documentele prezentate în conformitate art.70 alin.(7) CPP, apărătorul care acordă asistență juridică garantată de stat prezintă în mod **obligatoriu decizia privind acordarea de asistență juridică** emisă de coordonatorul OT al CNAJGS.

Această Hotărîre reglementează situația avocatului care acordă asistență juridică garantată de stat, mai clar ca art.70 alin.(7) CPP(redacția 2003).

Hotărîrea accesibilă al linkul:

http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=347

30. Alte argumente în susținerea criticii calității art.70 alin.(7) pct.3) CPP

Suplimentar consider că art.70 alin.(7) pct.3) CPP care este căzut în desuetudine, este afectat și de neconstituționalitate, fiindcă prin această lege se produce ingerință în drepturile fundamentale:prezumția nevinovăției și dreptul la apărare din următoarele considerente.

Dreptul la apărare este un drept absolut prin natura lui, și acest drept nu poate fi supus unor limitări s-au restricții, fiind garantat de art.21 și 26 din Constituție.

Asigurarea garanțiilor necesare apărării persoanei în cadrul procesului penal constiue parte a principiului nevinovăției(art.21 din Constituție), și intră în obligația statului.

Dreptul la asistența juridică garantată de stat este o garanție necesară apărării persoanei. Acest drept derivă din principiul prezumției nevinovăției și demonstrează că Republica Moldova ca stat de drept, își realizează în mod corespunzător sarcinile și obligațiile impuse de Constituție **și nu încalcă dreptul la apărare și prezumția nevinovăției atunci când dreptul fundamental la libertate a persoanei este supus riscului de către stat.**

Dreptul la asistență juridică își găsește reflectarea în cele mai importante instrumente în domeniul drepturilor omului, inclusiv în Declarația Universală a Drepturilor Omului (10 decembrie 1948), Pactul Internațional cu privire la Drepturile Civile și Politice (16 decembrie 1966),alte tratate.

Republica Moldova ca stat de drept își exercită puterea coercitivă prin sistemul de justiție penală, ceia ce reclamă un nivel de echitate și tratament egal.

Argumentele de bază pentru asistența juridică garantată de stat sînt relativ simple:

- statul nu poate priva pe cineva de libertate fără un proces echitabil;
- un proces echitabil nu poate fi fără asistență juridică garantată de stat atunci cînd principiile fundamentale ale justiției cer ca statul să acorde un apărător cînd acuzatul nu-l are, iar interesele justiției cer obligatoriu participarea apărătorului (art.69 alin.(1) pct.6) CPP; **art.19 alin.(1) lit.c) din Legea nr.198 din 26.07.007,,cu privire la asistența juridică garantată de stat”).**

Constituția Republicii Moldova (art. 26 Dreptul la apărare) prevede că dreptul la apărare este garantat, iar părțile au dreptul să fie asistate în tot parcursul procesului de un avocat, ales sau numit din oficiu.

Normele constituționale privind dreptul la apărare și accesul la asistența juridică garantată de stat sunt dezvoltate prin normele procesuale. Art.17(1) (Asigurarea dreptului la apărare) din Codul de procedură penală prevede că părțile (bănuitul, învinuitul, inculpatul, partea vătămată, partea civilă, partea civilmente

responsabilă) au dreptul în tot cursul procesului penal să fie asistate sau, după caz, reprezentate de un apărător ales sau de un avocat care acordă asistență juridică garantată de stat.

În continuare urmează de identificat situația *de iure* și *de facto*, când statul este obligat să asigure persoanei asistență juridică garantată de stat, garantând astfel respectarea prezumției nevinovăției în procesul penal și asigurarea dreptului la apărare.

Situația de iure:

- art.69 alin.(1) pct.6) CPP, *Participarea apărătorului la procesul penal este obligatorie în cazul în care: 6) bănuitului, învinuitului, inculpatului i se incriminează o infracțiune gravă, deosebit de gravă sau excepțional de gravă.*
- Articolul 19 alin.(1) lit.c) al Legii nr.198 din 26.07.2007, „cu privire la asistența juridică garantată de stat”, potrivit căreia: *Au dreptul la asistență juridică calificată persoanele specificate la art.6, care: c) au dreptul la asistență juridică obligatorie în temeiul art. 69 alin. (1) pct. 2)–13) din Codul de procedură penală al Republicii Moldova.*
- § 5 din Hotărârea nr.16 din 19.07.2005 „privind controlul constituționalității a unor dispoziții din art.421, 453 alin.(1) și art. 455 alin.(3) din Codul de procedură penală al Republicii Moldova, Curtea a statuat: „.....Standardele elaborate de către CEDO includ libertatea persoanei de a alege forma de apărare, iar **obligatia de a-i asigura apărătorul revine statului**, fiind exercitată doar în interesul justiției...”.

Situația de facto:

- Dreptul fundamental la libertatea persoanei este supus riscului de către stat, în legătură cu acuzarea de comiterea unei infracțiuni, sau concurs de infracțiuni.
- Interesele justiției cer *ab initio* acordarea asistenței juridice garantate de stat.

Modalitatea de apreciere a situației că interesele justiției cer *ab initio* acordarea asistenței juridice garantate de stat, statul obligatoriu urmează să ia în considerație următorul criteriu: **gravitatea infracțiunii**.

Acest criteriu include evaluarea severității potențialei sentințe, precum ar fi privațiunea de libertate, durata ei, și alte consecințe adverse ale condamnării pentru acuzat.

În situația în care privarea de libertate este ceea ce este pus în joc (is at stake), interesele justiției cer, în principiu, reprezentarea juridică de către avocatul care acordă asistență juridică garantată de stat atunci când persoana nu are apărător ales, sau renunță la apărător.

În cauza Padalov c. Bulgariei s-a menționat că, având în vedere severitatea sentinței, pe care o risca reclamantul (în cumul pînă la 14 ani de privațiune de libertate), și complexitatea legislației aplicabile (norme privind concurs de infracțiuni și recidivă), interesele justiției cer ca reclamantul să fie asigurat cu asistență juridică gratuită pentru a beneficia de un proces echitabil.

Prin urmare, din cele relatate mai sus, este cert că statul este cel care asigură prin legi clare și concrete asigurarea acuzatului cu apărător care acordă asistență juridică garantată de stat în procesul penal, atunci când supune la risc dreptul fundamental-libertatea persoanei, iar persoana nu are apărător ales.

În continuare urmează de identificat legile prin care statul Republica Moldova asigură acuzatul cu apărător care acordă asistență juridică garantată de stat atunci când supune la risc **dreptul fundamental - libertatea persoanei**.

Art. 26 alin.(3) din Constituție garantează asistarea unui avocat ales s-au numit din oficiu. Codul de procedură penală a substituit noțiunea de *avocat numit din oficiu* cu *avocat care acordă asistență juridică garantată de stat*, prin Legea nr.89 din 24.04.2008 „*privind modificarea și completarea unor acte legislative*”

Avocatul care acordă asistență juridică garantată de stat revine în procesul penal ca urmare a faptului când persoana nu are avocat ales, nu dispune de mijloace financiare pentru remunerarea serviciilor avocatului, s-au renunță la avocat fiindcă se va apăra singură.

Însă renunțarea la apărător pe motivul că acuzatul își asumă apărare de sinestătătoare în situația prevăzută art.69 alin.(1) pct.6) CPP, **nu poate fi admisă.**

De aceea statul întru respectarea prezumției nevinovăției și dreptului la apărare, asigură cu apărător acuzatul prin prisma art. 67 alin. (3¹) din Codul de procedură penală, cu avocat care acordă asistența juridică garantată de stat.

Potrivit art. 67 alin. (3¹) din Codul de procedură penală: *Avocatul care acordă asistență juridică garantată de stat dobândește calitatea de apărător în momentul în care coordonatorul oficiului teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat emite decizie privind acordarea asistenței juridice calificate. Decizia privind acordarea asistenței juridice calificate se aduce la cunoștință, după caz, solicitantului, organului de urmărire penală sau instanței de judecată.*

Prin urmare statul Republica Moldova, ca stat de drept, cu adevărat asigură prin art. 67 alin. (3¹) CPP ca drepturile fundamentale garantate de art.21 și 26 din Constituție, să fie respectate în procesul penal în situația produsă de art.69 alin.(1) pct.6) CPP, atunci când supune la risc **dreptul fundamental constituțional - libertatea persoanei**, asigurând persoana cu avocat care acordă asistență juridică garantată de stat, când persoana nu are apărător ales, s-au renunță la apărător.

Însă Codul de procedură penală conține un articol special ce reglementează strict admiterea, desemnarea și înlocuirea apărătorului, confirmarea calității și împuternicirilor lui. **Acesta fiind art.70 din CPP.**

Potrivit art. 70 alin.(7) CPP, Pentru confirmarea calității și împuternicirilor sale, **apărătorul** prezintă organului de urmărire penală sau instanței: 1) documentul ce confirmă apartenența lui la avocatură; 2)documentul ce confirmă că are permisiunea de a practica calitatea de apărător conform legislației Republicii Moldova; 3)**mandatul biroului de avocați sau un alt document ce îi confirmă împuternicirile.**

Prin urmare, garantarea drepturilor fundamentale la apărare și prezumția nevinovăției în cadrul procesului penal se atestă și prin documentele enumerate la art. 70 alin.(7) CPP.

De alt fel, dacă o persoană nu prezintă documentele enumerate la art. 70 alin.(7) CPP, prin prisma art.70 alin.(8) CPP, nu este admisă la procesul penal în calitate de apărător.

Art.70 alin.(8) CPP asigură prezumția nevinovăției și dreptul la apărare. Asigurând prin lege că nu orșice persoană își poate atribui rol de apărător, ci o persoană competentă în acest domeniu și nu în ultimul rînd independentă de organul de urmărire penală s-au instanță. Independența apărătorului constituie parte a principiului contradictorialității(art.24 CPP), principiu ce derivă din prezumția nevinovăției(asigurarea garanției apărării din partea avocatului independent de OUP s-au instanță).

Verificarea calității persoanei privind competența sa în domeniul apărării și independenții sale de organul de urmărire penală sau instanță, se face prin documente, așa cum este prevăzut de art.70 alin.(7) CPP.

Însă art.70 alin.(7) CPP, ca normă procesual penală specială la compartimentul admiterii apărătorului în procesul penal, nu prevede ce document prezintă ca să fie admis **avocatul care acordă asistență juridică garantată de stat**, care pretinde la calitatea de apărător în procesul penal, ca să asigure drepturile persoanei acuzate garantate de art.21 și 26 din Constituție, în situația prevăzută de art.69 alin.(1) pct.6) CPP, atunci când se supune riscului libertatea individuală.

Deși art. 67 alin. (3¹) CPP, a prevăzut ca document pentru apărătorul din oficiu,- *Decizia privind acordarea asistenței juridice calificate*, și că acest document se aduce la cunoștința OUP și instanței, atunci prin prisma art. 70 alin.(7) CPP acest document nu este obligatoriu.

În continuare, în cazul când un avocat care se prezintă a fi avocat care acordă asistență juridică garantată de stat, să asigure persoanei dreptul constituțional garantat de art.26 alin.(3) din Constituție și nu prezintă documentul prevăzut de art. 67 alin. (3¹) CPP, atunci prevederile art.70 alin.(8) CPP nu sînt incidente, fiindcă aceste prevederi se extind doar asupra art.70 alin.(7) CPP.

În astfel de împrejurări în procesul penal se strecoară un avocat care nu este desemnat de Oficiul Teritorial al CNAJGS așa cum garantează art.26 alin.(3) din Constituție și prin prisma art.70 alin.(8) CPP, el nu poate fi înlăturat fiindcă el prezintă documentele prevăzute de art.70 alin.(7) CPP, iar documentul prevăzut de art. 67 alin. (3¹) CPP el nu-l prezintă, fiindcă nu este necesar potrivit art.70 alin.(7) CPP.

Astfel se produce violarea dreptului garantat de art.21 și art.26 din Constituție. Fiindcă acel avocat care nu a prezentat documentul prevăzut de art. 67 alin. (3¹) CPP, nu este nici **avocat ales**, nici **avocat care acordă asistență juridică garantată de stat** așa cum este prevăzut în art. 26 alin.(3) din Constituție, iar conform art.70 alin.(7) și (8) din CPP acel avocat **legal** participă la proces și **nu poate fi prin lege neadmis în proces**.

Ingerința în drepturile fundamentale produsă de art.70 alin.(7) CPP, constă:

Statul când urmărește prin lege libertatea individuală a persoanei(art.25 din Constituție) prin instrumentarea unui proces penal, atunci prin prisma sintagmei contestate din **art.70 alin.(7) CPP**, statul privează în mod direct persoana de dreptul la apărător care acordă asistență juridică garantată de stat, atunci când interesele justiției cer *ab initio* acordarea asistenței juridice garantate de stat.

Tot odată **art.70 alin.(7) CPP** produce o ingerință în art. art.67 alin.(3¹) CPP, fiindcă *Decizia privind acordarea asistenței juridice calificate*, document prevăzut de art. 67 alin. (3¹) CPP, nu este prevăzut în **art. 70 alin.(7) CPP** care este unica normă procesuală ce reglementează admiterea apărătorului la procesul penal.

Astfel în procesul de învinuire a persoanei prin care riscă libertatea individuală, ilegal intră un avocat **fără drepturi și obligații**, cu scopuri obscure, prezentîndu-se în mod mincinos avocat din oficiu, fără a prezenta *Decizia privind acordarea asistenței juridice calificate*(art. 67 alin. (3¹) CPP), fiindcă art. 70 alin.(7) CPP nu reglementează astfel de document pentru a fi admis apărătorul în proces.

Or potrivit art. 27 alin.(3) din Legea nr.198 din 26.07.2007 „cu privire la asistența juridică garantată de stat”, *Drepturile și obligațiile avocatului care acordă asistență juridică calificată se atestă prin decizie privind acordarea de asistență juridică, emisă în condițiile prezentei legi*.

Ba mai mult, când se urmărește persecutarea unei persoane pe diferite criterii, din interesul unor indivizi, art.70 alin.(7) CPP permite legal abuzul de drept, într-o manieră discriminatoare, devastatoare, inadmisibilă într-un stat de drept, nemai întîlnită în practica judecătorească națională, posibil și internațională, și împiedică la constatarea adevărului. OUP infiltrază un apărător presupus din oficiu care activează

contrar intereselor acuzatului, și toate aceste ilegalități se fac prin prisma art.70 alin.(7) CPP, caz petrecut și cu Donos Tudor.

În continuare mă voi referi la jurisprudența CEDO relevantă cauzei date:

*Hotărîrea CEDO Güveç vs.Turcia (17 februarie 2009), Curtea a indicat asupra obligației instanței naționale de a interveni nu numai atunci cînd apărarea asigurată de avocatul desemnat din oficiu acționează de o manieră nesatisfăcătoare (par. 75), dar și în cazul apărătorului ales. În cauza numită apărătorul ales nu a sesizat contradicțiile existente între probele la dosar, a lipsit de la multe ședințe de judecată, nu a sesizat organele de asistență socială etc. Astfel, Curtea a menționat, la paragraful 130, că statele nu pot fi răspunzătoare pentru acțiunile sau deciziile avocatului unui acuzat, întrucît realizarea apărării este o chestiune ce privește în mod esențial partea și apărătorul său, desemnat din oficiu sau ales (Czekalla c. Portugal, n o 38830/97, § 60, CEDH 2002-VIII, a se vedea de asemenea Bogumil c. Portugal, n o 35228/03, § 46, 7 octombrie 2008). **Cu toate acestea, atunci cînd avocatul desemnat din oficiu nu este în mod evident în măsură să asigure o apărare efectivă, art. 6 §3 lit. c) din Convenție impune autorităților naționale să intervină (ibidem).** În speță, avocatul era unul ales. Totuși Curtea a considerat, la paragraful 131, că, ținînd cont de circumstanțele cazului și activitatea apărătorului, acestea trebuiau să determine instanța să considere că era necesar, în regim de urgență, desemnarea un apărător competent. Lipsa unei asistențe juridice efective a exacerbat consecințele incapacității reclamantului de a participa la proces și a condus la încălcarea dreptului la un proces echitabil.*

In cazurile in care asistenta judiciara gratuita este necesara, articolul 6(1)(c) impune ca asistenta acordata de catre avocat sa fie efectiva; doar desemnarea formala nu este suficienta. CEDO a afirmat ca simpla desemnare a unui avocat nu este suficienta pentru a demonstra ca statul si-a indeplinit obligatiile ce-i reveneau conform Conventiei. Simpla desemnare a unui avocat nu reprezinta, prin ea insasi, asigurarea unei asistente judiciare efective (de exemplu Daud v. Portugal, 1988 sau Artico vs, Italy, 1980).

Interesul justitiei' este stabilit pe baza a trei criterii: gravitatea faptei; complexitatea cauzei (inclusiv a problemei de drept sau a probatoriului); posibilitatea inculpatului de asi face singur apararea (Quaranta vs. Switzerland, 1991).

Intotdeauna cand exista riscul unei pedepse privative de libertate, se considera a fi in interesul justitiei ca partea sa beneficieze de asistenta judiciara gratuita (Benham v UK, 1996).

31.

Pentru claritate voi raporta Curții Constituționale eroarea judiciară admisă în procesul de condamnare a lui Donos Tudor, prin aplicarea art.70 alin.(7) pct.3) CPP, care este căzut în desuetudine:

Instanțele de judecată m-au condamnat pentru comiterea unor infracțiuni prevăzute de art. 328 alin.(2) lit.a);b), art. 309/1 alin.(1), art.327 alin.(1), art.349 alin.(1), art.303 alin.(2) din Codul penal.

La baza condamnării mele, a stat o învinuire înaintată de procuror în lipsa apărătorului, dar semnată post-factum de un avocat neîmputernicit fără drepturi și obligații procesuale, pe nume Vasile Țibîrnă, care a apărut în procesul penal la inițiativa procurorului care m-a pus sub învinuire, fiindcă după spusele procurorului acest avocat Vasile Țibîrnă a fost desemnat de Oficiul Teritorial Bălți al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat (în continuare OT Bălți al CNAJGS).

Acest avocat Vasile Țibîrnă, intrînd în procesul de apărare a mea, nu a prezentat nici un document ce ar demonstra că este avocat și că a fost desemnat de OT Bălți al CNAJGS, cu excepția unui mandat al biroului de avocat, completat după regulile vechi.

Verificarea actelor ce confirmă împuternicirile apărătorului în procesul penal îi revine procurorului nu bănuitului s-au învinuitului, așa prevede art. 70 alin.(8) CPP, iar calitatea de apărător în procesul penal începe din momentul cînd coordonatorul oficiului teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat emite decizie privind acordarea asistenței juridice calificate, decizia privind acordarea asistenței juridice calificate se aduce la cunoștință, după caz, solicitantului, organului de urmărire penală sau instanței de judecată, așa prevede art. 67 alin.(3') CPP.

Prin urmare, procurorul de caz care m-a recunoscut ca bănuit și m-a pus sub învinuire, nu a respectat prevederile art. 67 alin.(3') și art. 70 alin.(8) CPP.

Faptul că avocatul Țibîrnă nu a fost numit de Coordonatorul OT Bălți al CNAJGS, am aflat la data de 15 aprilie 2019 prin certificatul semnat de Coordonatorul OT Bălți al CNAJGS (copia se anexează, anexa 2), care m-a informat că nu l-a desemnat pe Vasile Țibîrnă ca să-mi apere interesele, și nici procurorul nu a solicitat către OT Bălți al CNAJGS desemnarea acestui avocat.

Nu am cunoscut despre această abatere de la lege, fiindcă a fost tăinuită, fiind dusă în eroare și instanța de judecată care ma condamnat în baza acuzației înaintate în lipsa apărătorului.

Însă la 16 aprilie 2019, peste o zi cînd instanța de recurs a fost sesizată referitor la acest fapt (copia sesizării se anexează, anexa 3), CSJ a decis respingerea recursului, motivînd că acest certificat nu constituie temei de a stabili încălcarea dreptului la apărare, fiindcă la materialele dosarului există o ordonanță prin care procurorul dispune de a solicita OT Bălți al CNAJGS ca să desemneze un avocat din oficiu pentru a apăra interesele bănuitului dar nu și a învinuitului, **ordonanță care nu a fost expediată la OT Bălți al CNAJGS**.

În **opinia** instanței de recurs **ordonanța procurorului** prin care dispune de a solicita OT Bălți al CNAJGS ca să desemneze un avocat din oficiu și netrimisă ulterior la OT Bălți al CNAJGS, **substitue prevederile art. 67 alin.(3') CPP**, care prevede că avocatul Vasile Țibîrnă urma să capete calitatea de apărător în procesul penal de învinuire a mea, numai după ce OT Bălți al CNAJGS emitea o decizie de desemnare a lui în acest sens.

În astfel de împrejurări, instanța de recurs a admis o eroare judiciară gravă, concluzionînd contraversat că calitatea de apărător a lui Vasile Țibîrnă în procesul de învinuire a mea, a fost perfectă legală, chiar și dacă OT Bălți al CNAJGS nu l-a desemnat, prin care fapt mi-a încălcat dreptul fundamental la apărare.

Iar în susținerea poziției instanța de recurs a aplicat art.70 alin.(7) pct.3) CPP, care a căzut în desuetudine, după ce în Republica Moldova a început reforma justiției și a fost adoptate legi noi de implimentare a mecanismelor noi de apărare.

În susținerea acestei erori judiciare, voi reproduce constatarea CSJ în dosarul nr. 1ra-258/2019, fila 44 (copia se anexează, anexa 4):

Totodată, Colegiul penal lărgit menționează că certificatul prezentat de inculpat referitor la răspunsul dat de Oficiul teritorial Bălți al CNAJGS, precum că nu ar fi fost înregistrată nici o solicitare privind acordarea asistenței

juridice calificate garantată de stat în cadrul cauzei penale nr.2011358003 în luna iulie 2011, nu poate constitui temei de a stabili faptul încălcării dreptului la apărare al inculpatului, or acesta a beneficiat eficient de apărător, iar careva date care ar confirma că apărătorul este lipsit de licență nu există, la fel cum nu există și alte date că acesta n-a fost desemnat în calitate de apărător pe cazul dat, or, **conform art.70 alin.(7) Cod de procedură penală, pentru confirmarea calității și împuternicirilor sale, apărătorul prezintă organului de urmărire penală sau instanței: documentul ce confirmă apartenența la avocatură, documentul ce confirmă că are permisiunea de a practica calitatea de apărător conform legislației Republicii Moldova și mandatul biroului de avocați, sau alt document ce-i confirmă împuternicirile”, norme ce la caz au fost respectate.**

Prin urmare, toate aceste neconcordanțe s-au produs din următorul motiv:

Cînd instanța de recurs a fost sesizată că procesul de apărare a fost camuflat prin semnătura post-factum a avocatului Țîbîrnă, și a fost sesizată încălcarea art.67 alin.(3¹) CPP, instanța de recurs a identificat legea pertinentă procesului la compartimentul respectiv.

Astfel, au fost identificate:

Articolul 70 alin.(7) CPP(redacția 2003), care conține pct.3) căzut în desuetudine;

Art. 67 alin.(3¹) CPP, care este susținut de multiple legi și reglementări.

Pentru constatarea respectării prezumției nevinovăției, instanța de recurs urma să stabilească circumstanțele sesizate despre avocatul Țîbîrnă, prin prisma prevederilor legale ce reglementează documentele prezentate de avocat ca să obțină calitatea de apărător.

Astfel, legea ce reglementează documentele apărătorului este art.70 alin.(7) CPP, adoptat în 2003. În cazul cînd persoana nu prezintă documentele prevăzute de art.70 alin.(7) CPP, nu este admisă potrivit art.70 alin.(8) CPP.

Iar prezumția nevinovăției în cazul propriu urma să fie respectată prin implimentarea art. 67 alin.(3¹) CPP, care reglementează situația juridică după condițiile noi adoptate. Pe cînd reglamentarea prevăzută de art.70 alin.(7) CPP, încalcă prezumția nevinovăției și dreptul la apărare, ceea ce și s-a produs cu Donos Tudor.

Prin urmare, oare corect este apreciată asistența juridică garantată de stat prin documentele prevăzute la art.70 alin.(7) CPP(redcția 2003), cînd avocatul a prezentat mandat al biroului de avocat de tip vechi, nemaiutilizat(a se vedea foto-copia se anexează, anexa 5-6), document ce nu corespunde legilor. **Drept dovadă, ca să fie clar motivele de desuitudine a legii contestate, prezint spre cunoștință Curții mandatele în cazul meu de tip vechi, nevalabile, dar apreciate în epocă nouă ca valabile, potrivit art.70 alin.(7) pct.3) CPP, care reglementează tot pe stil vechi. Aceste mandate vechi ale avocatului Vasile Țîbîrnă rpin aplicarea asupra lor a art.70 alin.(7) pct.3) CPP, mi-a încălcat dreptul la apărare, prezumția nevinovăției, și au adus atingeri actului justiției, fiindcă am fost condamnat în baza unei acuzații înaintate în lipsa apărătorului.**

Tot odată anexez și formularul mandatului de avocat ce era în vigoare conform legii, la data eliberării, pentru comparație cu mandatele vechi(mandatul de tip nou a fost extras din Hotărîrea Guvernului accesibilă la linkul, https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=19087&lang=ro

Mandatele vechi au fost apreciate potrivit art.70 alin.(7) pct.3) CPP, din care motiv s-a produs eroarea.

În astfle de împrejurări art.70 alin.(7)pct.3) CPP(redcția 2003), a pătruns în reglamentarea art.74 alin.(1) lit.e) **al Legii nr.100 din 22.12.2017„cu privire la actele normative”, Acțiunea actului normativ încetează dacă: e) actul a devenit desuet.**

Cum remediem eroarea dată, nu este identificată nici o procedură.

În acest caz, Curtea Constituțională urmează să decidă prin interpretarea dispozițiilor Constituției, și anume: fie că eroare admisă prin legea căzută în desuetudine este pusă pe seama mea, fie că identifică un mecanism efectiv de apărare.

La acest compartiment este relevant jurisprudența Curții: § 76 al Hotărârii Curții Constituționale nr.12 din 14.05.2015, „privind excepția de niconstituționalitate a art.287 alin.(1) di Codul de procedură penală, Curtea reține că omisiunile sau erorile autorităților trebuie să servească în beneficiul bănuțitului, învinuitului, inculpatului. Cu alte cuvinte, riscul oricărui erori comise de organul de urmărire penală, sau chiar de o instanță, urmează să fie suportat de către stat, iar corectarea acesteia nu trebuie să fie pusă în sarcina persoanei în cauză, cu excepțiile enunțate mai sus.

Aceiași constatare se regăsește și-n hotărârea CEDO în cauza Ștefan vs România din 6 aprilie 2010, potrivit căreia, „... procurorul avea obligația de a reflecta preținsele erori înainte de pronunțarea unei hotărâri definitive, CEDO consideră că Statul este cel care trebuie să își asume erorile comise de parchet sau de instanța de judecată și că acele erori nu trebuie reparate în detrimentul persoanei vizate în procedura în cauză”.

Potrivit § 5 din Hotărârea Curții Constituționale nr.16 din 19.07.2005, „privind controlul constituționalității a unor dispoziții din art.421, 453 alin.(1) și art. 455 alin.(3) din Codul de procedură penală al Republicii Moldova, curtea a statuat: „...Standardele elaborate de către CEDO includ libertatea persoanei de a alege forma de apărare, iar obligația de a-i asigura apărătorul revine statului, fiind exercitată doar în interesul justiției...”

Potrivit Jurisprudenței CEDO, cauza *Sutyazhnik vs. Rusia* (nr. 8269/02, din 23 iulie 2009, paragr.35), Curtea Europeană a acceptat că, în anumite circumstanțe, principiul securității raporturilor juridice poate fi afectat pentru a remedia un „viciu fundamental” sau „o eroare judiciară” (a se vedea în contextul cauzei *Radchikov c. Rusiei*, nr. 65582/01, hotărâre din 24 mai 2007).

Această jurisprudență CEDO este reprodusă și în jurisprudența Curții Constituționale (HCC nr.12 din 14.05.2015, § 67); Jurisprudența CSJ.

CEDO cazul *Duca contra Moldovei*; *Roșca contra Moldovei* (§25), Curtea a statuat: Competența de revizuire a instanțelor superioare ar trebui să fie exercitată pentru a corecta erorile judiciare și omisiunile justiției, dar nu pentru a efectua o nouă examinare.

CEDO cazul *Popov contra Moldovei*, Curtea Europeană a menționat [...] Mai mult, articolul 4 al Protocolului nr.7, în mod special, permite statului să corecteze omisiunile justiției în procedura penală. [...].

V. CERINȚELE AUTORULUI SESIZĂRII

32. În temeiul celor expuse mai sus, solicit:

A) **Interpretarea articolului 135 alin.(1) lit. a) și g) prin prisma articolului 20 și art.26 alin. (2) din Constituție, explicând explicînd:**

- Care ar fi procedura de apărare împotriva unui act normativ de procedură devenit desuet, aplicat în procesul penal în instanța de recurs ca ultimă instanță, prin care s-a produs ingerințe în drepturi?

- Cine și unde poate reclama desuitudinea actului normativ ce a încălcat drepturile în procesul penal și ce instanță este în drept să constate desuitudinea actului normativ?
- Care ar fi procedura de soluționare a unei erori judiciare produse pe baza aplicării unui act normativ devenit desuet prin care s-a produs ingerințe în drepturi, iar eroarea judiciară s-a produs chiar în instanța de recurs ca ultimă instanță. Iar instanța de recurs în anulare a refuzat ridicarea excepției de neconstituționalitate. Iar potrivit art.453 alin.(2) CPP, repetarea ubui recurs în anulare este inadmisibilă?

B) Controlul constituționalității a art.70 alin.(7) pct.3) CPP, potrivit căreia:

Pentru confirmarea calității și împuternicirilor sale, apărătorul prezintă organului de urmărire penală sau instanței:

- 1) *documentul ce confirmă apartenența lui la avocatură;*
- 2) *documentul ce confirmă că are permisiunea de a practica calitatea de apărător conform legislației Republicii Moldova;*
- 3) *mandatul biroului de avocați sau un alt document ce îi confirmă împuternicirile.*

VI. DATE SUPLIMENTARE REFERITOARE LA OBIECTUL SESIZĂRII

33. Potrivit practicii de jurisdicție constituțională constantă, Curtea Constituțională nu admite cazuri de examinare a excepțiilor de neconstituționalitate a legilor ce nu sînt aplicate direct la examinarea unei cauze.

În dosarul în care ridic excepția de neconstituționalitate a art.70 alin.(7) CPP și solicit interpretarea unor dispoziții din Constituție, atunci nu toate aceste articole instanța de recurs în anulare le va aplica în procedura de examinare a admisibilității în principiu a recursului.

Prin urmare, ce-a mai importantă problemă de drept, ce face obiectul unei revizuirii, este desuetudinea art.70 alin.(7) pct.3) CPP aplicat în cauză. Cu părere de rău deși este cea mai mare problemă abordată, atunci reeșind din practica de jurisdicție constituțională, calitatea acestei legi nu ar fi examinată de Curte prin sesizarea dată.

Însă avînd în vedere că anume problema desuetudinii a art.70 alin.(7) pct.3) CPP a creat eroare judiciară gravă care nu poate fi corectată fiindcă nu există un cadru legislativ atunci controlul de constituționalitate **pe etape**, mai întîi interpretarea normelor constituționale și apoi într-o altă procedură controlul constituționalității art. 70 alin.(7) pct.3) CPP, atunci în astfel de situație s-ar produce o procedură de jurisdicție constituțională **teoretică și iluzorie**.

În acest caz, o procedură efectivă de jurisdicție constituțională poate avea loc doar în cazul controlului de constituționalitate a normei sesizate în ansamblu cu interpretarea dispozițiilor din Constituție, fiindcă:

Nu va putea stabili Curtea Constituțională necesitatea interpretării dispozițiilor constituționale în situația descrisă, pînă nu va examina acea normă căzută în desuetudine.

În astfel de împrejurări, problema de drept abordată este diferită jurisprudenței constante a Curții Constituționale, ne întîlnită în practică. De aceia consider oportun ca această problemă să fie examinată prin interpretarea normelor constituționale pertinente, și controlul legii sesizate, cu crearea unui remediu efectiv, ca persoana să se apere de legea căzută în desuetudine prin care i s-a violat drepturile, iar statul să contribuie pozitiv la remedierea acestor erori.

De aceia sesizarea cuprinde criticile tuturor legilor care ar împiedica soluționarea pozitivă a problemei de drept constituțional apărută.

VII. LISTA DOCUMENTELOR

1. Copia încheierii CSJ dosar nr.nr.4-1re-167/2020 din 17 noiembrie 2020
2. Informația OT Bălți al CNAJGS din 15.04.2019.
3. Copia cererii CSJ din 15.04.2019
4. Decizia CSJ din 16.04.2019, fila 44, accesibilă și la linkul:
http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=13561
5. Foto-copie mandat al biroului de avocați:
6. Foto-copie mandat al biroului de avocați:
7. Hotărîrea gvernului privind mandatul avocatului.
8. Raportul de activitate în sistemul de acordare a asistenței juridice garantate de stat, adoptat de Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat, accesibil la Linkul:
[Raportul_de_activitate_al_CNAJ_2008_1_\(1\)](#)
9. HOTĂRÎREA PLENULUI CURȚII SUPREME DE JUSTIȚIE A REPUBLICII MOLDOVA Cu privire la practica aplicării legislației pentru asigurarea dreptului la apărare al bănuțitului, învinuitului, inculpatului și condamnatului în procedură penală nr.11 din 24.12.2010, accesibilă la linkul:
http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=347
10. NOTA INFORMATIVĂ a Ministerului Justiției la proiectul Legii cu privire la actele normative, Capitolul XVIII pct.50, accesibilă la linkul:
http://www.justice.gov.md/public/files/transparenta_in_procesul_decizional/coordonare/2015/august/2015.08.19_NOTA_L_acte_norm_avizare_.pdf
11. Copia procurei reprezentantului, pentru corespondență
12. Copia buletinului de identitate.

VIII. DECLARAȚIA ȘI SEMNĂTURA

Declar pe onoare că informațiile ce figurează în prezentul formular de sesizare sînt exacte.

Mun. Chișinău

01 februarie 2021

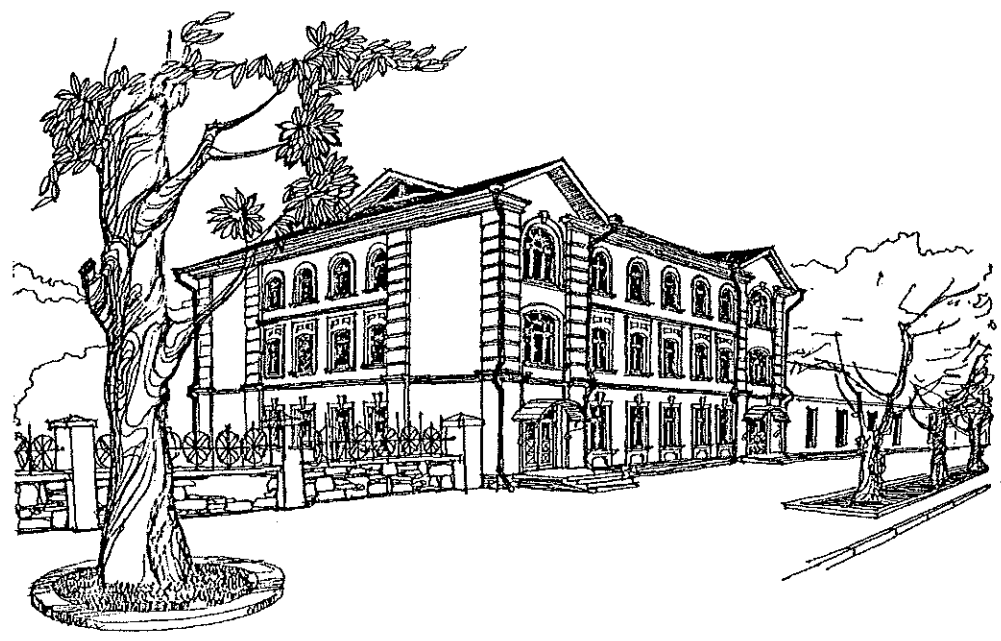

Condamnat,

A handwritten signature in blue ink, appearing to be 'H. Tudor', written in a cursive style.

DONOS Tudor

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

SESIZARE

*privind excepția de neconstituționalitate
prezentată în conformitate cu art. 135 alin.(1) lit.a) și lit.g) din Constituție*

*Autorii sesizării: Donos Tudor
Donos Elena*

Chișinău 2021

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

str. Alexandru Lăpușneanu nr. 28,
Chișinău MD 2004,
Republica Moldova

S E S I Z A R E

*privind excepția de neconstituționalitate
prezentată în conformitate cu art. 135 alin.(1) lit.a) și lit.g) din Constituție*

A. Autorii excepției de neconstituționalitate

A.1. Persoană fizică

- 1. Nume: Donos**
- 2. Prenume: Tudor**

A.1¹. Persoană fizică

- 1. Nume: Donos**
- 2. Prenume: Elena**

A.2. Instanța de judecată

1. **Denumirea instanței de judecată/sediu:** Curtea de Apel Chișinău
2. **Judecător/complet de judecată:** Ghenadie Lîsî
3. **Adresa instanței de judecată:** MD-2043; or. Chișinău; str. Teilor 4
4. **Telefonul și e-mail-ul instanței de judecată:** 022 768 488; cac@justice.md;

B. Informații pertinente despre cazul dedus judecății instanței de drept comun

1. Pe rolul CA Chișinău se află spre examinare în ordine de apel, cererea de apel declarată de Donos Tudor și Donos Elena împotriva încheierii Judecătorei Orhei Sediul Central din 16.03.2021, prin care a fost restituită cererea de revizuire a hotărîrii judecătorești irevocabile.
2. Obiectul apelului constă în contestarea unei hotărîri judecătorești prin care s-a încălcat apelanților dreptul de acces la justiție.
3. Apelanții în temeiul art.13 din Convenție și art.20 din Constituție s-au adresat în instanța de judecată cu scop de remediere a drepturilor violate într-o procedură judiciară irevocabilă bazată pe aplicarea art.70 alin.(7) pct.3) CPP care este căzut în desuetudine. Cu alte cuvinte hotărîrea irevocabilă este afectată de erori judiciare și omisiuni ale justiției admise în legătură cu aplicarea unei legi cu efect desuet, prin care s-a produs ingerințe în drepturile fundamentale(art.21 și 26 alin.(3) din Constituție).
4. Temeiul revizuirii invocat în cererea de deschidere a procedurii de revizuire nu se încadrează în cazurile stipulate expres în art.458 alin.(3) Cod de procedură penală.
5. Astfel, temeiul revizuirii invocat în cererea de revizuire a hotărîrii judecătorești irevocabile este:
  - **Remedierea erorilor judiciare și omisiunile justiției admise** în procesul judecării cauzei, prin aplicarea unui act normativ care devenise desuet, în cazul în care prin acel act normativ **desuet drepturile fundamentale a persoanei au fost încălcate, iar erorile judiciare și omisiunile justiției au fost admise în instanța de recurs, și pe altă cale de atac aceste erori judiciare și omisiuni a justiției nu pot fi corectate.**
  - **Remedierea erorilor judiciare și omisiunile justiției admise** în procesul judecării cauzei în ordine de recurs, prin aplicarea unei legi de procedură în privința căreia exista incertitudine rezonabilă cu privire la constituționalitatea sa și pe altă cale de atac aceste erori judiciare și omisiuni a justiției nu pot fi corectate.
6. Cu adevărat acest temei nu se regăsește în cazurile stipulate expres în art.458 alin.(3) Cod de procedură penală.
7. Dar nici nu putea fi prevăzut un astfel de temei, fiindcă art.458 alin.(3) Cod de procedură penală, a fost republicat ultima dată la **05.04.2012** prin Legea nr.66 „pentru modificarea și completarea Codului de procedură penală al Republicii Moldova”, iar temeiul de cădere în desuetudine a legii a apărut în Republica Moldova în **2017**, când a fost adoptată **Legea nr.100 din 22.12.2017**, cu privire la actele normative”.

8. **Temeiul revizuirii împotriva hotărârii judecătorești irevocabile invocat se deduce din Jurisprudența CEDO, în cauzele:**

- cauza *Sutyazhnik vs. Rusia* (nr. 8269/02, din 23 iulie 2009, paragr.35), Curtea Europeană a acceptat că, în anumite circumstanțe, principiul securității raporturilor juridice poate fi afectat pentru a remedia un „viciu fundamental” sau „o eroare judiciară” (a se vedea în contextul cauzei *Radchikov c. Rusiei*, nr. 65582/01, hotărâre din 24 mai 2007).
- cauza *Duca contra Moldovei*; *Roșca contra Moldovei*(§25) , Curtea a statuat: *Competența de revizuire a instanțelor superioare ar trebui să fie exercitată pentru a corecta erorile judiciare și omisiunile justiției, dar nu pentru a efectua o nouă examinare.*
- cauza *Popov contra Moldovei*, Curtea Europeană a menționat [...] *Mai mult, articolul 4 al Protocolului nr.7, în mod special, permite statului să corecteze omisiunile justiției în procedura penală. [...].*

9. Astfel se constată că legislația națională este în neconcordanță cu jurisprudența CEDO care permite redeschiderea procedurii finalizate în scop de remediere a erorilor judiciare și omisiunilor justiției.

10.

În cadrul judecării apelului, instanța de apel al CA Chișinău, va stabili că nu prevede legislația națională o astfel de procedură de apărare împotriva unui act normativ desuet aplicat în proces finalizat prin Hotărâre irevocabilă și prin urmare va respinge apelul. În astfel de împrejurări dreptul de acces la justiție va fi încălcat.

11. Republica Moldova va repeta o situație similară cu condamnarea statului de CEDO, prin Hotărârea în cauza *Biserica Adevărat Ortodoxă din Moldova și alții vs. Moldova* din 27 februarie 2007(cererea nr.952/03), § 51, potrivit căreia: ***Curtea reamintește că articolul 13 al Convenției cere existența prevederilor în legislația națională care să permită autorităților naționale competente să examineze fondul pretenției adresate în temeiul Convenției și să ofere redresarea corespunzătoare, chiar dacă Statele Contractante se bucură de o anumită marjă de apreciere cu privire la modul de a se conforma obligațiilor ce rezultă din această prevedere (a se vedea *Chah Chahal v. the United Kingdom*, hotărâre din 15 noiembrie 1996, *Reports 1996-V*, pp. 1869-1870, § 145). Recursul cerut de articolul 13 trebuie să fie unul „efectiv” atât în practică, cât și în drept. Totuși, un astfel de recurs este cerut doar pentru pretențiile care pot fi considerate ca fiind „serioase și legitime” conform Convenției (a se vedea *Metropolitan Church of Bessarabia*, citată mai sus, § 137).***

12. Astfel, în acest caz se cheamă Curtea Constituțională să rezolve această problemă de drept constituțional, pe cale de excepție de neconstituționalitate.

13. Tot odată avînd în vedere că prevederile art.458 alin.(3) CPP(cazurile de revizuire), este o normă în temeiul căreia se constată *in concreto* fiecare caz de revizuire a procesului penal, iar cazul din discuție se referă la o condamnare irevocabilă cu aplicarea unei legi căzute în desuetudine prin care s-a produs ingerințe în drepturile fundamentale, atunci Instanța de apel va verifica în procesul de judecată acea lege căzută în desuetudine și modul cum a fost aplicată. În acest sens legea căzută în desuetudine este imperativă procesului dedus judecării în fața CA Chișinău.

Legea căzută în desuetudine aplicată în procesul irevocabil de condamnare a cărei revizuire se cere este art.70 alin.(7)pct.3) din Codul de procedură penală. Prin acest articol Donos Tudor a fost privat de asistența juridică garantată de stat și de serviciile avocatului care acordă asistența juridică garantată de stat. Această lege i-a violat dreptul la apărare și

prezumția nevinovăției în procedura precedentă asupra căreia este solicitată revizuirea. Cu alte cuvinte pe baza art.70 alin.(7)pct.3) CPP se bazează hotărîrea irevocabilă a cărei revizuire se cere.

În acest sens Instanța de apel la judecarea cauzei va aplica art.70 alin.(7)pct.3) CPP(căzut în desuetudine) în coraborare cu prevederile art.458 alin.(3) CPP(cazurile de revizuire), și va stabili că nu poate fi cerută revizuirea în cazul erorii judiciare produse pe baza aplicării legii căzute în desuetudine și va respinge acțiunea, lăsînd erorile judiciare și omisiunile justiției în seama lui Donos Tudor.

Prin urmare, dreptul de acces la justiție și dreptul la remediu efectiv va fi violat.

13.1. **Incidența unui drept din Constituție în cauza dată dedusă în fața Curții de Apel Chișinău.**

Art.25 alin.(1) din Constituție consacră: *Libertatea individuală și siguranța persoanei sînt inviolabile.*

Astfel litigiul dedus în fața CA Chișinău, are drept scop redobîndirea dreptului la libertate care a fost pur și simplu furat în procedura anterioară devenită irevocabilă, prin aplicarea art.70 alin.(7)pct.3) CPP, - căzut în desuetudine. Art.70 alin.(7)pct.3) CPP a favorizat privarea de libertate în mod arbitrar.

Prin urmare dacă într-un caz clasic la intentarea procedurii de revizuire prevederile art.458 alin.(3) CPP sînt imperative, atunci în cazul propriuzis avînd în vedere omisiunea legislativă contestată, atunci art.70 alin.(7)pct.3) CPP de asemenea obține statut de lege imperativă cazului, fiindcă în acest proces dedus judecării efectele desuete se reclamă asupra art.70 alin.(7)pct.3) CPP în baza cărora este motivată hotărîrea irevocabilă a cărei revizuire se cere.

Cu alte cuvinte eroarea judiciară a cărei remedeire se cere prin revizuirea intentată **în afara unui cadru legal**, este apărarea de art.70 alin.(7)pct.3) CPP căzut în desuetudine.

În acest sens excepția de neconstituționalitate în cazul dat este diferită judecării, fiindcă în procedura premergătoare revizuirii se contestă suplimentar o altă lege decît legea ce reglementează nemejlocit temeiurile revizuirii.

Motivul din care se ridică excepția de neconstituționalitate a altei legi, care nu reglementează temeiurile revizurei procesului penal, este omisiunea legislativă de a reglamenta în art.458 alin.(3) CPP temeiul de revizuire în cazul unei erori judiciare admise pe baza aplicării unei legi căzute în desuetudine prin care s-a produs ingerințe în drepturi.

În acest sens nu va fi clar argumentat în fața Curții Constituționale faptul că omisiunea legislativă contestată din art.458 alin.(3) CPP are drept scop apărare împotriva legii căzute în desuetudine prin care s-a produs ingerința în drepturi și hotărîrea irevocabilă supusă revizuirii se bazează nemejlocit pe legea căzută în desuetudine. De aceea legea căzută în desuetudine urmează a fi prezentată Curții prin instrumental excepției de neconstituționalitate, urmînd a fi indicat și modul cum această lege a produs ingerința în drepturi.

De altfel contestarea omisiunii legislative care constă în apărarea împotriva unui act normativ devenit desuet, fără ca să fie contestat acel act devenit desuet ar fi iluzorie.

În acest sens avînd în vedere că revizuirea în discuție are drept scop redobîndirea dreptului la libertate(art.25 din Constituție), iar întru confirmarea că libertatea a fost luată în mod arbitrar fiindcă persoana a fost condamnată în lipsa apărătorului fapt ce se atestă prin lipsa documentelor ce confirmă calitatea de apărător, atunci prevederile art.70 alin.(7)pct.3)

CPP împiedică la redobândirea libertății luate arbitrar. Fiindcă lipsa apărătorului în cazul Donos Tudor este legalizată de reglementările art.70 alin.(7)pct.3) CPP căzute în desuetudine.

Statul cînd a pretins la liberarea persoanei a admis în proces un apărător fără drepturi și obligații, și neremunerat, care pur și simplu a semnat post-factum actele de acuzație, fără ca să cunoască persoana care o apără și fără ca să acorde asistență juridică. Și toate s-au produs în perimetru legal al art.70 alin.(7) pct.3) CPP, deși statul a renunțat la reglementarea art.70 alin.(7) pct.3) CPP începînd cu anul 2008, cînd a fost adoptat art.67 alin.(3¹) CPP și Legea privind asistența juridică garantată de stat.

Astfel în anul 2008, statul RM a adoptat **Legea nr.89 din 24.04.2008** prin care a introdus alin.(3¹) în art.67 CPP. Motivul prin care statul a introdus alin.(3¹) în art.67 CPP, se deduce din **Nota Informativă a Ministerului Justiției cu privire la proiectul Legii nr.89 din 24.04.2008**, potrivit căreia: [...] **Acordarea asistenței juridice garantate de stat este parte a dreptului fundamental al omului la un proces echitabil, garantat prin Articolul 6 al Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, și reprezintă o componentă esențială a bunei funcționări a sistemului judiciar într-un stat de drept[...]**, - a se vedea Nota informativă copia se anexează.

În procesul dat supus revizuirii, Donos Tudor fiind suspendat din funcție nu a fost în posibilitatea de ași contracta un apărător.

Statul atențînd la libertatea lui Donos Tudor, era obligat săi acorde apărător care acordă asistență juridică garantată de stat, ca să-i fie respectat dreptul la un proces echitabil, așa cum prevede art.67 alin.(3¹) CPP.

Însă statul nu și-a onorat obligațiunile ci a camuflat asistența juridică garantată de stat printr-o semnătură post-factum a unui avocat care și-a confirmat împuternicirile prin mandat al biroului de avocați, - document neprevăzut în lege și exclus din circuit.

Ori de cite ori s-a încercat remedierea acestei erori, s-a finisat cu insucces. Nefiind clar de ce justiția nu reacționează pozitiv, fiind creată opinia că merge vorba de o interpretare eronată a legii de către instanța de judecată.

Însă pătrunzînd în adîncul problemei, s-a constatat că problema nu ține de interpretarea legii, ci de calitatea legii, adică este vorba de o problemă de drept constituțional.

Și această problemă de drept constituțional a favorizat privarea arbitrară de libertate a lui Donos Tudor.

Problema de drept constituțional o produce art.70 alin.(7)pct.3) CPP, care este căzut în desuetudine. Iar acțiunea în justiție propriuzisă urmărește protecția împotriva acestei legi. Interesul urmărit al remediului efectiv pus în mișcare în cazul dat, practic este ilegal, deși problema cu care a fost sesizată justiția este foarte serioasă și convingătoare.

Potrivit Hotărârei Curții Constituționale nr. 11 din 25.03.2021, § 52: *Articolul 25 din Constituție garantează dreptul la libertate individuală și la siguranță al persoanei. De asemenea, în conformitate cu articolul 5 § 1 din Convenția Europeană, orice persoană are dreptul la libertate și la siguranță. Curtea Europeană a reținut că articolul 5 din Convenție garantează protecția persoanei împotriva ingerințelor arbitrare ale statului în libertatea sa. Prin garantarea „dreptului la libertate”, articolul 5 § 1 se referă la libertatea fizică a persoanei; el are drept scop să evite situațiile în care persoanele sunt private de libertate în mod arbitrar. Cu toate acestea, respectarea legislației naționale nu este suficientă: articolul 5 § 1 mai pretinde ca lipsirile de libertate să fie conforme cu scopul apărării persoanei*

de arbitrarie. Există un principiu fundamental, conform căruia nicio detenție arbitrară nu poate fi compatibilă cu articolul 5 § 1 din Convenție, iar noțiunea „arbitrară” pe care o prevede articolul 5 § 1 nu se limitează la lipsa conformității cu dreptul intern, astfel încât o lipsire de libertate poate fi legală potrivit legislației interne și totodată arbitrară, deci contrară Convenției (a se vedea Creangă v. România, 23 februarie 2012, § 84).

Prin reproducerea jurisprudenței date relevante cazului din speță, Curții Constituționale i se raportează că lipsa de libertate a lui Donos Tudor nu s-a produs numai contrar scopului apărării sale, dar și contrară obligației statului.

Or potrivit § 5 din Hotărîrea Curții Constituționale nr.16 din 19.07.2005, „privind controlul constituționalității a unor dispoziții din art.421, 453 alin.(1) și art. 455 alin.(3) din Codul de procedură penală al Republicii Moldova, curtea a statuat: „.....Standardele elaborate de către CEDO includ libertatea persoanei de a alege forma de apărare, **iar obligația de a-i asigura apărătorul revine statului**, fiind exercitată doar în interesul justiției...”

Statul este obligat prin lege să asigure persoana cu apărător atunci cînd atentează la libertatea sa.

Prezența apărătorului în procesul penal se atestă prin documente. Iar articolul 70 alin.(7)pct.3) CPP, nu asigură persoana cu apărător care acordă asistență juridică garantată de stat, fiindcă statul a modificat prin lege actele de reprezentare, și prin lege a modificat mecanismul de apărare în procesul penal, fără ca să aducă în corespundere cu legislația în vigoare prevederile art.70 alin.(7)pct.3) CPP.

În acest sens Curtea Constituțională este sesizată cu o problemă neîntîlnită în practica judecătorească a RM, care constă în condamnarea la privațiune de libertate în lipsa apărătorului, și această condamnare este perfect legală potrivit art.70 alin.(7)pct.3) CPP care este căzut în desuetudine.

Curții Constituționale i se solicită ca prin prezenta excepție de neconstituționalitate, cât și prin interpretarea dispozițiilor din Constituție să asigure remedierea prin proces de revizuire a drepturilor constituționale ale lui Donos Tudor violate în procesul penal irevocabil prin aplicarea art. 70 alin.(7) pct.3) CPP care este căzut în desuetudine.

13.2. **Incidența în prezentul proces a dreptului consacrat de art.20 din Constituție**, care garantează: **(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime. (2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.**

Potrivit jurisprudenței CC: Curtea reamintește că excepția de neconstituționalitate nu manifestă doar o funcție preventivă, ci și **una reparatorie**, pentru că ea privește, în primul rînd, situația concretă a părții lezate în drepturile sale prin norma criticată. De invocarea unei excepții de neconstituționalitate trebuie să profite, în primul rînd, autorul acesteia, în caz contrar, acest instrument riscă să devină unul simulat, o actio popularis, pierzându-se, în aceste condiții, caracterul concret și efectiv al excepției(DCC nr. 60 din 09.06.2020, § 28).

Prin urmare, procesul de revizuire intentat în baza căreia s-a ridicat excepția de neconstituționalitate în cauză, are drept scop o funcție reparatorie pentru că ea privește repararea erorii produse de art.70 alin.(7)pct.3) CPP(lege căzută în desuetudine) în procesul irevocabil de condamnare lui Donos Tudor în baza unei acuzații în lipsa apărătorului prin care s-a atentat la libertatea sa.

În acest sens este de menționat că cazurile de revizuire reglementate expres în art.458 alin.(3) CPP, **îi limitează** dreptul lui Donos Tudor de a se adresa efectiv justiției ca să-și aperi drepturile violate de legea căzută în desuetudine, și să-și recapete libertatea care a

fost luată în mod arbitrar prin aplicarea în procesul de condamnare irevocabil a art.70 alin.(7) pct.3) CPP(căzut în desuetudine).

Prin urmare, art.458 alin.(3) CPP, contravine art.20 din Constituție și art.13 din Convenție.

13.3. Reeșind din cele expuse, avînd în vedere că interesul urmărit prin revizuirea în cauză este redobîndirea dreptului la libertate constrîns în mod arbitrar, și avînd în vedere importanța dreptului la libertate pentru persoană, ba mai mult că dreptul la libertate pentru orșice om viu echivalează practic cu dreptul la viață, atunci ori de cîte ori se atentează la dreptul la libertate persoana este în drept să acționeze în scop de remediere a libertății.

În deosebi atunci cînd dreptul la libertate a fost constrîns prin aplicarea unei legi căzute în desuetudine reglementările cărora a privat direct persoana de apărător, atunci cu certitudine privarea de libertate a fost arbitrară.

Republica Moldova nu a prevăzut o asemenea reglementare ca persoana să introducă o acțiune în justiție efectivă ca să-și remedieze drepturile violate prin legea căzută în desuetudine, deși efectele legii căzute în desuetudine sînt reglementate de art.74 alin.(1) lit.e) **al Legii nr.100 din 22.12.2017,,cu privire la actele normative”, Acțiunea actului normativ încetează dacă: e) actul a devenit desuet.**

Iar revizuirea raportului juridic bazat pe legea care a pătruns în art.74 alin.(1) lit.e) **al Legii nr.100 din 22.12.2017,,cu privire la actele normative”,** nu este reglementată.

c. Obiectul sesizării

14. Prezenta sesizare are ca obiect controlul constituționalității a art.458 alin.(3) din Codul de procedură penală(*cazurile s-au temeiurile revizuirii*), în deosebi constatarea omisiunii legislative și lipsa cadrului legislativ privind temeiurile revizuirii hotărîrii judecătorești irevocabile în cazurile:

- **erorilor judiciare și omisiunile justiției admise** în procesul judecării cauzei, prin aplicarea unui act normativ care devenise **desuet, în cazul în care prin acel act normativ desuet drepturile fundamentale a persoanei au fost încălcate, iar erorile judiciare și omisiunile justiției au fost admise în instanța de recurs, și pe altă cale de atac aceste erori judiciare și omisiuni a justiției nu pot fi corectate.**
- **erorilor judiciare și omisiunile justiției admise** în procesul judecării cauzei în ordine de recurs, prin aplicarea unei legi de procedură în privința căreia exista incertitudine rezonabilă cu privire la constituționalitatea sa **și pe altă cale de atac aceste erori judiciare și omisiuni a justiției nu pot fi corectate.**

15. Prin prezenta sesizare se solicită interpretarea articolului 135 alin.(1) lit. a) și g) și art.54 alin.(1) și (2) prin prisma articolului 20 și art.26 alin. (2) din Constituție, explicînd:

- Care ar fi procedura de apărare împotriva unui act normativ de procedură devenit desuet, aplicat în procesul penal în instanța de recurs ca ultimă instanță, prin care s-a produs ingerințe în drepturi?

- Cine și unde poate reclama desuitudinea actului normativ ce a încălcat drepturile în procesul penal și ce instanță este în drept să constate desuitudinea actului normativ?
- Care ar fi procedura de soluționare a unei erori judiciare produse pe baza aplicării unui act normativ devenit desuet prin care s-a produs ingerințe în drepturi, iar eroarea judiciară s-a produs chiar în instanța de recurs ca ultimă instanță. Iar instanța de recurs în anulare a refuzat ridicarea excepției de neconstituționalitate. Iar potrivit art.453 alin.(2) CPP, repetarea unui recurs în anulare este inadmisibilă?

16. **Prezenta sesizare are ca scop controlul constituționalității a art.70 alin.(7) pct.3) CPP, potrivit căreia:**

Pentru confirmarea calității și împuternicirilor sale, apărătorul prezintă organului de urmărire penală sau instanței:

- 1) *documentul ce confirmă apartenența lui la avocatură;*
- 2) *documentul ce confirmă că are permisiunea de a practica calitatea de apărător conform legislației Republicii Moldova;*
- 3) **mandatul biroului de avocați sau un alt document ce îi confirmă împuternicirile.**

Controlul constituționalității a art.70 alin.(7) pct.3) CPP, este necesară cazului din speță, fiindcă această legea a căzut în desuetudine, iar starea sa de desuetudine formează situația concretă ce necesită interpretarea dispozițiilor constituționale. Fiindcă există raport juridic întemeiat pe această lege căzută în desuetudine. Ingerința în drepturile fundamentale persistă ca urmare a caracterului obligatoriu a hotărârii irevocabile bazate pe această lege. Iar problema de drept existentă nu poate fi corect soluționată printr-o altă procedură decât prin interpretarea dispozițiilor constituționale în raport cu controlul constituționalității a art.70 alin.(7) pct.3) CPP.

D. Argumentarea incidenței unui drept sau a mai multor drepturi din Constituție

LEGISLAȚIA PERTINENTĂ

Prevederile relevante ale Constituției (M.O., 1994, nr. 1) sunt următoarele:

Articolul 1 Statul Republica Moldova

„[...]”

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.”

Articolul 4 Drepturile și libertățile omului

„(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.”

Articolul 20

Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.
(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 21

Prezumția nevinovăției

Orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată pînă cînd vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale.

Articolul 23

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.
(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 26

Dreptul la apărare

„(1) Dreptul la apărare este garantat.
(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.
(3) În tot cursul procesului, părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.
(4) Amestecul în activitatea persoanelor care exercită apărarea în limitele prevăzute se pedepsește prin lege.”

Articolul 54

Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.
(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidentiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.
(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.
(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

Articolul 119

Folosirea căilor de atac

„Împotriva hotărârilor judecătorești, părțile interesate și organele de stat competente pot exercita căile de atac, în condițiile legii.”

Articolul 134

Statutul

„(1) Curtea Constituțională este unica autoritate de jurisdicție constituțională în Republica Moldova.

(2) Curtea Constituțională este independentă de orice altă autoritate publică și se supune numai Constituției.

(3) Curtea Constituțională garantează supremația Constituției, asigură realizarea principiului separării puterii de stat în putere legislativă, putere executivă și putere judecătorească și garantează responsabilitatea statului față de cetățean și a cetățeanului față de stat.”

Articolul 135

Atribuțiile

„(1) Curtea Constituțională:

a) exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte;

b) interpretează Constituția;

[...]

g) rezolvă cazurile excepționale de neconstituționalitate a actelor juridice, sesizate de Curtea Supremă de Justiție;

[...].

(2) Curtea Constituțională își desfășoară activitatea din inițiativa subiecților prevăzuți de Legea cu privire la Curtea Constituțională.”

Prevederi relevante ale Legii nr.100 din 22.12.2017,„cu privire la actele normative”

Articolul 74. Încetarea acțiunii actului normativ

(1) Acțiunea actului normativ încetează dacă:

a) [...];

b) [...];

c) [...];

d) [...];

e) actul a devenit desuet.

(2) [...].

Prevederi relevante ale Codului de procedură penală

Articolul 2. Legea procesuală penală

(1) [...];

(2) [...];

(3) Constituția Republicii Moldova are supremație asupra legislației procesuale penale naționale. Nici o lege care reglementează desfășurarea procesului penal nu are putere juridică dacă este în contradicție cu Constituția.

(4) [...];

(5) În desfășurarea procesului penal nu pot avea putere juridică legile și alte acte normative care anulează sau limitează drepturile și libertățile omului, încalcă independența judecătorească, principiul contradictorialității, precum și contravin normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional, prevederilor tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte.

Articolul 8. Prezumția nevinovăției

- (1) Persoana acuzată de săvârșirea unei infracțiuni este prezumată nevinovată atâta timp cât vinovăția sa nu-i va fi dovedită, în modul prevăzut de prezentul cod, într-un proces judiciar public, în cadrul căruia îi vor fi asigurate toate garanțiile necesare apărării sale, și nu va fi constatată printr-o hotărâre judecătorească de condamnare definitivă.

Articolul 10. Respectarea drepturilor, libertăților și demnității umane

(1) [...].

(2) [...].

(3) [...].

(3¹) [...].

(4) Orice persoană este în drept să-și apere prin orice mijloc neinterzis de lege drepturile, libertățile și demnitatea umană, lezate sau limitate nelegitim în cursul procesului penal.

(5) [...].

(6) [...].

Articolul 17. Asigurarea dreptului la apărare

(1) În tot cursul procesului penal, părțile (bănuitul, învinuitul, inculpatul, partea vătămată, partea civilă, partea civilmente responsabilă) au dreptul să fie asistate sau, după caz, reprezentate de un apărător ales sau de un avocat care acordă asistență juridică garantată de stat.

(2) Organul de urmărire penală și instanța judecătorească sînt obligate să asigure participanților la procesul penal deplina exercitare a drepturilor lor procesuale, în condițiile prezentului cod.

(3) Organul de urmărire penală și instanța sînt obligate să asigure bănuitul, învinuitului, inculpatului dreptul la asistență juridică calificată din partea unui apărător ales de el sau a unui avocat care acordă asistență juridică garantată de stat, independent de aceste organe.

(4) [...].

(5) În cazul în care bănuitul, învinuitul, inculpatul nu au mijloace de a plăti apărătorul, ei sînt asistați gratuit de cîte un avocat care acordă asistență juridică garantată de stat.

Articolul 19. Accesul liber la justiție

(1) Orice persoană are dreptul la examinarea și soluționarea cauzei sale în mod echitabil, în termen rezonabil, de către o instanță independentă, imparțială, legal constituită, care va acționa în conformitate cu prezentul cod.

(2) [...].

(3) [...].

Articolul 24. Principiul contradictorialității în procesul penal

(1) Urmărirea penală, apărarea și judecarea cauzei sînt separate și se efectuează de diferite organe și persoane.

(2) Instanța judecătorească nu este organ de urmărire penală, nu se manifestă în favoarea acuzării sau a apărării și nu exprimă alte interese decât interesele legii.

(3) Părțile participante la judecarea cauzei au drepturi egale, fiind investite de legea procesuală penală cu posibilități egale pentru susținerea pozițiilor lor. Instanța de judecată pune la baza sentinței numai acele probe la cercetarea cărora părțile au avut acces în egală măsură.

(4) Părțile în procesul penal își aleg poziția, modul și mijloacele de susținere a ei de sine stătător, fiind independente de instanță, de alte organe ori persoane. Instanța de judecată acordă ajutor oricărei părți, la solicitarea acesteia, în condițiile prezentului cod, pentru administrarea probelor necesare.

Articolul 64. Drepturile și obligațiile bănuیتului

(1) Bănuitul are dreptul la apărare. Organul de urmărire penală îi asigură bănuیتului posibilitatea să-și exercite dreptul la apărare prin toate mijloacele și metodele care nu sînt interzise de lege.

(2) Bănuitul, conform prevederilor prezentului cod, are dreptul:

1) să știe de ce este bănuیت și, în legătură cu aceasta, imediat după reținere sau după ce i s-a adus la cunoștință hotărîrea despre aplicarea măsurii preventive sau recunoașterea în calitate de bănuیت, **să fie informat în prezența apărătorului**, în limba pe care o înțelege, despre conținutul bănuیتii și despre încadrarea juridică a faptelor infracționale de săvîrșirea cărora este suspectat;

2) [...];

3) [...];

4) în caz de reținere, să primească consultație juridică, în condiții confidențiale, din partea apărătorului pînă la începutul primei audieri în calitate de bănuیت;

5) din momentul cînd i s-a adus la cunoștință actul procedural de recunoaștere în calitate de bănuیت, să aibă asistența unui apărător ales de el, **iar dacă nu are mijloace de a plăti apărătorul, să fie asistat în mod gratuit de către un avocat care acordă asistență juridică garantată de stat**, precum și, în cazurile admise de lege, să renunțe la apărător și să se apere el însuși.

Articolul 66. Drepturile și obligațiile învinuitului, inculpatului

(1) Învinuitul sau, după caz, inculpatul are dreptul la apărare. Organul de urmărire penală sau, după caz, instanța de judecată îi asigură învinuitului, inculpatului posibilitatea de a-și exercita dreptul la apărare prin toate mijloacele și metodele neinterzise de lege.

(2) Învinuitul, inculpatul, conform prevederilor prezentului cod, are dreptul:

1) [...];

2) [...];

3) [...];

4) în [...];

5) din momentul punerii sub învinuire, să aibă asistența unui apărător ales de el, iar dacă nu are mijloace de a plăti apărătorul, **să fie asistat în mod gratuit de un avocat care acordă asistență juridică garantată de stat**, precum și, în cazurile admise de lege, să renunțe la apărător și să se apere el însuși.

Articolul 67. Apărătorul

(1) [...].

(2) [...].

(3) [...].

(3¹) Avocatul care acordă asistență juridică garantată de stat dobîndește calitatea de apărător în momentul în care coordonatorul oficiului teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat emite decizie privind acordarea asistenței juridice

calificate. Decizia privind acordarea asistenței juridice calificate se aduce la cunoștință, după caz, solicitantului, organului de urmărire penală sau instanței de judecată.

- (4) [...].
- (5) [...].
- (6) [...].
- (7) [...].

Articolul 69. Participarea obligatorie a apărătorului

(1) Participarea apărătorului la procesul penal este obligatorie în cazul în care:

- 1) [...];
- 2) [...];
- 3) [...];
- 4) [...];
- 5) [...];
- 6) bănuitul, învinuitul, inculpatul i se incriminează o infracțiune gravă, deosebit de gravă sau excepțional de gravă;
- 7) [...];
- 8) [...];
- 9) [...];
- 10) [...];
- 11) [...];
- 12) [...];
- 13) [...].

(2) [...].

(3) Participarea obligatorie a apărătorului la procesul penal este asigurată de coordonatorul oficiului teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat, la solicitarea organului de urmărire penală sau a instanței.

Articolul 70. Admiterea, desemnarea și înlocuirea apărătorului, confirmarea calității și împuternicirilor lui

(1) Persoanele menționate la art.67 alin.(2) participă la procesul penal în calitate de apărător:

1) [...];

2) la desemnarea de către coordonatorul oficiului teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat în cazul cererilor sau solicitărilor de acordare a asistenței juridice calificate.

(2) Organul de urmărire penală sau instanța nu este în drept să recomande cuiva invitarea unui anumit apărător.

(3) Organul de urmărire penală sau instanța solicită desemnarea avocatului care acordă asistență juridică garantată de stat de către coordonatorul oficiului teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat:

1) [...];

2) în cazul în care participarea apărătorului la procesul penal este obligatorie, iar bănuitul, învinuitul, inculpatul nu are apărător ales.

(4) [...].

(5) [...].

(6) [...].

(7) Pentru confirmarea calității și împuternicirilor sale, apărătorul prezintă organului de urmărire penală sau instanței:

1) documentul ce confirmă apartenența lui la avocatură;

2) documentul ce confirmă că are permisiunea de a practica calitatea de apărător conform legislației Republicii Moldova;

3) **mandatul biroului de avocați sau un alt document ce îi confirmă împuternicirile.**

(8) Persoana care pretinde să participe în cauza dată în calitate de apărător, dar nu prezintă documentele ce îi confirmă calitatea și împuternicirile de apărător nu este admisă să participe la desfășurarea procesului penal în calitatea respectivă, fapt asupra căruia se adoptă o hotărâre motivată.

Articolul 104. Audierea bănuितului, învinuitului, inculpatului

(1) Audierea bănuितului, învinuitului, inculpatului se face numai în prezența unui **apărător ales sau a unui avocat care acordă asistență juridică garantată de stat**, imediat după reținerea bănuितului sau, după caz, după punerea sub învinuire, dacă acesta acceptă să fie audiat. Nu se permite audierea bănuितului, învinuitului, inculpatului în stare de oboseală, precum și în timpul nopții, decât doar la cererea persoanei audiate în cazurile ce nu suferă amânare, care vor fi motivate în procesul-verbal al audierii.

(2) [...].

(3) [...].

(3¹) [...].

(4) [...].

(5) [...].

(6) [...].

(7) [...].

Articolul 282. Înaintarea acuzării

(1) Înaintarea acuzării învinuitului se va face de către procuror în prezența **avocatului** în decurs de 48 de ore din momentul emiterii ordonanței de punere sub învinuire, dar nu mai târziu de ziua în care învinuitul s-a prezentat sau a fost adus în mod silit.

(2) Procurorul, după stabilirea identității învinuitului, îi aduce la cunoștință ordonanța de punere sub învinuire și îi explică conținutul ei. Aceste acțiuni se atestă cu semnăturile procurorului, învinuitului, **avocatului** și ale altor persoane care participă la această acțiune procesuală, aplicate pe ordonanța de punere sub învinuire, indicându-se data și ora punerii sub învinuire.

(3) După înaintarea acuzării, procurorul îi va explica învinuitului drepturile și obligațiile acestuia prevăzute în art.66. Învinuitului i se înmânează copia de pe ordonanța de punere sub învinuire și informația în scris privind drepturile și obligațiile lui. Acțiunile nominalizate, de asemenea, **se consemnează în ordonanța de punere sub învinuire în modul prevăzut în alin.(2).**

(4) [...].

Articolul 458. Cazurile de revizuire a procesului penal

(1) Hotărârile judecătorești irevocabile pot fi supuse revizuirii atât cu privire la latura penală, cât și cu privire la latura civilă.

(2) Dacă hotărârea judecătorească se referă la mai multe persoane sau mai multe infracțiuni, revizuirea se poate cere pentru oricare dintre fapte sau dintre făptuitori.

(3) Revizuirea poate fi cerută în cazurile în care:

1) s-a constatat, prin sentință penală irevocabilă, comiterea unei infracțiuni în timpul urmării penale sau în legătură cu judecarea cauzei;

2) s-au stabilit alte circumstanțe de care instanța nu a avut cunoștință la emiterea hotărârii și care, independent sau împreună cu circumstanțele stabilite anterior, dovedesc că cel condamnat este nevinovat ori a săvârșit o infracțiune mai puțin gravă sau mai gravă decât cea pentru care a fost condamnat sau dovedesc că cel achitat sau persoana cu privire la care s-a dispus încetarea procesului penal este vinovat/vinovată;

3) două sau mai multe hotărâri judecătorești irevocabile nu se pot concilia;

4) Curtea Constituțională a recunoscut drept neconstituțională prevederea legii aplicată în cauza respectivă.

(4) Dacă nu se poate da hotărîre din cauza că s-a împlinit termenul de prescripție a incriminării sau s-a declarat un act de amnistie sau din cauza că unele persoane au fost grațiate, precum și din cauza decesului învinutului, circumstanțele prevăzute la alin.(3) pct.1)-3) se stabilesc printr-o cercetare efectuată potrivit prevederilor art.443 și 444.

Prevederi relevante ale Legii nr.198 din 26.07.2007 „cu privire la asistența juridică garantată de stat”

Art.27 alin.(3), *Drepturile și obligațiile avocatului care acordă asistență juridică calificată se atestă prin decizie privind acordarea de asistență juridică, emisă în condițiile prezentei legi.*

Prevederi relevante ale Legii nr.1260 din 19.07.2002,„cu privire la avocatură”, (redacția 2002)

Art.52 alin.(2) al Legii nr.1260 din 19.07.2002,„cu privire la avocatură”, *Împuternicirile avocatului se confirmă prin **mandatul eliberat de către biroul de avocați**. În mandat se indică numărul licenței pentru exercitarea profesiei de avocat și data eliberării acesteia.*

Art.35 alin.(1) lit.g) al Legii nr.1260 din 19.07.2002,„cu privire la avocatură”: **Consiliul Baroului: g) stabilește forma mandatului avocatului.**

Prevederi relevante ale Legii nr.1260 din 19.07.2002,„cu privire la avocatură”, (redacția 2010)

Art.52 alin.(2) al Legii nr.1260 din 19.07.2002,„cu privire la avocatură”: *„Împuternicirile avocatului se confirmă prin **mandat**. Formularul mandatului este un document de strictă evidență. **Conținutul, forma și modul de utilizare a mandatului se aprobă de către Guvern.**”* Actualmente această prevedere se regăsește în art.60 alin.(2) al Legii nr.1260 din 19.07.2002,„cu privire la avocatură”.

Prevederi relevante ale Hotărîrei Guvernului nr. 1175 din 21.12.2010 „cu privire la aprobarea formularului și modului de utilizare a mandatului avocatului, formularul mandatului avocatului”

Pct.2-6

- este un document de strictă evidență, care confirmă împuternicirile avocatului în instanța de judecată.

Formularul mandatului avocatului se imprimă pe hîrtie de formatul A5 împărțită în două părți identice. O parte se decupează și se prezintă în instanța de judecată, iar cealaltă parte este păstrată de către avocat. Formularul mandatului avocatului are un fond albastru-deschis.

Formularul mandatului avocatului conține următoarele elemente obligatorii:

1) pe recto se inserează:

- a) numărul și seria;
- b) denumirea biroului asociat de avocați;
- c) denumirea cabinetului avocatului;
- d) datele de contact;
- e) denumirea "MANDAT";
- f) numele și prenumele avocatului;
- g) numărul licenței și data eliberării;
- h) numărul contractului de asistență juridică și data semnării;
- i) **numărul deciziei coordonatorului Oficiului Teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat și data semnării;**
- j) semnătura avocatului, certificată prin ștampilă.

2) pe verso se inserează:

- a) împuternicirile avocatului;
- b) semnătura clientului.

Împuternicirile avocatului în instanța de judecată, potrivit art.81 din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova, urmează a fi consemnate pe versoul mandatului numai în procesele civile.

Prevederi relevante ale Statutului profesiei de avocat Nr.302 din 08.11.2011(publicat în Monitorul oficial nr.54-57 din 08.04.2011)

Articolul 8 alin.(3)

Acordarea asistenței juridice obligatorii de stat în cazurile prevăzute de Lege se face numai ca urmare a desemnării de către Oficiile Teritoriale ale Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat (art.14 alin.2, lit.c); art.26, 27 din Legea cu privire la asistența juridică garantată de stat).

Prevederi relevante ale Hotărîrea cu privire la aprobarea Regulamentului funcționării Oficiilor teritorialeale Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat nr.15 din 30.07.2008(Monitorul Oficial nr.160- 161/463 din 22.08.2008)

În cazul în care se acceptă acordarea asistenței juridice calificate, coordonatorul Oficiului teritorial emite o decizie în acest sens, în conformitate cu art.27 al Legii cu privire la asistența juridică garantată de stat. Decizia privind acordarea asistenței juridice calificate se aduce la cunoștința solicitantului în termenele specificate în art.26 al Legii cu privire la asistența juridică garantată de stat.

Prevederi relevante ale Hotărîrei Plenului Curții Supreme de Justiție nr.11 din 24 decembrie 2010 „cu privire la practica aplicării legislației pentru asigurarea dreptului la apărare al bănuțului, învinuțului, inculpatului și condamnatului în procedură penală”.

Pct.7

Avocatul care acordă asistență juridică garantată de stat dobândește calitatea de apărător în momentul în care coordonatorul Oficiului teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat emite o decizie privind acordarea asistenței juridice calificate.

Pct.10

[...]

Dacă persoana care pretinde să participe în calitate de apărător nu prezintă: a) documentul ce confirmă apartenența ei la avocatură; b) documentul ce confirmă că are permisiunea de a practica calitatea de apărător conform legislației Republicii Moldova; c) mandatul biroului de avocați sau un alt document ce îi confirmă împuternicirile; d) **decizia Coordonatorului cu privire la acordarea asistenței juridice calificate** sau de urgență, organul de urmărire penală sau instanța, printr-o hotărâre motivată, nu admite participarea ei la desfășurarea procesului penal în calitatea respectivă.

E. Argumentarea pretensei încălcării a unuia sau amai multor drepturi garantate de Constituție

13. Referitor la omisiunea legislativă privind revizuirea procesului penal(art.458 alin.(3) CPP).

Codul de procedură penală a prevăzut exhaustiv cazurile de revizuire a hotărârelor judecătorești irevocabile în art.458 alin.(3) Cod de procedură penală, republicat ultima dată la **05.04.2012** prin Legea nr.66, „*pentru modificarea și completarea Codului de procedură penală al Republicii Moldova*”.

Însă, legislatorul nu a reglementat ca caz de revizuire erorile judiciare admise de instanța de recurs ca ultimă instanță, manifestate prin aplicarea în cadrul judecării recursului a unui act de procedură devenit desuet, prin care s-a produs ingerințe în drepturi.

Or în cazul când o hotărâre irevocabilă se bazează direct pe un articol din Codul de procedură penală căzut în desuetudine care restrânge persoana de dreptul la apărare, atunci cu certitudine se produce ingerințe grave în prezumția nevinovăției garantată de Constituție.

În acest sens, la data de 22.12.2017 Republica Moldova, a adoptat **Legea nr.100 din 22.12.2017, cu privire la actele normative**”.

Potrivit art.74 alin.(1) lit.e) al **Legii nr.100 din 22.12.2017, cu privire la actele normative**”, *Acțiunea actului normativ încetează dacă: e) actul a devenit desuet*.

Prin urmare, o eroare judiciară poate să evolueze din omisiunea instanței de recurs ca ultimă instanță, care a aplicat în procedură judiciară un articol din CPP căzut în desuetudine, fără ca instanța să constate existența unei practici opuse reglementate de alt articol din CPP în vigoare la momentul judecării cauzei, dar adoptat ulterior articolului devenit desuet.

O eroare judiciară produsă pe baza aplicării unui articol din CPP căzut în desuetudine, poate evolua și-n condiția incertitudinii juridice creată în cazul când în Codul de procedură penală au fost introduse aliniate cu indici prim(spre exemplu (3¹)) care consacră drepturi fundamentale, nefiind modificate prevederile din articolele cu conținut învechit și vag. Ca consecință s-au creat paralelisme legislative în rezultatul căreia prin aplicarea legii învechite persoana a fost privată de dreptul la asistență juridică garantată de stat, drept ce derivă din dreptul fundamental la apărare și prezumția nevinovăției, prin ce s-a produs ingerințe în drepturile fundamentale.

Potrivit Jurisprudenței Curții Constituționale, a fost statuat: *Astfel, Curtea subliniază că legea trebuie să reglementeze în mod unitar, să asigure o legătură logico-juridică între dispozițiile pe care le conține și să evite paralelismele legislative, ce generează incertitudine și insecuritate juridică. Or, în procesul de legiferare este interzisă instituirea aceluiași reglementări în mai multe articole sau alineate din același act normativ ori în două sau mai multe acte normative*(HCC nr. 2 din 30.01.2018, § 45; HCCnr.6 din 19.03.2019, § 41; HCC nr. din 23.01.2020, §48).

Din jurisprudența menționată se deduce că Curtea Constituțională constată o cauză ce generează incertitudine și insecuritate juridică. Această cauză fiind: **Instituirea aceluiași reglementări în mai multe articole sau alineate din același act normativ.**

Această cauză afectează principiul constituțional- calitatea legii.

În jurisprudența Curții Constituționale, a existat caz când două articole din Codul de procedură penală reglementează diferit acțiuni procesuale.

Astfel, este foarte relevantă cazul din speță jurisprudența Curții expuse, și în opinia mea urmează de aplicat în prezenta cauză aceste constatări.

Potrivit HCC nr. 6 din 19.03.2019, § 53-54: În consecință, contestarea refuzului organului de urmărire penală de a primi o plângere sau un denunț este reglementată în mod divergent de două prevederi ale aceluiași act normativ. Această incoerență normativă creează insecuritate juridică pentru destinatarii legii. Atât justițiabili, cât și subiectele care posedă competența aplicării Codului de procedură penală se află în dificultate, fiind puși în situația de a alege între mai multe variante posibile. Chiar făcându-se apel la consultanța de specialitate, persoana nu ar putea stabili, fără echivoc, în baza cărei norme – articolul 265 alin. (2) sau articolul 313 alin. (2) pct. 1) lit. a) din Codul de procedură penală – ar trebui să conteste refuzul organului de urmărire penală de a-i primi plângerea sau denunțul privind comiterea sau pregătirea comiterii unei infracțiuni. Există riscul ca alegerea unei norme să fie stabilită în baza unor criterii arbitrare și discreționare de către cei care aplică legea, astfel încât persoana să nu-și poată realiza în mod efectiv dreptul de a contesta refuzul organului de urmărire penală de a primi plângerea sau denunțul privind comiterea unei pretinse infracțiuni.

În cazul propriu în care ridic excepția de neconstituționalitate, incertitudinea și insecuritatea juridică a fost determinată de paralelismele legislative cuprinse în două articole din Codul de procedură penală și anume art.67 alin.(3¹) CPP(redacția 2008) și art.70 alin.(7)pct.3) CPP(redacția 2003).

Ambele articole reglementează divergent documentele prezentate de persoana pentru ași confirma calitatea de apărător în procesul penal când este desemnat de OT al CNAJGS.

Instanța de recurs fiind sesizată referitor la faptul că Avocatul care acordă asistență juridică garantată de stat(în *continuare AvAJGS*), nu a fost desemnat și nu a prezentat documentele așa cum prevede art.67 alin.(3¹) CPP(redacția 2008), fiind camuflat actul justiției, în cele din urmă instanța de recurs fiind în incertitudine juridică a aplicat asupra situației de acordare a asitenței juridice garnatate de stat de către AvAJGS prevederile art.70 alin.(7)pct.3) CPP(redacția 2003) căzute în desuetudine. În această situație există real o eroare judiciară produsă pe baza aplicării unui act de procedură devenit desuet. Fiindcă paralelisma legislativă admisă în Codul de procedură penală, promovează un concurs de soluții extreme de periculoase, care produc ingerințe grave în drepturi în rezultatul căreia persoanele sînt condamnate la privațiune de libertate în lipsa apărătorului, exact cum se făcea în anii 1941-1945 pentru agitație antisovietică de ordin contrarevoluționar. Iar concursul de soluții se produce între o normă contemporană(art.67alin.(3¹)CPP) și o normă căzută în desuetudine(art.70 alin.(7) pct.3) CPP).

În asemenea situație, legislația națională nu prevede un remediu efectiv de apărare împotriva legii căzute în desuetudine, prin care s-a produs ingerințe în drepturile fundamentale, aplicate în proces irevocabil, ce constituie eroare judiciară.

Procesul penal desfășurat în conformitate cu legea căzută în desuetudine se prezumă a fi legal, deși jurisprudența CEDO demonstrează o procedură opusă de cea reglementată de actul căzut în desuetudine(art.70 alin.(7)pct.3) CPP).

Acțiunea în timp al actului normativ căzut în desuetudine legalizează abuzul de drept, când persoana este privată prin legea desuetă de garanțiile procesuale necesare apărării, garanții consacrate prin Constituție, introduse în circuit legal prin legea asistenței juridice garantate de stat.

Legea căzută în desuetudine își pierde valabilitatea în fața Constituției acordată inițial, după adoptarea unei alte legi prin care statul încearcă să institue garanții și drepturi Constituționale potrivit noilor schimbări a unor mecanisme ce au avut loc în societate.

Desuetudinea legii procesual penale există în Republica Moldova avînd în vedere că statul nostru este la o etapă de tranziție și reformă a justiției.

Multiplele legi adoptate în scopuri de îmbunătățire a sectorului justiției, au admis ca în Codul de procedură penală să rămîna în vigoare un articol vag care nemijlocit a determinat într-un mod reforma justiției spre îmbunătățirea mecanismului de apărare. Statul din motivul reglementărilor vagi ale articolului respectiv, a adoptat o altă lege de reglementare și a format un nou organ(CNAJGS), fără ca să abroge s-au modifice legea învechită și vagă care primordial a reglementat procesul anterior prin care a încălcat drepturile omului.

În acest sens s-ar putea de aplicat art.74 alin.(1) lit.e) **al Legii nr.100 din 22.12.2017,,cu privire la actele normative”, Acțiunea actului normativ încetează dacă: e) actul a devenit desuet.** În deosebi că adoptarea acestui articol ce încetează acțiunea legii, a fost extrem de necesară avînd în vedere NOTA INFORMATIVĂ a Ministerului Justiției la proiectul Legii cu privire la actele normative, Capitolul XVIII pct.50, potrivit căreia:

*Desuetudinea unui act normativ presupune faptul că acest act normativ încetează a fi aplicat în practică. În acest caz, este vorba de acte normative care au fost total depășite de schimbările social-economice care au avut loc în societate, de faptul că stările de lucru ce au determinat necesitatea adoptării acestui act normativ au încetat să mai existe, astfel încît acțiunea lor nu mai are nici o justificare și nici nu mai poate fi susținută, fiind depășită de noile relații ale vieții. **Drept urmare a faptului că statul nostru este la o etapă de tranziție, nu pot fi evitate și ignorate situațiile în care unele acte normative devin inaplicabile fără să fi fost abrogate, fiind depășite de timp. Astfel, a devenit strict necesară reglementarea acestui temei de încetare a acțiunii actului normativ.*** (accesibilă la linkul:

http://www.justice.gov.md/public/files/transparenta_in_procesul_decizional/coordonare/2015/august/2015.08.19_NOTA_L_acte_norm_avizare_.pdf).

Însă există tot odată un impediment la acest capitol, avînd în vedere că desuetudinea unui articol din Codul de procedură penală nu ar putea fi invocată avînd în vedere prevederile art.3 alin.(1) CPP, potrivit căreia: *În desfășurarea procesului penal se aplică legea care este în vigoare în timpul urmării penale sau al judecării cauzei în instanța judecătorească.*

Totuși trebuie să existe o metodă de apărare împotriva unui articol din Codul de procedură penală care este căzut în desuetudine și a fost aplicat în proces, și hotărîrea judecătorească irevocabilă se bazează nemijlocit pe acest articol căzut în desuetudine, iar drepturile fundamentale garantate de Constituție, Convenție au fost grav încălcate. Republica Moldova trebuie să asigure într-un mod efectiv remedierea ingerințelor produse în drepturi prin efectul legii căzute în desuetudine, ce se înscrie în categoria de eroare judiciară.

Cu regret, această metodă nu este prevăzută, fapt ce constituie omisiune legislativă, ce produce ingerința în dreptul fundamental garantat de art.20 din Constituție(accesul la

justiție) și art.13 din Convenție(dreptul de recurs efectiv). Și acest fapt este probat prin încheierea contestată.

Această omisiune legislativă, lipsește anume din conținutul art.458 alin.(3) CPP(cazurile și temeiurile revizuirii), de aceea excepția de neconstituționalitate se ridică împotriva normei date.

Ingerința în acesul la justiție(art.20 din Constituție) prin omisiunea legislativă de a reglementarea cazul de revizuire a procesului penal în situația când hotărîrea irevocabilă se bazează pe o lege căzută în desuetudine ce se înscrie în categoria de eroare judiciară, argumentată într-o altă ordine de idei.

Curtea Constituțională în jurisprudența sa constantă a statuat: (...) *Curtea menționează că legislația procesuală reglementează mecanisme ce acordă posibilitatea desfășurării hotărârilor judecătorești irevocabile în cazul în care urmează a fi corectate erorile judiciare și omisiunile justiției(HCC nr. 16 din 25.06.2013, § 53).*

Prin urmare, redeschiderea procesului penal irevocabil se admite în două cazuri:

1. Corectarea **erorilor judiciare**;
2. Înlăturarea **omisiunilor justiției**.

Însă nu se regăsește în nici o lege națională ce semnifică „**eroarea judiciară**”s-au „**omisiunea justiției**” ca să permită persoanei să se folosească de dreptul la acces la justiție și să inițieze procedura de revizuire ca să se apere de o „**eroarea judiciară**”s-au „**omisiunea justiției**”, atunci când drepturile fundamentale au fost încălcate. Ba mai mult chiar și instanța de revizuire ar putea fi în dificultate să judece un caz de revizuire atunci când este sesizată cu privire la „**eroarea judiciară**”s-au „**omisiunea justiției**”.

Referitor la termenul de eroare judiciară:

În Codul de Procedură Penală al RM, termenul de „**eroare judiciară**” este utilizată de două ori, dar fără ca legiuitorul să explice semnificația acestui termen.

Prima referință la termenul „**eroare judiciară**” o găsim în art. 23 din CPP, intitulat „**Asigurarea drepturilor victimei în urma infracțiunilor, abuzurilor de serviciu și erorilor judiciare**”. Deși în denumirea articolului nominalizat sintagma „**eroare judiciară**” există, atunci în conținutul articolului legiuitorul nu mai face trimitere la noțiunea respectivă.

În cea de-a doua situație, termenul „**eroare judiciară**” este utilizat în contextul indicării temeiurilor de rejudecare a cauzei. Astfel, potrivit art.435 alin.(2) lit.(c) din Codul de Procedură Penală, la examinarea recursului, dacă se constată că **eroarea judiciară** nu mai poate fi corectată, instanța de recurs poate dispune ca pricina să fie rejudecată în instanța de apel.

În Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr.9 din 30.10.2009 „Cu privire la judecarea recursului ordinar în cauza penală”, instanța supremă nu explică noțiunea de „**eroare judiciară**”, însă face mai multe detalii privind corelația dintre noțiunile **eroare judiciară** și **eroare de drept**.

Deși Curtea Supremă de Justiție nu definește noțiunea care ne interesează, totuși, putem deduce că în viziunea instanței supreme, **noțiunile eroare judiciară și eroare de drept ar fi în raporturi de sinonimie**, deoarece în pct.31 din Hotărârea precitată, instanța

supremă face următoarea constatare: [...] *În cazul în care instanța de recurs a stabilit o eroare de drept comisă de instanța de fond, în expunere se va arăta în ce constă caracterul ilegal al activității instanței de fond, prin ce se exprimă încălcarea de lege comisă, precum și mijloacele privind repararea ei prin analiza materiei reglementării și jurisprudenței. Lipsa de motivare adecvată cerințelor legii într-o hotărâre judecătorească afectează grav respectarea garanțiilor procedurale la un proces echitabil. În cazul în care decizia atacată este insuficient motivată, dar soluția este legală, instanța de recurs corectează această eroare judiciară în sensul completării considerentelor și temeiurilor corespunzătoare ce justifică soluția[...].*

Pentru a nu admite o confundare între conceptele de „eroare judiciară” și „eroare de drept” atunci urmează de reținut următoarele:

Astfel, „eroarea judiciară” este o încălcare gravă, categorică, care afectează fondul cauzei și modifică soluția întregului proces de judecată. De exemplu, nu s-a ținut cont de expirarea prescripției pentru tragere la răspundere penală și persoana a fost condamnată, s-au persoana a fost condamnată pentru o faptă neprevăzută de legea penală, s-au persoana a fost condamnată în lipsa apărătorului, s-au sa comis acțiuni de provocare la infracțiune de către poliție, etc.

„Eroarea de drept” se manifestă prin acțiuni preliminare, care pot influența buna desfășurare a procesului de judecată, dar nu afectează soluția finală. Spre exemplu, constituie o eroare de drept necitarea unei părți în proces, s-au aplicarea eronată a unei măsuri preventive, sau nerespectarea dispozițiilor privind competența, s-au nemotivarea unei hotărâri, etc.

„Erorile de drept” nu sunt într-atât de grave, ca să modifice soluția finală a procesului. Ele pot fi corectate prin casarea (retractarea) hotărârii de instanța superioară și nu tot timpul au ca consecință acordarea dreptului la repararea prejudiciului.

Astfel la temelia apariției „erorii judiciare” se află o circumstanță de fapt care din cauza gravității sale, poate să influențeze decisiv hotărârea instanței de judecată.

În concluzie în legislația procesual penală, eroarea judiciară nu are o reglementare coerentă. Atât Codul de Procedură Penală, Jurisprudența Curții Constituționale, Codul contravențional, cât și Codul de Procedură Civilă se rezumă la reproducerea secvențială a sintagmei „eroare judiciară”, dar fără a acorda acestei noțiuni o definire corespunzătoare.

Definirea erorii judiciare ca caz de revizuire a hotărârii judecătorești irevocabile trebuie să fie clară, precisă și previzibilă. Prin urmare, legiuitorul trebuie să dea o definiție acestei noțiuni care să reflecte caracterul sau de abatere neobișnuită de la modul uzual de desfășurare a procesului penal. O eroare judiciară produce o ingerință gravă în drepturile fundamentale.

O eroare judiciară nu trebuie să fie privită numai prin prisma pronunțării unei hotărâri judecătorești greșite, contrare realității, ci și din perspectiva calității legii aplicate în baza căreia s-a produs eroarea.

Calitatea legii care susține eroarea judiciară nu poate fi imputabilă instanței, de vreme ce competența în adoptare a legii îi revine statului.

O lege poate fi clară, precisă și previzibilă și tot odată căzută în desuetudine. La acest compartiment se indică că termenul - **mandatul biroului de avocați**, - document prevăzut în art.70 alin.(7)pct.3) CPP, atunci acest termen din lege este foarte clar, precis și previzibil dar tot odată acest termen este căzut în desuetudine, începând cu anul 2010 când prin Lege a fost exclus fiind înlocuit cu termenul **mandatul avocatului** ca document ce-i confirmă împuternicirile avocatului.

Prin **mandatul biroului de avocați** statul nu asigură dreptul la asistență juridică garantată de stat așa cum o asigură prin **mandatul avocatului**.

Asigurarea dreptului garantat de art.26 din Constituție și art.6 CEDO, atunci acest drept se asigură doar prin mandatul avocatului, care începînd cu 2010 formularul acestu-I document și modul de utilizare a lui este aprobat de Guvern.

Actualmente în cazul cînd asistența juridică este grantată de stat, iar avocatul asigură dreptul justițiabilului garantat de art.26 din Constituție și art.6 CEDO prin **mandatul biroului de avocați** așa cum este prevăzut în art.70 alin.(7)pct.3) CPP, atunci prin acest document se produce ingerința în dreptul la apărare.

Aplicarea în procesul irevocabil a cărei revizuire se cere, a art.70 alin.(7)pct.3) CPP căzut în desuetudine, a produs eroarea judiciară gravă soldată cu vătămarea drepturilor și libertatilor fundamentale, ca rezultat Donos Tudor a fost privat de libertate fără ca să fie apărât de apărător. Adică **eroarea judiciară** a fost produsă pe baza aplicării unei legi căzute în desuetudine.

EROAREA JUDICIARĂ în lumina jurisprudenței CEDO

La acest compartiment este foarte relevantă jurisprudența CEDO din 21.06.2011, în cauza GIURAN împotriva ROMÂNIEI (Cererea nr. 24360/04), iar §§ 28-43 se vor reproduce cu excitate.

28. Curtea reiterează că dreptul la un proces echitabil în fața unei instanțe, astfel cum este garantat la art. 6 § 1 din convenție, trebuie interpretat în cadrul preambulului la convenție, ale cărui dispoziții relevante afirmă că ordinea de drept face parte din patrimoniul comun al statelor contractante. **Unul dintre aspectele fundamentale ale ordinii de drept este principiul certitudinii juridice, care impune, printre altele, ca, atunci când instanțele pronunță o hotărâre definitivă, aceasta să nu fie contestată** (a se vedea hotărârea Brumărescu împotriva României, nr. 28342/95, pct. 61, CEDO 1999-VII).

29. Acest principiu subliniază faptul că niciuna din părți nu are dreptul de a solicita redeschiderea procesului doar pentru a obține o reaudiere și o nouă decizie în cauză. Simpla posibilitate a existenței a două puncte de vedere asupra subiectului nu este un motiv pentru reexaminare.

30. Îndepărtarea de la principiul respectiv este justificată doar când este impusă de circumstanțe cu caracter substanțial și convingător (a se vedea, mutatis mutandis, Riabik împotriva Rusiei, nr. 52854/99, pct. 52, CEDO 2003-X, și Pravednaya împotriva Rusiei, nr. 69529/01, pct. 25, 18 noiembrie 2004). Competența instanțelor superioare de a casa și de modifica hotărâri judecătorești obligatorii și executorii ar trebui exercitată pentru corectarea erorilor judiciare. Această competență trebuie exercitată astfel încât să facă, atît cît este posibil, un echilibru echitabil între interesele unui individ și nevoia de a asigura eficiența sistemului judiciar (a se vedea, mutatis mutandis, Nikitin împotriva Rusiei, nr. 50178/99, punctele 54-61, CEDO 2004-VIII).

31. Argumentele relevante care trebuie luate în considerare în acest sens includ, în special, efectul redeschiderii și orice proceduri ulterioare aplicate situației individuale a reclamantului și acela dacă redeschiderea a rezultat din cererea reclamantului însuși, motivele pentru care autoritățile locale au revocat finalitatea hotărârii în cazul reclamantului, respectarea procedurii respective în conformitate cu cerințele dreptului intern relevant, existența și operarea clauzelor de

protecție procedurală în sistemul legal intern, capabile să prevină încălcarea acestei proceduri de către autoritățile locale, și alte circumstanțe relevante ale cauzei [a se vedea Nikitin, citată anterior, pct. 60; Bratyakin împotriva Rusiei (dec.), nr. 72776/01, 9 martie 2006; Fadin împotriva Rusiei, nr. 58079/00, pct. 34, 27 iulie 2006, și Savinskiy împotriva Ucrainei, nr. 6965/02, pct. 24-26, 28 februarie 2006). În plus, examinarea trebuie să permită toate clauzele de protecție prevăzute de art. 6 § 1 și trebuie să asigure echitatea acțiunii (a se vedea Vanyan împotriva Rusiei, nr. 53203/99, pct. 63-68, 15 decembrie 2005).

32. În mai multe cauze, Curtea a subliniat, referindu-se la noțiunea de „**eroare judiciară**”, că simpla considerare a faptului că investigația în cazul reclamantului era „incompletă și părtinitoare” sau a dus la achitarea „eronată” nu poate prin ea însăși, în absența erorilor judiciare sau a unor încălcări serioase a procedurilor judecătorești, abuzuri de putere, erori evidente în aplicarea dreptului material sau a oricărui alt motiv important ce rezultă din interesul justiției, să indice prezența unei erori judiciare în procedura anterioară (a se vedea Radchikov împotriva Rusiei, nr. 65582/01, pct. 48, 24 mai 2007).

33. Curtea reiterează, în continuare, concluzia în cauza Lenskaya împotriva Rusiei (nr. 13151/04, pct. 18, 31 iulie 2008). În acea cauză, hotărârea definitivă pronunțată în favoarea reclamantului a fost casată printr-o metodă de control și reformare, în baza faptului că primele instanțe „nu au stabilit ce a reprezentat fapta prevăzută de legea penală în cadrul specific al principalei acuzații în materie penală, indiferent dacă a avut într-adevăr loc sau dacă a fost comisă” de inculpat în acea cauză. Decizia de a casa acea hotărâre definitivă se baza totodată pe motivul că instanțele inferioare au presupus, în lipsa probelor concludente, că rănilor reclamantului au fost cauzate de inculpatul din cauză, fără să-i dovedească vinovăția și încălcând, astfel, principiul prezumției de nevinovăție. Concluzionând că nu a avut loc o încălcare a art. 6 § 1 din convenție, Curtea a declarat (pct. 36 și urm.) că procesul a fost redeschis cu scopul corectării unei erori judiciare fundamentale care nu putea fi neutralizată sau corectată în niciun alt fel decât prin casarea hotărârii definitive care îi aducea un prejudiciu major persoanei condamnate. Curtea a decis, de asemenea, că toate garanțiile procedurale cuprinse în art. 6 i-au fost disponibile reclamantului în decursul procedurii de control și reformare.

34. Aceste cauze priveau fie casarea unei hotărâri civile [a se vedea, printre altele, Brumărescu împotriva României (MC), nr. 28342/95, CEDO 1999-VII, și Cornif împotriva României, nr. 42872/02, 11 ianuarie 2007) fie casarea unei **hotărâri penale**. În ceea ce privește cel de-al doilea caz, casarea privea fie doar capătul de cerere civil din procedură [a se vedea SC Plastik ABC împotriva României, nr. 32299/03, pct. 15, 7 aprilie 2008, și Igna și Igna (Valea) împotriva României, nr. 1526/02 și 1528/02, pct. 44-56, 14 februarie 2008], fie avea ca urmare impunerea unei pedepse mai aspre inculpatului sau la condamnarea acestuia, după achitarea inițială (a se vedea, printre altele, Bota împotriva României, nr. 16382/03, 4 noiembrie 2008, Precup împotriva României, nr. 17771/03, 27 ianuarie 2009, și Ștefan împotriva României, nr. 28319/03, 6 aprilie 2010).

35. Cu toate acestea, situația de fapt în cauză este diferită de cauzele împotriva României examinate anterior,

întrucât recursul în anulare ce privea în principal capătul de cerere penal al procedurii a fost introdus în favoarea inculpatei, urmărindu-se corectarea unei erori judiciare, asemănându-se astfel cu situația de fapt din cauza Lenskaya, citată anterior.

36. Prin urmare, Curtea reiterează faptul că s-a reținut anterior ca, în timp ce instituția de control și reformare poate ridica probleme de certitudine juridică întrucât hotărârile judecătorești în cauze civile pot fi reformate **pe motive relativ minore**, pe termen nedefinit (a se vedea Brumărescu și Ryabykh, ambele citate anterior), **poziția privitoare la cauzele penale este întrucâtva diferită.** Curtea a subliniat că **cerințele certitudinii juridice nu sunt absolute, în special în procesele penale.** În astfel de cauze, trebuie evaluate în cadrul, spre exemplu, al art. 4 § 2 din Protocolul nr. 7, care permite expres ca un stat să redeschidă o cauză datorită apariției unor noi dovezi sau când se constată, în procedurile anterioare, **o deficiență fundamentală care ar fi putut afecta rezultatul cauzei** (a se vedea Nikitin, citată anterior, pct. 55 și 56). Posibilitatea reexaminării sau redeschiderii procesului a fost considerată, de asemenea, de către Comitetul de Miniștri ca un mod de a realiza restitutio in integrum, anume în contextul executării hotărârilor Curții. În Recomandarea nr. R (2000)2 privind reexaminarea ori redeschiderea anumitor cauze la nivel intern ca urmare a hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului, acesta a încurajat părțile contractante să-și revizuiască sistemul juridic intern, asigurându-se că oportunitatea adecvată pentru reexaminarea unei cauze, incluzând redeschiderea procesului, există în instanțele în care Curtea a stabilit o încălcare a convenției.

37. Având în vedere principiile menționate mai sus, Curtea trebuie să constate dacă Înalta Curte de Casație și Justiție a redeschis, prin decizia din 4 noiembrie 2002, procesul penal și dacă a casat hotărârea definitivă din 14 ianuarie 2002, confirmată la 1 aprilie 2002, urmărind să corecteze o eroare judiciară fundamentală, iar în caz afirmativ dacă felul anume în care Înalta Curte și-a exercitat această atribuție a afectat echitatea generală a procedurii în speță (a se vedea, mutatis mutandis, Lenskaya, citată anterior, pct. 36).

38. În ceea ce privește scopul casării, Curtea observă că Procurorul general a subliniat, depunând cererea pentru redeschiderea procesului, că mai multe probe importante depuse de inculpată în apărarea sa nu fuseseră luate în considerare în timpul procedurilor ordinare. Mai mult, Înalta Curte de Casație și Justiție a găsit, în hotărârea de casare, că instanțele inferioare nu au reușit să dea importanță faptului că probele erau contradictorii și neconcludente privind data când presupusul furt avusese loc și privind întrebarea dacă inculpatul a comis de fapt presupusul furt.

39. Curtea consideră că, în astfel de circumstanțe, motivele pentru redeschiderea procesului s-au bazat pe erori judiciare grave, afectând drepturile procesuale ale inculpatei, iar hotărârea de casare a hotărârii definitive de condamnare a lui E.I. nu apare ca nejustificată sau arbitrară. În acest sens, Curtea reiterează încă o dată că, în principiu, convenția permite casarea unei hotărâri definitive pentru a permite statului să corecteze erorile judiciare penale. Un verdict care ignoră probe cheie poate cu ușurință să constituie o astfel de eroare (a

se vedea Vedernikova împotriva Rusiei, nr. 25580/02, pct. 25, 12 iulie 2007).

40. Curtea acordă importanță specială faptului că eroarea judiciară comisă de instanțele inferioare nu putea fi neutralizată sau corectată în alt fel decât prin casarea hotărârii definitive prin care E.I. fusese găsit vinovată. Casarea hotărârii definitive în cauză a fost singurul mijloc de despăgubi persoana condamnată pentru greșelile din administrația justiției.

41. În condițiile din cauză, Curtea observă că procesul a fost redeschis cu scopul de a corecta o eroare judiciară fundamentală ce declanșa consecințe nefavorabile serioase pentru inculpat. Rămâne să se analizeze mai departe dacă garanțiile procedurale ale art. 6 din convenție erau disponibile în procedura din fața Înaltei Curți de Casație și Justiție.

42. În acest sens, Curtea observă că reclamantul a avut ocazia să-și prezinte argumentele și să conteste argumentele prezentate de adversari în proces. În afară de acestea, reclamantul a participat la proces și a adus argumente orale. Curtea constată că nimic nu indică faptul că modalitatea în care Înalta Curte de Casație și Justiție a stabilit și a evaluat probele a fost inechitabil sau arbitrar. Ca urmare, se poate concluziona doar că procedura recursului în anulare în cauză i-au pus la dispoziție reclamantului toate clauzele de protecție procedurale prevăzute de art. 6 § 1 din convenție.

43. Având în vedere considerațiile de mai sus, Curtea constată că, în condițiile în cauză, Înalta Curte de Casație și Justiție a păstrat echilibrul corect între interesele concurente dintre finalitate și justiție. Prin urmare, constată că casarea hotărârii definitive din 14 ianuarie 2002, confirmată la 1 aprilie 2002, nu a dus la încălcarea art. 6 § 1 din convenție. Prin urmare, nu s-a produs o încălcare a aceluși articol.

Luînd în considerație constatările CEDO în cauza *GIURAN împotriva ROMÂNIEI*, se deduce că **erorile judiciare** ca temei de redeschidere a procedurilor irevocabile, sînt de gravitate diferită în cauzele penale vizavi de cauzele civile și urmează a fi privite diferit.

Cauza *Brumărescu c. Romîniei*, a fost una civilă. Prin urmare, instanțele de judecată națională invocă fregvent această jurisprudență în cauzele penale fără ca să evalueze eroarea judiciară sesizată, lăsînd consecințele negative a erorii asupra justițiabililor.

Ba mai mult art. 4 § 2 din *Protocolul nr. 7 adițional Convenției*, reglementează redeschiderea procedurilor penale nu civile.

În acest sens, este conform Convenției redeschiderea unei proceduri irevocabile penale atunci cînd sînt semnalate erori judiciare care au dus la violarea drepturilor fundamentale.

În continuare urmează de efectuat o evaluare a erorii judiciare pe care a sesizat-o Donos Tudor, dacă se poate afirma cu certitudine că ne aflăm în prezența unei erori judiciare, și dacă este atît de gravă eroarea judiciară ca să afecteze fondul cauzei irevocabile.

Pornind de la ideea respectării drepturilor omului consfințite în Convenție și Constituție, atunci se deduce cert că Donos Tudor a avut dreptul de a fi asistat de un apărător fie ales fie din oficiu.

În cauza a cărei revizuire se cere, în momentul punerii sub acuzație a lui Donos Tudor, el era suspendat din funcție (*a se vedea dispozitivul ordonanței de acuzație, copia se anexează*).

Potrivit art.200 alin.(2) CPP, **Persoanei suspendate provizoriu din funcție i se întrerupe remunerarea muncii...**

Prin urmare în momentul punerii sub învinuire, audierea învinuitului, bănuțului, etc., Donos Tudor a fost în imposibilitate financiară de ași angaja un avocat ales. Tocmai acesta și este un criteriu rezonabil cînd statul trebuie să asigure acuzatul cu avocat din oficiu, ba ma mai mult că interesele justiției impuneau acest fapt.

Pentru a fi respectate garanțiile statuate în Convenție și Constituție cu privire la asigurarea cu apărător, procurorul de caz solicită unui oarecare avocat să aplice semnătura sa pe actele de acuzație, iar prezența sa să o demonstreze prin **mandatul biroului de avocați**- document neprevăzut de lege în 2011.

Toate acestea s-au făcut **nu** pentru a asigura dreptul la apărare a lui Donos Tudor, ci pentru a camufla asistența juridică, ca să fie demonstrat în instanță că drepturile fundamentale au fost respectate în faza inițială a procesului, urmărindu-se condamnarea ilegală.

La prima vedere totul este perfect, actele de acuzație conțin semnăturile apărătorului, la materialele dosarului există mandatul birului de avocați, adică se prezumă că asistența juridică garantată de stat a existat, art.70 alin.(7)pct.3) CPP fiind respectat. Numai că în realitate lucrul efectuat de apărător s-a mărginit doar la aplicarea semnăturilor sale pe actele de acuzație și atît, favorizînd astfel camuflarea asistenței juridice garantate de stat, fiindcă acest avocat pur și simplu nu a existat.

Fiind sesizată instanța de recurs referitor la acest fapt, fiind invocat direct încălcarea dreptului la apărare, ceia ce constituie o condamnare ilegală, atunci instanța de recurs a stabilit că art.70 alin.(7)pct.3) CPP a fost respectat. Ca rezultat Donos Tudor a fost condamnat la privațiune de libertate în lipsa apărătorului.

Astfel condamnarea ilegală în lipsa apărătorului s-a produs în perimetrul legal al reglementării actuale a art.70 alin.(7)pct.3) CPP care este căzut în desuetudine.

Art. 70 alin.(7)pct.3) CPP în reglementarea actuală derapează de la principiile statuate de art.21 și 26 din Constituție și art.6 CEDO. Fiindcă statul RM în scopul asigurării dreptului la un proces echitabil a renunțat la practica avocatului din oficiu produsă în perioada anilor 2003-2008 și începînd cu anul 2008 a adoptat Legea cu privire la asistența juridică garantată de stat identificînd mecanismul nou de apărare prin avocatul care acordă asistență juridică garantată de stat, fiind introdus alin.(3¹) în art.67 din CPP, care reglementează procesual modul de numire a avocatului și documentele sale.

Prin urmare fiindcă art.70 alin.(7)pct.3) CPP este căzut în desuetudine, iar hotărîrea irevocabilă se bazează nemijlocit pe acest articol care a violat expres dreptul la apărare, atunci în cazul dat ne aflăm în prezența unei **erori judiciare produse pe baza reglementărilor contradictorii vizavi cu preconizările propuse în art.67 alin.(3¹) CPP și Legea asistenței juridice garantate de stat.**

Persoana are dreptul în această situație să înainteze o acțiune în revizuire cu scop de a se apăra de legea desuetă în cazul cînd acea lege a contribuit la violarea drepturilor fundamentale, în deosebi dreptul la libertate. Iar statul de drept este obligat să asigure efectiv acest drept persoanei.

O hotărîre irevocabilă bazată pe o lege căzută în desuetudine nu se bucură de prezumția legalității actului judiciar. În deosebi cînd reglementările articolului căzut în desuetudine sînt combătute prin alte reglementări ale altui articol adoptat ulterior din aceeași lege.

Legea căzută în desuetudine împiedică persoana să beneficieze de legea nouă prin care se acordă drepturi, or potrivit art.15 din Constituție, **Cetățenii Republicii Moldova beneficiază de drepturile și de libertățile consacrate prin Constituție și prin alte legi și au obligațiile prevăzute de acestea.**

Donos Tudor beneficia de dreptul la asistență juridică garantată de stat consacrat de Legea privind asistența juridică garantată de stat, iar art.70 alin.(7)pct.3) CPP ia restrâns nejustificat acest drept.

Ar afecta această eroare sesizată fondul cauzei judecată irevocabil?

Fiindcă procesul penal din faza inițială sa desfășurat fără apărător, probele fiind obținute fără apărător(*declarațiile învinutului, bătăuțului, confruntări, dispunere de expertise, etc.*), atunci instanța de judecată care la condamnat pe Donos Tudor a fost sesizată printr-un rechizitoriu completat cu date obținute cu încălcarea dreptului la apărare. În astfel de împrejurări instanța a fost ilegal sesizată fiind pusă în situația să judece o acuzație obținută în lipsa apărătorului, fiind dusă în eroare la acest fapt atât de către organul care a sesizat instanța cât și de reglementările art.70 alin.(7)pct.3) CPP căzut în desuetudine.

Lucrările instanțelor desfășurate pe marginea acestui dosar sînt total ilegale. Acuzația lui Donos Tudor nu era admisibilă de a fi pusă în mișcare în justiție, de vreme ce nu a fost asigurată garanția necesară de apărare prin apărător din oficiu legal numit cu drepturi procesuale și obligații procesuale.

Un apărător cu drepturi procesuale, cu practică, dispune de mari competențe, în deosebi potrivit art.68 alin.(1) pct.3) CPP, are dreptul să explice persoanei pe care o apără drepturile și să atenționeze persoana care efectuează acțiunea procesuală asupra încălcărilor legii comise de ea; 14) să depună plîngerii împotriva acțiunilor și hotărîrilor organului de urmărire penală, etc. Activitatea legală a unui apărător legal numit, poate să combată total sau parțial învinuirea ceia ce e favorabil persoanei acuzate.

În cauza Donos Tudor, învinuirea putea fi combătută în faza inițială de către un apărător dacă se desemna legal, un apărător cu drepturi și obligații, dar OUP folosindu-se de situația că asupra învinutului este aplicată măsura procesuală de constrîngere –suspendarea provizorie din funcție, fiind acuzatul într-o situație defavorabilă, special nu s-a asigurat acuzatul cu apărător pe motive imputabile OUP la care nu este cazul să mă refer aici, cât și din cauza că art.70 alin.(7)pct.3) CPP favorizează legal abuzul de drept, ceia ce este neconstituțional.

În astfel de împrejurări, în cazul cînd ar exista o modalitate de apărare împotriva art.70 alin.(7)pct.3) CPP, fie prin declararea acestuia neconstituțional, fie prin constatrea efectelor desuete ce le conține acest articol, atunci se demonstrează lipsa apărătorului în procesul penal și că instanța a fost ilegal sesizată să judece o acuzație obținută în lipsa apărătorului. Și această situație răstoarnă lucrările judiciare exercitate în acest dosar, fiindcă au fost efectuate cu încălcarea dreptului la un proces echitabil și dreptului la apărare.

În concluzie, eroarea judiciară sesizată, exprimată prin aplicarea în procesul de condamnare a lui Donos Tudor a art.70 alin.(7) pct.3) CPP care este căzut în desuetudine, și prin reglametările aceste-i legi lui Donos Tudor ia fost violate drepturile fundamentale, atunci această eroare judiciară este de ordin să afecteze fondul cauzei judecate irevocabil.

Referitor la termenul de omisiune a justiției:

„**Omisiunea justiției**” în sensul jurisprudenței CEDO, constituie un temei pentru a fi revizuită o hotărîre judecătorească irevocabilă.

Astfel, Codul de procedură penală nu deslușește noțiunea de „**omisiune a justiției**”, nu utilizează această expresie, și nu prevede drept temei de revizuire a unei hotărâri judecătorești irevocabile.

Prin „**omisiune a justiției**” se înțelege - acțiunile procesuale ale instanței care urmau a fi întreprinse pentru buna judecare a cazului, în scopul obținerii unei judecăți obiective, imparțiale și legale, **însă din anumite motive au fost trecute cu vederea s-au neglijate.**

O „**omisiune a justiției**” poate fi ignorarea legii imperative cazului.

„**Omisiunea justiției**” ca și „**eroarea judiciară**” trebuie să influențeze decisiv hotărârea irevocabilă, de al fel nu poate fi un temei de revizuire a hotărârei judecătorești în sensul jurisprudenței CEDO.

Prin urmare în cazul propriu zis se solicită revizuirea hotărârei judecătorești irevocabile pe motivul erorilor judiciare și omisiunilor justiției care constă:

Eroarea judiciară- aplicarea în procesul penal de condamnare a lui Donos Tudor a art.70 alin.(7)pct.3) CPP care este căzut în desuetudine, ca rezultat Donos Tudor a fost condamnat la privațiune de libertate în lipsa apărătorului, fiindcă avocatul Vasile Țibîrnă care a semnat post-factum actele de acuzare nu a fost avocat ales nici avocat care acordă asistență juridică garantată de stat, nu a avut drepturi și obligații procesuale și nu a fost remunerate. Art.70 alin.(7)pct.3) CPP, a produs o ingerință în drepturile fundamentale.

Omisiunea justiției – constă în faptul că instanța de recurs compusă din judecători profesioniști nu a stabilit din oficiu efectele de desuetudine a art.70 alin.(7)pct.3) CPP, ba mai mult că acordarea asistenței juridice garantate de stat este reglementată de art.67 alin.(3¹) CPP și Legea asistenței juridice garantate de stat. Nu a stabilit că există paralelisme legislative de ordin să producă incertitudinea juridică, fiindcă Codul de procedură penală conține două articole care atribuie calitatea de apărător prin documente diferite. Ca rezultat, Donos Tudor a fost condamnat fără apărător la pedeapsa privațiunii de libertate.

Avînd în vedere cele expuse, atunci omisiunea legislativă contestată din art.458 alin.(3) CPP, cu privire la cazul de revizuire în situația cînd în proces a fost aplicată o lege căzută în desuetudine, ca rezultat drepturile fundamentale au fost violate, și prin sine această încălcare se atribuie la eroare judiciară și omisiune a justiției, atunci în cazul propriu zis prin această omisiune lui Donos Tudor i se restring drepturile la acces la justiție și remediu efectiv. Drepturile violate în procedura precedentă nu vor putea fi remediate.

Tot la acest compartiment este de menționat că o astfel de procedură în revizuire ar putea fi respinsă, pe motivul principiului securității raporturilor juridice. Instanțele de judecată adesea aplică jurisprudența CEDO în cauza **Brumărescu c.Romîniei** și trec cu vederea erorile judiciare sesizate.

În acest caz cînd sînt sesizate erori judiciare grave, consider că **nu** este relevantă jurisprudența **Brumărescu c.Romîniei**, ca sub un format de culegeri de fraze din această jurisprudență să fie respinsă o acțiune în revizuire prin care se sesizează erori foarte grave și esențiale.

Dar avînd în vedere că în orșice caz de redeschidere a procedurii irevocabile, instanțele aplică această jurisprudență, atunci consider oportun de a confrunta constatările din

jurisprudența CEDO în cauza *Brumărescu c. României*, cu erorile din cauza din discuție în cadrul căreia s-a ridicat excepția de neconstituționalitate.

Potrivit jurisprudenței exacte CEDO în cauza *Brumărescu c. României* § 61-62:

§ 61. *Dreptul la un proces echitabil în fața unei instanțe, garantat de art. 6 alin. 1 din convenție, trebuie interpretat în lumina preambulului convenției, care enunța preeminenta dreptului ca element de patrimoniu comun al statelor contractante. Unul dintre elementele fundamentale ale preeminentei dreptului este principiul securității raporturilor juridice, care înseamnă, între altele, ca o soluție definitivă a oricărui litigiu nu trebuie rediscutată.*

§62. *În speta, Curtea observa ca în perioada în care au avut loc evenimentele procurorul general al României care nu era parte în proces - dispunea, în virtutea art. 330 din Codul de procedură civilă, de autoritatea de a ataca o hotărâre definitivă printr-un recurs în anulare. Curtea observa ca, în exercițiul autorității sale, procurorului general nu i se impunea nici un termen, astfel ca hotărârile puteau fi rediscutate oricând. Curtea subliniază ca, admitând recursul în anulare introdus în virtutea autorității mai sus menționate, Curtea Supremă de Justiție a înlăturat efectele unei proceduri judiciare care dusesse, în termenii Curții Supreme de Justiție, la o hotărâre judecătorească "irevocabilă", dobândind deci autoritatea lucrului judecat și fiind, în plus, executată. Aplicând în acest mod dispozițiile art. 330 mai sus citat, Curtea Supremă de Justiție a încălcat principiul securității raporturilor juridice. În speta și în virtutea acestui fapt, dreptul reclamantului la un proces echitabil în sensul art. 6 alin. 1 din convenție a fost ignorat.*

Prin urmare se deduce cert din jurisprudența precitată, că condiția încălcării raporturilor juridice ce a avut loc în cauza *Brumărescu c. României*, este aplicarea art. 330 alin.(1) din Codul de procedură civilă a României, care prevedea: "Procurorul general, din oficiu sau la cererea ministrului justiției, poate ataca cu recurs în anulare, la Curtea Supremă de Justiție, hotărârile judecătorești irevocabile pentru următoarele motive: 1. când instanța a depășit atribuțiile puterii judecătorești; 2. (...)".

A se vedea Hotărârea accesibilă la linkul:

<http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/24117>

În astfel de împrejurări, avînd în vedere constatările CEDO, consider că fraza din hotărîrea reprodusă supra precum că: „o **soluție definitivă a oricărui litigiu nu trebuie rediscutată**”, nu poate fi aplicată la orșice litigiu în care se solicită o redeschidere a procedurilor irevocabile afectate de erori judiciare și omisiune ale justiției, în deosebi asupra proceselor penale.

Într-o confruntare a motivelor din cauza *Brumărescu c. României* cu cauza *Donos Tudor* care este diferită justiției de acea cauză, diferită procedura, litigiul, obiectul, dreptul violat, subiectul de solicitare a revizuirii, legea României, și nu în ultimul rînd temeiul revizuirii, atunci se observă că nu au nimic comun aceste cauze.

Fiindcă în cauza *Brumărescu c. României* temeiul redeschiderii procedurii a servit art. 330 alin.(1) din Codul de procedură civilă a României, cu sintagma când instanța a depășit atribuțiile puterii judecătorești, iar în cazul *Donos Tudor* redeschiderea procesului se întemeiază pe erori judiciare și omisiunile justiției comise de instanță cu suportul

aplicării unei legi căzute în desuetudine, ca rezultat a avut loc condamnarea în baza unei acuzații obținute în lipsa apărătorului, fiind violate drepturile fundamentale, inclusiv dreptul la un proces echitabil, **atunci această hotărâre CEDO nu are nici o relevanță cazului Donos.**

Ba mai mult, la acest compartiment este relevantă jurisprudența CEDO, în **Cauza Leca și Filipescu împotriva României, § 16**, se statuează:

Făcând trimitere la Cauza Brumărescu, Guvernul recunoaște că, potrivit jurisprudenței constante a Curții, admiterea unei căi extraordinare de atac care repune pe rol o hotărâre definitivă printr-o procedură de reformare este considerată drept o încălcare a principiului securității raporturilor juridice [Brumărescu contra României, (MC), nr. 28.342/95, pct. 62, CEDO 1999-VII]. Cu toate acestea, subliniază că, în urma hotărârii citate anterior, Codul de procedură civilă a fost modificat, iar prevederile legale care permiteau procurorului general să sesizeze Curtea Supremă de Justiție, denumită apoi Înalta Curte de Casație și Justiție, cu un recurs în anulare împotriva unei hotărâri definitive, au fost abrogate.

Hotărârea accesibilă la linkul:
<http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/134591>

Prin urmare, condiția defavorabilă ce a dus la condamnarea României în cauza Brumărescu c. României, a fost redeschiderea procedurii irevocabile prin lege necalitatativă, ce permitea un subiect ce nu este parte în proces să solicite revizuirea, fapt recunoscut și statuat într-o altă hotărâre CEDO pe care am reprodus-o.

În astfel de împrejurări, având în vedere cele expuse, consider că la examinarea prezentei excepții de neconstituționalitate, Curtea Constituțională va examina corect problema de drept sesizată în raport cu jurisprudența CEDO reprodusă supra, și va stabili că omisiunea legislativă sesizată este de ordin să producă ingerințe în accesul la justiției și dreptul de remediu efectiv.

---

17. Referitor la interpretarea articolului 135 alin.(1) lit. a) și g) și art.54 alin.(1) și (2) prin prisma articolului 20 și art.26 alin. (2) din Constituție, explicând:

- Care ar fi procedura de apărare împotriva unui act normativ de procedură devenit desuet, aplicat în procesul penal în instanța de recurs ca ultimă instanță, prin care s-a produs ingerințe în drepturi?
- Cine și unde poate reclama desuitudinea actului normativ ce a încălcat drepturile în procesul penal și ce instanță este în drept să constate desuitudinea actului normativ?
- Care ar fi procedura de soluționare a unei erori judiciare produse pe baza aplicării unui act normativ devenit desuet prin care s-a produs ingerințe în drepturi, iar eroarea judiciară s-a produs chiar în instanța de recurs ca ultimă instanță. Iar instanța de recurs în anulare a refuzat ridicarea excepției de neconstituționalitate. Iar potrivit art.453 alin.(2) CPP, repetarea unui recurs în anulare este inadmisibilă?

I. Principii generale

Dreptul persoanei de a se adresa justiției este o condiție *sine qua non* în asigurarea eficienței exercitării drepturilor și libertăților sale (HCC nr.16 din 19.07.2005, § 4; HCC nr.3 din 10.02.2011, § 3).

Accesul liber la justiție este un principiu complex, cuprinzând mai multe raporturi juridice și drepturi fundamentale, prin care se poate garanta exercitarea lui deplină. În conexiune cu acest principiu este dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile legitime ale persoanelor, consacrat în art.20 din Constituție, și dreptul la apărare, reglementat de art.26 din Constituție, conform căruia fiecărei persoane în Republica Moldova i se garantează dreptul la apărare (HCC nr.3 din 10.02.2011, § 3).

Potrivit HCC nr.6 din 19.03.2019, § 42, *Dreptul de acces la un tribunal, garantat de articolul 20 din Constituție și, respectiv, de articolul 6 § 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, trebuie să fie practic și efectiv, nu teoretic și iluzoriu. Efectivitatea dreptului în discuție reclamă ca persoanele să aibă posibilitatea clară și concretă de a contesta un act care constituie o ingerință în exercitarea drepturilor sale. Dreptul de acces la un tribunal nu include doar dreptul de a iniția o acțiune în justiție, ci și dreptul la soluționarea cauzei de către un tribunal competent să se pronunțe asupra tuturor aspectelor de fapt și de drept (Parohia Greco-Catolică Lupeni și alții v. România [MC], 29 noiembrie 2016, § 86).*

Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale. În tot cursul procesului părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.

Astfel, dreptul la apărare este un drept fundamental, garantat, care poate fi exercitat de către orice persoană în mod independent și liber.

Unul din scopul procesului penal constă în protejarea persoanei și societății de faptele ilegale ale persoanelor cu funcții de răspundere în activitatea lor legată de cercetarea infracțiunilor presupuse sau săvârșite (art.1 alin.(2) CPP) și că persoana să nu fie victima încălcării altor drepturi fundamentale (art.1 alin.(3) CPP).

Potrivit art.54 alin.(1) și (2) din Constituție, *„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului, (2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției”.*

Potrivit art.2 alin.(5) CPP, *În desfășurarea procesului penal nu pot avea putere juridică legile și alte acte normative care anulează sau limitează drepturile și libertățile omului, încalcă independența judecătorească, principiul contradictorialității, precum și contravin normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional, prevederilor tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte.*

II. Aplicarea principiilor în prezenta cauză.

Prevederile art.20, art.26 și a art.54 din Constituție permit în drept ca persoana să reacționeze în mod legal în cazul când drepturile sale sînt încălcate, iar statul asigură prin legi clare modul cum persoana ar putea să-și apere drepturile.

La data de 22.12.2017 Republica Moldova, a adoptat **Legea nr.100 din 22.12.2017,,cu privire la actele normative”**.

Potrivit art.74 alin.(1) lit.e) **al Legii nr.100 din 22.12.2017,,cu privire la actele normative”**, *Acțiunea actului normativ încetează dacă: e) actul a devenit desuet*.

La baza acestei reglementări a stat NOTA INFORMATIVĂ a Ministerului Justiției la proiectul Legii cu privire la actele normative, Capitolul XVIII pct.50: Desuetudinea unui act normativ presupune faptul că acest act normativ încetează a fi aplicat în practică. În acest caz, este vorba de acte normative care au fost total depășite de schimbările social-economice care au avut loc în societate, de faptul că stările de lucru ce au determinat necesitatea adoptării acestui act normativ au încetat să mai existe, astfel încât acțiunea lor nu mai are nici o justificare și nici nu mai poate fi susținută, fiind depășită de noile relații ale vieții. **Drept urmare a faptului că statul nostru este la o etapă de tranziție, nu pot fi evitate și ignorate situațiile în care unele acte normative devin inaplicabile fără să fi fost abrogate, fiind depășite de timp. Astfel, a devenit strict necesară reglementarea acestui temei de încetare a acțiunii actului normativ.**(accesibilă la linkul:

http://www.justice.gov.md/public/files/transparenta_in_procesul_decizional/coordonare/2015/august/2015.08.19_NOTA_L_acte_norm_avizare_.pdf).

Prin urmare Republica Moldova deși recunoaște că ar putea exista legi căzute în desuetudine, reglementează încetarea de drept a acestor legi căzute în desuetudine, însă Republica Moldova nu a reglementat cine poate să reclame legea căzută în desuetudine, unde poate să o reclame, și care este instanța competentă să constate desuetudinea legii și cum se corectează eroarea produsă prin aplicarea acesteia, **în cazul cînd legea căzută în desuetudine a fost déjà aplicată într-un proces, ca rezultat drepturile fundamentale a persoanei au fost grav încălcate**.

Or o hotărîre de condamnare adoptată în baza unei legi căzute în desuetudine prin care s-a produs ingerințe în drepturi, afectează grav prezumpția nevinovăției și principiul legalității.

Reeșind din cele expuse, avînd în vedere că un cadru normativ de reglementare a situației descrise supra în Republica Moldova nu există, atunci Curtea Constituțională ca garant al Constituției urmează să rezolve această excepție de neconstituționalitate prin interpretarea **articolului 135 alin.(1) lit. a) și g); art.54 alin.(1) și (2) prin prisma articolului 20 și art.26 alin. (2) din Constituție** oferind răspuns la următoarele:

- Care ar fi procedura de apărare împotriva unui act normativ de procedură devenit desuet, aplicat în procesul penal în instanța de recurs ca ultimă instanță, prin care s-a produs ingerințe în drepturi?
- Cine și unde poate reclama desuitudinea actului normativ ce a încălcat drepturile în procesul penal și ce instanță este în drept să constate desuitudinea actului normativ?
- Care ar fi procedura de revizuire a unei erori judiciare produse pe baza aplicării unui act normativ devenit desuet prin care s-a produs ingerințe în drepturi, iar eroarea judiciară s-a produs chear în instanța de recurs ca ultimă instanță?

În juridprudența sa Curtea constituțională a statuat, astfel în DCC nr. 69 din 27 iunie 2017, § 22-23: „În jurisprudența sa, Curtea a relevat că scopul oricărei interpretări a normelor constituționale este de a asigura unitatea și înțelegerea corectă a conținutului și sensului lor autentic. **Interpretarea oficială este imperativă în cazurile în care incertitudinea normelor constituționale este determinată de o situație concretă și această incertitudine nu poate fi soluționată printr-o altă procedură jurisdicțională.**

Necesitatea interpretării trebuie să fie confirmată prin esența problemei de drept rezultată din caracterul neuniform al dispozițiilor constituționale. Având în vedere importanța interpretării dispozițiilor constituționale, Curtea Constituțională tratează sesizările de acest caracter cu o exigență deosebită. Acestea pot fi acceptate pentru examinare în fond doar în cazul în care dispoziția constituțională, a cărei interpretare se solicită, este incertă, ambiguă sau incompletă”.

Prin urmare, incertitudinea normelor constituționale ale căror interpretare se solicită și problema de drept rezultată din caracterul neuniform al dispozițiilor constituționale menționate, **este:**

- În Republica Moldova accesul la justiție și dreptul la apărare este garantat.
- În Republica Moldova există legi căzute în desuetudine;
- În Republica Moldova există temeiul legal al încetării legii căzute în desuetudine(art.74 alin.(1) lit.e) al Legii nr.100 din 22.12.2017,,cu privire la actele normative”).
- În Republica Moldova există proces de condamnare cu aplicarea legii căzute în desuetudine, prin ce s-a încălcat drepturile fundamentale.

- Însă în RM nu există cadru normativ de acces la instanța competentă ca să apere persoana de legea căzută în desuetudine, aplicarea căreia a produs ingerințe grave în drepturi.
- Nu există subiectul de reclamare a legii căzute în desuetudine.
- Nu există cadru legislativ ce reglementează procesul de constatare a legii căzute în desuetudine.
- Nu există cadru legislativ ce reglementează remedierea drepturilor încălcate prin actul de justiție bazat pe legi căzute în desuetudine.

Întru confirmarea problemei de drept apărută din care motiv se solicită interpretarea normelor constituționale menționate supra, oportun este ca să raportez Curții în acest sens, cauza și condițiile defavorabile admise prin lege în Republica Moldova, împotriva cărora practic Donos Tudor nu s-a putut apăra.

În acest sens țin să evidențiez că cauza concretă din care motiv se solicită interpretarea normelor constituționale menționate supra, este:

Identificarea prin prisma dispozițiilor constituționale, a modului de apărare împotriva art.70 alin.(7) pct.3) CPP care a căzut în desuetudine, și a fost aplicat în procesul de condamnare a lui Donos Tudor nemijlocit în instanța de recurs ca ultima instanță, și a încălcat prezumția nevinovăției și dreptul la apărare. Iar instanța de recurs în anulare examinând cauza pe cale extraordinară de atac a refuzat sesizarea Curții Constituționale, pe motiv că Hotărîrea Curții Constituționale(excepția de neconstituționalitate), nu se răsfrînge asupra instanței de recurs în anulare(a se vedea copia încheierei ce se anexează la prezenta sesizare).

Aplicarea **art.70 alin.(7) pct.3) CPP** a avut loc în instanța de recurs ca ultima instanță, peste o zi de la sesizare.

Modul și metoda de apărare în continuare de **art.70 alin.(7) pct.3) CPP** nu este reglementată.

Însă ca să fie argumentată mai concret și mai efectiv motivul solicitării privind interpretarea normelor constituționale, atunci oportun este de a ridica excepția de neconstituționalitate a art.70 alin.(7) pct.3) CPP care a căzut în desuetudine și a produs ingerințe în drepturi, de alt fel **solicitarea** privind interpretarea dispozițiilor din Constituție ar fi **teoretică și iluzorie**.

Nu va putea stabili Curtea Constituțională necesitatea interpretării dispozițiilor constituționale în vederea remedierii ingerințelor produse în

drepturile fundamentale prin legea căzută în desuetudine, pînă nu va nu va examina prin proces de jurisdicție constituțională acea lege căzută în desuetudine. Doar astfel problema de drept existență poate fi confirmată în fața Curții.

De aceia criticile privind desuetudinea art.70 alin.(7) pct.3) CPP, urmează de raportat Curții nemijlocit prin prezenta sesizare, prin care se ridică excepția de neconstituționalitate a art.70 alin.(7) pct.3) CPP.

18. Excepția de neconstituționalitate a art.70 alin.(7) pct.3) Cod de procedură penală.

Articolul 70 alin.(7) Cod de procedură penală

Pentru confirmarea calității și împuternicirilor sale, apărătorul prezintă organului de urmărire penală sau instanței:

- 1) documentul ce confirmă apartenența lui la avocatură;*
- 2) documentul ce confirmă că are permisiunea de a practica calitatea de apărător conform legislației Republicii Moldova;*
- 3) **mandatul biroului de avocați sau un alt document ce îi confirmă împuternicirile.***

Prevederea legală „**mandatul biroului de avocați sau un alt document ce îi confirmă împuternicirile**”, este căzută în desuetudine din 2008, fapt despre ce aduc următoarele argumente.

Espressia „**mandatul biroului de avocați**”, din art.70 alin.(7) pct.3) CPP,- atunci această expresie a fost transcrisă în CPP, fiind preluată din Legea nr.1260 din 19.07.2002,„cu privire la avocatură”.

Potrivit **art.52 alin.(2)** al Legii nr.1260 din 19.07.2002,„cu privire la avocatură”, **Lege adoptată în 2002**, era prevăzut:

*Împuternicirile avocatului se confirmă prin **mandatul eliberat de către biroul de avocați**. În mandat se indică numărul licenței pentru exercitarea profesiei de avocat și data eliberării acesteia.*

Prin legea **nr.102 din 28.05.2010**, „pentru modificarea și completarea unor acte legislative”, a fost modificat **art.52 alin.(2)** al Legii nr.1260 din 19.07.2002,„cu privire la avocatură”, obținînd următorul conținut:

*„Împuternicirile avocatului se confirmă prin **mandat**. **Formularul mandatului este un document de strictă evidență. Conținutul, forma și modul de utilizare a mandatului se aprobă de către Guvern.**”*

Actualmente această prevedere se regăsește în art.60 alin.(2) al Legii nr.1260 din 19.07.2002,„cu privire la avocatură”.

Întru susținerea modificărilor **art.52 alin.(2)** al Legii nr.1260 din 19.07.2002,„cu privire la avocatură”, Ministerul Justiției a prezentat Parlamentului RM, **NOTA INFORMATIVA** la proiectul Legii nr.102 din **28.05.2010** pentru modificarea și completarea unor acte legislative, care potrivit preambulului și pct.3 prevede:

[...].

Odată cu aprobarea în anul 2002 a Legii nr. 1260-XV cu privire la avocatură, Republica Moldova a pășit sigur pe calea edificării unui stat de drept și conformării cu recomandările Consiliului Europei și altor organisme internaționale. Totuși, luînd în considerație dinamismul modificărilor în societate și tendințele moderne de dezvoltare, cadrul legislativ al oricărui stat este supus influențelor și schimbărilor în vederea reglementării raporturilor care apar în societate. Acest lucru este caracteristic și cadrului normativ existent în materie de organizarea a profesiei de avocat și de prestare a serviciilor de asistență juridică calificată, care pe alocuri comportă neconcordanțe și situații de confuzie. Chiar și după implementarea unor recomandări ale experților Consiliului Europei din anii 2002, 2005, 2008 și 2009, legislația necesită perfecționare.

Pct.3. Actele de reprezentare în instanța de judecată:

Un alt aspect al exercitării profesiei de avocat în care proiectul de modificare a intervenit esențial îl constituie actele de reprezentare în instanța de judecată.

În prezent mandatul, contractul și procura se utilizează neuniform în practică, iar reglementarea juridică nu este suficient de clară. Practica actuală de solicitare a procurilor pentru anumite acțiuni / reprezentări este lipsită de temei clar juridic și necesită reglementarea potrivită.

În primul rînd procura acordă reprezentantului doar o parte limitată din totalitatea împuternicirilor unui avocat. În al doilea rînd există riscul prestării unor servicii necalitative fără a exista vre-o răspundere pentru apărător/reprezentant.

Contractul de asistență juridică stabilește relațiile/raporturile dintre avocat și clientul ce decurge din prestarea serviciilor juridice, care poate conține clauze confidențiale, fapt ce exclude prezentarea acestuia în instanță. Respectiv, contractul de asistență juridică va constitui ca și în prezent acordul de voință al părților de a fi legate de conținutul acestuia.

Din acest motiv, actul valabil prin care avocatul își confirmă împuternicirile în instanța de judecată este mandatul. Conform art. 52 alin.(2) din Legea cu privire la avocatură, mandatul se eliberează de către biroul de avocați. Existența birourilor individuale ne permite să deducem că avocatul de sine stătător își eliberează mandate de reprezentare în instanța judecătorească, fără existența unor mecanisme de evidență a acestor acte. În consecință, se propune a oferi mandatului un statut special și a-l recunoaște drept document de strictă evidență cu însemne de protecție, serie și număr, precum și înregistrat și eliberat de către subdiviziunile teritoriale ale Biroului Național de Statistică și distribuit Baroului de avocați. Conținutul mandatului și modul de utilizare va fi aprobat de către Guvern.

Obiectivul poate fi atins prin operarea modificărilor la art. 52 alin.(2) din Legea cu privire la avocatură. De asemenea, formularul tipizat al mandatului urmează a fi inclus în Nomenclatorul formularelor tipizate de documente primare cu regim special, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr. 294 din 17 martie 1998 cu privire la executarea Decretului Președintelui Republicii Moldova nr. 406-XII din 23 decembrie 1997.

Nota informativă se anexează dar poate fi accesată și la linkul:

[http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:WmSZ2jaLn9UJ:www.justice.gov.md/file/Proiecte%2520de%2520acte%2520normative%2520remise%2520spre%2520coordonare/NOTA%2520INFORMATIVA%2520la%2520proiectul%2520Legii%2520pentru%2520%2520modificarea%2520si%2520completarea%2520unor%2520acte%2520legislative%2520\(Legea%2520cu%2520privire%2520la%2520avocatura,%2520CPC,%2520CC\).doc+%&cd=5&hl=ru&ct=clnk&gl=md](http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:WmSZ2jaLn9UJ:www.justice.gov.md/file/Proiecte%2520de%2520acte%2520normative%2520remise%2520spre%2520coordonare/NOTA%2520INFORMATIVA%2520la%2520proiectul%2520Legii%2520pentru%2520%2520modificarea%2520si%2520completarea%2520unor%2520acte%2520legislative%2520(Legea%2520cu%2520privire%2520la%2520avocatura,%2520CPC,%2520CC).doc+%&cd=5&hl=ru&ct=clnk&gl=md)

Prin urmare, potrivit modificărilor operate în art.52 alin.(2) al Legii cu privire la avocatură, modificări operate prin Legea nr.102 din **28.05.2010**, **mandatul biroului de avocați** a fost exclus.

Totodată a fost adoptată Hotărîrea Guvernului nr. 1175 din 21.12.2010 „cu privire la aprobarea formularului și modului de utilizare a mandatului avocatului, formularul mandatului avocatului”.

Potrivit Notei informative la proiectul Hotărîrii Guvernului cu privire la forma și modul de utilizare a mandatului avocatului, scopul acestei Hotărîri a fost:

Avocatul este persoana calificată și abilitată, conform legii, să pledeze și să acționeze în numele clienților lor, să practice dreptul, să apară în fața unei instanțe judecătorești sau să consulte și să reprezinte în materie juridică clienții lor.

Potrivit art. 60 din Legea cu privire la avocatură, avocatul acordă asistență juridică clientului în baza contractului de asistență juridică, încheiat în formă scrisă, în care sunt incluse toate drepturile și obligațiile părților. Reieșind din faptul că contractul poate conține clauze confidențiale, se exclude posibilitatea prezentării acestuia în instanță.

În acest context, împuternicirile avocatului în instanța de judecată, care rezultă din contractul încheiat, **se confirmă prin mandat.**

În urma amendamentelor operate la Legea cu privire la avocatură prin Legea nr. 102 din 28 mai 2010 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, s-a stabilit **că conținutul, forma și modul de utilizare a mandatului se aprobă de către Guvern.**

Rațiunea includerii acestei norme rezultă din practica defectuoasă existentă vis-à-vis de modul de utilizare a mandatului. **Astfel, în prezent la repartizarea mandatelor lipsește mecanismul de evidență a acestora.**

În vederea implementării prevederilor legale precum și înlăturării divergenței existente, a fost elaborat proiectul Hotărîrii Guvernului cu privire la forma și modul de utilizare a mandatului avocatului.

Prin proiectul elaborat, s-a stabilit conform noilor noțiuni legislative că, **formularul mandatului este un document de strictă evidență.** De asemenea, formularul mandatului avocatului se imprimă pe hîrtie de formatul A5 în două exemplare. Un exemplar al mandatului avocatului se prezintă în instanța de judecată, iar celălalt se anexează la contractul de asistență juridică.

Formularul mandatului avocatului urmează să conțină următoarele elemente obligatorii: denumirea; numărul și seria; denumirea biroului asociat de avocați sau a cabinetului avocatului; numărul licenței și data eliberării; numărul contractului de asistență juridică și data semnării; împuternicirile avocatului; semnătura avocatului certificată prin ștampilă.

În prezent, potrivit art. 81 din Codul de procedură civilă, împuternicirile reprezentantului în instanța de judecată de a renunța total sau parțial la pretențiile din acțiune, de a majora sau reduce cuantumul acestor pretenții, de a modifica temeiul sau obiectul acțiunii, de a o recunoaște, de a încheia tranzacții, de a intenta acțiune reconvențională, de a transmite împuterniciri unei alte persoane, de a ataca hotărîrea judecătorească, de a-i schimba modul de executare, de a amîna sau eșalona executarea ei, de a prezenta un titlu executoriu spre urmărire, etc., urmează a fi menționate expres, sub sancțiunea nulității, în *procura eliberată de reprezentat.*

Reieșind din faptul că conform Legii nr. 102 de la 1 ianuarie 2012 în procedura civilă persoana va putea fi reprezentată doar de către o persoană calificată în materie – un avocat, *drepturile speciale* ale acestuia din urmă, potrivit noii redacții a art.81 CPC, **urmează a fi stipulate în mandat.**

În acest sens, pe partea verso a formularului mandatului, urmează a fi consemnate împuternicirile speciale ale avocatului acordate de către client.

După cum s-a menționat deja, formularul mandatului va fi **un document de strictă evidență eliberat de către Biroul Național Statistică.** În

acest context se necesită operarea modificărilor în anexa nr. 1 la Hotărârea Guvernului nr. 294 din 17 martie 1998 cu privire la executarea Decretului Președintelui Republicii Moldova nr. 406-II din 23 decembrie 1997, **prin includerea mandatului avocatului în Nomenclatorul formularelor tipizate de documente primare cu regim special**. Anexa nr. 2 a hotărârii nominalizate stabilește regulile privind evidența, eliberarea și utilizarea formularelor tipizate de documente primare cu regim special.

Nota informativă se anexează dar poate fi accesată și la linkul:

http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:GxcPCSJ_iXAJ:www.justice.gov.md/public/file/Proiecte%2520de%2520acte%2520normative%2520remise%2520spre%2520coordonare/Not%25C4%2583%2520informativa%2520proiect%2520forma.doc+&cd=2&hl=ru&ct=clnk&gl=md

Prin urmare se observă o diferență a modului de confirmare a împuternicirilor avocatului, în timp:

- perioada 2002-2010, prin **mandatul biroului de avocați**;
- 2010-prezent, prin **mandatul avocatului**.

Mandatul biroului de avocați nu este același document ca și **mandatul avocatului**. Ele fiind documente diferite, care atestă circumstanțe diferite foarte importante, și prin specificul **mandatului avocatului** se asigură buna desfășurare a justiției și drepturile persoanei la apărare prin avocatul care asigură asistență juridică garantată de stat.

Diferența între documentele, **mandatul biroului de avocați** și **mandatul avocatului** este următoarea:

- **Mandatul biroului de avocați**- a fost un document, forma căreia a fost aprobată de Consiliul Baroului, potrivit art.35 alin.(1) lit.g) al Legii nr.1260 din 19.07.2002, „cu privire la avocatură” **adoptată în 2002, potrivit căreia era prevăzut:** Consiliul Baroului: g) *stabilește forma mandatului avocatului. În mandat se indică numărul licenței pentru exercitarea profesiei de avocat și data eliberării acesteia* (art.52 alin.(2) al Legii nr.1260 din 19.07.2002). Alte date potrivit unor **reglementări legale**, mandatul biroului de avocați nu conținea. **Mandatul biroului de avocați** nu era un formular tipizat și nu era inclus în Nomenclatorul formularelor tipizate de documente primare cu regim special.

- **Mandatul avocatului**- conform p. 2-6 din hotărârea Guvernului nr. 1175 din 21.12.2010 „cu privire la aprobarea formularului și modului de utilizare a mandatului avocatului, formularul mandatului avocatului”, - **este un document de strictă evidență**, care confirmă împuternicirile avocatului în instanța de judecată.

Formularul **mandatului avocatului** se imprimă pe hârtie de formatul A5 împărțită în două părți identice. O parte se decupează și se prezintă în instanța de judecată, iar cealaltă parte este păstrată de către avocat. Formularul mandatului avocatului are un fond albastru-deschis.

Formularul mandatului avocatului conține următoarele elemente obligatorii:

- 1) pe recto se înserează:
  - a) numărul și seria;
  - b) denumirea biroului asociat de avocați;
  - c) denumirea cabinetului avocatului;
  - d) datele de contact;
  - e) denumirea “MANDAT”;
  - f) numele și prenumele avocatului;
  - g) numărul licenței și data eliberării;
  - h) numărul contractului de asistență juridică și data semnării;
  - i) **numărul deciziei coordonatorului Oficiului Teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat și data semnării**;

j) semnătura avocatului, certificată prin ștampilă.

2) pe verso se înserează:

a) împuternicirile avocatului;

b) semnătura clientului.

Împuternicirile avocatului în instanța de judecată, potrivit art.81 din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova, urmează a fi consemnate pe versoul mandatului numai în procesele civile.

Prin urmare, cea mai mare diferență între **mandatul birourului de avocați** și **mandatul avocatului** este:

Prin **mandatul avocatului**, statul asigură persoana cu asistență juridică garantată de stat și acest fapt se impune obligatoriu în mandat la rubrica- **numărul deciziei coordonatorului Oficiului Teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat**, ceea ce nu există și-n cazul **mandatului biroului de avocați**.

În astfel de împrejurări, expresia „**mandatul biroului de avocați**” prevăzut în art.70 alin.(7) pct.3) CPP(redacția 2003), nu corespunde realităților contemporane, împrejurărilor noi stabilite prin lege, fiind depășit în timp acest document, ne mai utilizat, dispărut din circulație, fiindcă astăzi în Republica Moldova circulă prin lege **mandatul avocatului**.

Desuetudinea admisă în art.70 alin.(7) CPP, în expresia „**mandatul biroului de avocați**” încalcă grav art.21 și 26 alin.(3) din Constituție, fiindcă acuzatul în proces când nu dispune de mijloace financiare ca să-și angajeze un avocat, atunci prin **mandatul biroului de avocați**, nu beneficiază de asistență juridică garantată de stat atunci când interesele justiției cer acest lucru, așa cum ar beneficia prin mandatul avocatului(*la acest compartiment mă voi referi ulterior la cazul propriu*).

Mandatul biroului de avocați nu conține în nici un fel, documentul prin care statul asigură dreptul la apărare, numit:- **deciziia coordonatorului Oficiului Teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat** emisă conform art.67 alin.(3¹) CPP, fiindcă nu exista așa ceva în 2003, situația veche fiind depășită de realitatea documentului nou numit:- **mandatul avocului**.

Parlamentul Republicii Moldova, Guvernul, Ministerul Justiției și alte autorități au omis să facă modificările în art.70 alin.(7) pct.3) CPP, ca s-a înlocuiască termenul „**mandatul biroului de avocați**” pe care la exclus din circuit, cu termenul **mandatul avocatului**, document oficial al cărei formă și circulație este stabilită prin lege.

Ca rezultat, s-a admis desuetudinea termenului „**mandatul biroului de avocați**” din art.70 alin.(7) pct.3) CPP, și această eroare a produs o incertitudine juridică în cauza de condamnare a lui Donos Tudor violându-i dreptul la apărare și prezumția nevinovăției.

Referitor la desuetudinea sintagmei legale „sau un alt document care îi confirmă împuternicirile” din art.70 alin.(7) pct.3) CPP.

Pentru ca să fie mai pe înțeles problema ce o reproduc, mă voi referi la două epoci al procesului penal, pe care le voi numi:

- I. **Prima epocă** – avocatul din oficiu, perioada anilor 2003-2008;
- II. **A doua epocă** – avocat care acordă asistență juridică garantată de stat, perioada 2008-prezent.

EPOCA AVOCATULUI DIN OFICIU

În anul 2003, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Codul de procedură penală.

La compartimentul Apărătorul în procesul penal, legiuitorul a stabilit modul de numire a avocatului din oficiu, fiindcă în 2003 nu exista avocat care acordă asistență juridică garantată de stat.

Tot odată legiuitorul în art.70 alin.(7) CPP, a reglementat documentele ce le prezintă persoana pentru a-și confirma calitatea de apărător, inclusiv și a avocatului din oficiu.

Practica trăită în **epoca avocatului din oficiu**, a fost una vagă, fapt stabilită potrivit unor documente de evaluări asupra epocii avocatului din oficiu.

Aceste documente sînt:

DOCUMENT.1.

Raportul de activitate în sistemul de acordare a asistenței juridice garantate de stat, adoptat de Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de stat. Raportul poate fi accesat la Linkul: **Raportul de activitate al CNAJ 2008_1_ (1)**

Voi reda unele constatări potrivit Raportului:

Adoptarea legii a fost precedată de un șir de studii și analize, care au relevat punctele slabe ce urmau să fie înlăturate odată cu punerea în aplicare a sistemului de asistență juridică garantată de stat. Cele mai proeminente lacune ale legislației care trebuiau redresate erau:

- ***avocații din oficiu erau dependenți de organele de urmărire penală și de judecători. Aceasta se datora atât regulilor vagi de numire a avocaților, cât și mecanismului de remunerare, care avea la bază validarea plății de către ofițerul de urmărire penală sau judecător, la discreția cărora este lăsată confirmarea sumei;***
- ***lipsa unei politici coerente a statului privind asistența juridică garantată de stat și lipsa unui organ care ar asigura implementarea acesteia. De fapt, în organizarea acordării asistenței juridice din oficiu erau implicate mai multe instituții (Ministerul Justiției, Baroul Avocaților, Ministerul Finanțelor, organele de urmărire penală și instanțele de judecată), fără a exista o coordonare adecvată între aceste instituții;***
- ***lipsa unui mecanism de monitorizare a calității serviciilor de asistență juridică din oficiu. În același timp, în percepția publică, calitatea serviciilor de asistență juridică din oficiu era una necorespunzătoare;***
- ***existența unor practici vicioase de numire a avocaților din oficiu cu câteva minute înainte de începerea procesului, sau tradiția unor ofițeri de urmărire penală de a invita avocații din oficiu pentru a semna post-factum procesele-verbale de audiere a bănuiților sau învinuiților.***

DOCUMENT.2

Evaluarea asupra Impactului Legii cu Privire la Asistența Juridică Garantată de Stat din Republica Moldova.

Document accesibil la linkul: https://www.soros.md/files/publications/documents/LAA%20Assessment_ro.pdf

Potrivit unor constatări a acestui document:

„În vechiul sistem, exista o legătură directă între procuror, ofițer de urmărire penală și avocat – orice ofițer de urmărire penală sau procuror putea apela la un prieten avocat și rezultatul acestui tandem era o calitate scăzută a serviciilor de asistență juridică. Avocații închideau ochii la numeroase abuzuri; spre exemplu, ei puteau semna procesul-verbal al audierii fără ca măcar să-l fi văzut pe bănuit sau învinuit, etc. Acest sistem a fost demontat de LAJGS.” (Interviu cu un avocat din oficiu”);/

„ ...Pe scurt, înainte de 2008, când a intrat în vigoare LAJGS, avocații din oficiu erau percepuți mai curând ca apărători formali, decât ca autentici apărători ai drepturilor clienților lor”, **a se vedea pag.10**, dar tot documentul este relevant”.

DOCUMENT.3

Calitatea Serviciilor de Asistență Juridică Garantată de Stat: Evaluarea necesităților Consiliului Național de Asistență Juridică Garantată de Stat (document accesibil la linkul:

https://cnaajgs.md/uploads/asset/file/ro/436/Report_Moldova_Legal_Aid_January_2013_RO_final.pdf)

Potrivit acestui document:

„Avocații, inclusiv cei care prestează servicii de asistență juridică garantată de stat, au fost criticați de-a lungul anilor pentru calitatea proastă a serviciilor prestate. Acest fapt a fost unul din motivele principale pentru inițierea reformei asistenței juridice care a culminat cu adoptarea, la 26 iulie 2007, a Legii cu privire la asistența juridică garantată de stat”, **a se vedea pag 11, dar tot documntul e relevant.**

DOCUMENT.4

PROGRAMUL OSCE DE MONITORIZARE A PROCESELOR DE JUDECATĂ ÎN REPUBLICA MOLDOVA(raport final aprilie 2006-noiembrie 2008). Voi reda unele constatări din acest document, dar este foarte relevant cazul stipulărilor acestui document, fiindcă practica veche și mai gravă sa repetat asupra lui Donos Tudor.

document accesibil la Linkul <https://www.osce.org/files/f/documents/a/b/70946.pdf>

Potrivit acestui document:

Pagina 42-43

Monitorii au remarcat prestația proastă a avocaților care acordă asistență juridică grantată de stat. Acești avocați, deseori, erau prezenți doar formal și nu manifestau nici o inițiativă de apărare a intereselor inculpatului. Secțiunea privind dreptul la asistență juridică din prezentul Raport Final studiază această problemă în mod detaliat. Monitorii au notat cazuri în care avocații angajați prin contract erau în mod evident nepregătiți pentru proces și citeau dosarul cauzei chiar în instanță. Au fost înregistrate chiar și cazuri în care inculpații erau mult mai activi în exercitarea

apărării sale decât avocații lor angajați prin contract, înaintînd demersuri și făcînd obiecții, în timp ce avocații săi nu făceau nimic.

(....)

În cîteva cazuri, avocații apărării s-au comportat într-un mod inacceptabil, demonstrînd o lipsă de respect față de clienții săi și afectînd procesul de judecată, în general. În cazuri excepționale, avocații apărării s-au prezentat în instanță în stare de ebrietate.

Pagina 64-65

Asistența juridică trebuie să fie eficientă, întrucît Convenția Europeană are scopul de a garanta drepturi care sînt utile și efective, dar nu teoretice sau iluzorii. Cerința „utilității și eficacității” a servit drept temei pentru examinarea ulterioară de către Curtea Europeană a calității asistenței juridice acordate inculpaților. Totuși, jurisprudența Curții Europene în domeniu este restrînsă și subiectul continuă să fie dezbătut la nivel național. Cerința de asigurare a asistenței juridice nu este îndeplinită doar prin simpla prezență sau desemnarea formală a avocatului: „Desemnarea, în sine, nu asigură o asistență efectivă, pentru că avocatul desemnat pentru acordarea asistenței juridice garantate de stat poate [...] să-și neglijeze obligațiile. Dacă află despre asemenea împrejurări, autoritățile trebuie fie să-l înlocuiască pe avocat, fie să-l determine să-și îndeplinească aceste obligații”. Autoritățile trebuie să ia „măsuri pozitive” pentru a se asigura că inculpatul beneficiază de o apărare eficientă și să-i acorde timpul și înlesnirile necesare pentru o asemenea apărare. Pe de altă parte, autoritățile naționale competente sînt obligate să intervină, conform articolului 6 paragraful 3 (c), doar dacă este evident că avocatul desemnat să ofere asistență juridică, nu asigură o reprezentare efectivă sau dacă acest lucru le este cunoscut în alt mod, cu suficiente dovezi.

Pagina 67

În ceea ce privește prestația avocaților apărării în instanța de judecată, după cum s-a menționat mai sus în Capitolul II secțiunea 2.4., monitorii au remarcat (atît în instanțele din Chișinău, cît și în cele din regiunea de sud-est) că, deși mulți dintre avocații apărării erau bine pregătiți pentru a-și apăra clienții, au existat multe cazuri în care avocatul apărării era fie nepregătit, fie pasiv.

Au fost observate cîteva cazuri în care avocații apărării nu cunoșteau împrejurările de bază ale cauzei; deși Legea cu privire la avocatură interzice expres avocatului să participe la proces fără a lua cunoștință în prealabil de materialele dosarului.

În prima perioadă monitorizată, după cum s-a menționat în cele două rapoarte de monitorizare precedente, monitorii au remarcat diferențe în felul în care avocații își reprezentau clienții, în dependență de faptul dacă au fost contractați de client sau desemnați din oficiu/acordau asistență juridică garantată de stat.

Aceste diferențe au fost semnalate și în a doua perioadă monitorizată, atît în Chișinău, cît și în regiunea de sud-est. De-a lungul perioadei monitorizate, avocații apărării care activau ca avocați din oficiu/acordau asistență juridică garantată de stat tindeau să fie mai puțin activi și manifestau mai puțin interes pentru executarea propriilor obligații, decît cei contractați în mod privat.

Una din cauzele diferențelor în prestația avocaților care acordă asistență juridică garantată/ din oficiu, după cum au recunoscut ei înșiși, este remunerarea joasă.

Prin urmare, toate aceste **lacune**, admise prin reguli vagi de numire a avocatului, stabilite prin Raportului de activitate în sistemul de acordare a asistenței juridice garantate de stat și alte documente menționate supra, în perioada anilor 2003-2008, **au fost reglementate legal** de art.70 alin.(7) pct.3) CPP, redacția 2003, în deosebi prin sintagma

legală, „sau alt document ce îi confirmă împuternicirile”, din articolul 70 alin.(7) pct.3) din CPP.

Fiindcă doar sub imperiul acestei sintagme, s-a produs practica vagă în **epoca avocatului din oficiu**, stabilită prin Raportul CNAJGS menționat supra, ce a determinat statul să o modifice.

-II-

EPOCA AVOCATULUI CARE ACORDĂ ASISTENȚĂ JURIDICĂ GARANTATĂ DE STAT

Începînd cu 2008, Republica Moldova a început reforma justiției.

Potrivit Legii nr.231 din 25.11.2011, „privind aprobarea **Strategiei de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011–2016**”, **Partea 1. CONTEXTUL ȘI FACTORII DETERMINANȚII AI REFORMEI**,

[...]

Reforma sectorului justiției a fost permanent în vizorul autorităților Republicii Moldova. Pe parcursul ultimilor ani a fost adoptat un număr mare de documente strategice în domeniu: [...] Au fost adoptate legi care au edificat noi mecanisme și instituții în sectorul justiției: **Legea cu privire la asistența juridică garantată de stat**, [...], etc.

Potrivit pct.3.1 din STRATEGIA de consolidare a sistemului judecătoresc aprobată prin **HOTĂRÎREA PARLAMENTULUI Nr. 174** din 19-07-2007, Parlamentul RM a hotărît:

3.1. Realizarea unui cadru legislativ coerent

Atingerea scopului procesului de reformă depinde în mod esențial de realizarea unui cadru legislativ coerent, în sensul corelării tuturor actelor legislative din domeniul justiției ce urmează a fi adoptate sau modificate, precum și al eliminării neconcordanțelor și paralelismelor în elaborarea acestora.

Într-un final Republica Moldova, a identificat soluția corectă și a exclus în totalitate practica veche admisă în epoca avocatului din oficiu, în acest sens Parlamentul Republicii Moldova **la data 26.07.2007 a adoptat Legea nr.198 „privind asistența juridică garantată de stat”**.

În preambulul legii date Parlamentul Republicii Moldova a statuat: *Avînd în vedere necesitatea protejării dreptului la un proces echitabil, stabilit de articolul 6 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, inclusiv necesitatea asigurării accesului liber și egal la asistență juridică, prin organizarea și acordarea de asistență juridică garantată de stat, prin diminuarea impedimentelor economico-financiare din realizarea accesului la justiție,*

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

De regulă, acest preambul însoțește Legea nr.198 „privind asistența juridică garantată de stat”, **ca fiind un act normativ de importanță majoră pentru societate**(art.42 alin.(2) din Legea cu privire la actele normative nr. 100 din 22 decembrie 2017).

Potrivit art. 37alin.(5) al Legii nr.198 din 26.07.2007, „privind asistența juridică garantată de stat”, **Parlamentul a prevăzut expres: În termen de 6 luni de la data publicării, Guvernul: va prezenta Parlamentului propuneri de aducere a legislației în vigoare în conformitate cu prezenta lege.**

La data **24.04.2008** Prlamentul Republicii Moldova a adoptat **Legea nr.89 „privind modificarea și completarea unor acte legislative”** și a adus prevederile Codului de procedură penală și a Legii nr.1260 din 19 iulie 2002 cu privire la avocatură, în corespundere cu Legea nr.198 din 26.07.2007, „privind asistența juridică garantată de stat”.

O modificare a CPP, efectuată prin Legea nr.89, a fost introducerea alineatului (3) în art.67, potrivit căreia: *Avocatul care acordă asistență juridică garantată de stat dobândește calitatea de apărător în momentul în care **coordonatorul oficiului teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat emite decizie privind acordarea asistenței juridice calificate**. Decizia privind acordarea asistenței juridice calificate se aduce la cunoștință, după caz, solicitantului, organului de urmărire penală sau instanței de judecată.*

Prin modificarea CPP, efectuată prin Legea 89 din 24.04.2008, toate prevederile legale ce conțineau sintagma **avocat din oficiu** și modul de numire a acestuia, au fost modificate cu sintagma **avocat care acordă asistență juridică garantată de stat**, care este desemnat de Oficiul Teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat. **Astfel a dispărut avocatul din oficiu din Codul de procedură penală, fiind înlocuit cu avocatul care acordă asistență juridică garantată de stat.**

Totodată este foarte important că la baza adoptării alin.(3) din art.67 al CPP care a fost introdus prin **Legea nr.89 din 24.04.2008, „pentru modificarea și completarea unor acte legislative”** (Publicat : 06-06-2008 în Monitorul Oficial Nr. 99-101 art. 366), a stat **Nota Informativă a Ministerului Justiției cu privire la proiectul Legii nr.89 din 24.04.2008**, potrivit căreia:

În vederea executării pct. 6.10 din Hotărârea Guvernului nr. 113 din 3 februarie 2007 cu privire la aprobarea Planului de acțiuni prioritare privind implementarea în anul 2007 a Planului de Acțiuni Republica Moldova – Uniunea Europeană referitor la asigurarea accesului efectiv la justiție pentru toți cetățenii prin implementarea Legii privind asistența juridică garantată de stat, Ministerul Justiției a elaborat proiectul de Lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative, care prevede modificarea și completarea Codului de Procedură Civilă, Codului de Procedură Penală, Legii cu privire la avocatură și Legii cu privire la asistență juridică internațională în materie penală.

Acordarea asistenței juridice garantate de stat este parte a dreptului fundamental al omului la un proces echitabil, garantat prin Articolul 6 al Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, și reprezintă o componentă esențială a bunei funcționări a sistemului judiciar într-un stat de drept. În termeni mai largi, orice persoană are dreptul la acces la justiție, ceea ce implică și asistența unui profesionist. În acest sens, statul urmează să întreprindă măsurile necesare în vederea asigurării unui acces practic și eficient la justiție, prin acordarea unei asistențe juridice sistematice și eficiente.

Deși Codul de procedură penală și Codul de procedură civilă a Republicii Moldova prevăd cazurile în care prezența apărătorului în cadrul procesului penal sau civil este obligatorie, totuși un sistem coordonat și coerent al acordării unei asemenea asistențe pînă la etapa actuală nu există. Aceste deficiențe pot fi explicate prin lipsa unor structuri instituționale, responsabile de organizarea și coordonarea sistemului de acordare a asistenței juridice garantate de stat; lipsa unor cerințe exacte în privința calității asistenței juridice garantate de stat și inexistența structurilor responsabile de monitorizarea calității asistenței juridice garantate de stat; deficiențe în procedurile de selectare a avocaților pentru acordarea acestei asistențe ș.a.

Toate aspectele acestei probleme au impus necesitatea adoptării proiectului de Lege cu privire la asistența juridică garantată de stat și drept rezultat aducerea în conformitate a Codului de procedură penală, Codului de procedură civilă, Legii cu privire la avocatură și a Legii cu privire la

asistență juridică internațională în materie penală cu Legea cu privire la asistența juridică garantată de stat.

Prin urmare, modificările și completările Codului de procedură penală stabilesc noțiuni, cum ar fi avocat care acordă asistență juridică garantată de stat, avocat de serviciu, Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat, oficiu teritorial, coordonatorul oficiului teritorial, etc.

Proiectul de lege conține și prevederi ce se referă la mecanismul funcțional de numire a avocaților care acordă asistență juridică garantată de stat în cauzele penale. Aceste modificări și completări sunt conținute de asemenea și în Codul de procedură civilă.

În ceea ce privește **Legea cu privire la avocatură**, menționăm faptul că, de asemenea, în tot textul legii, sintagma „juridică profesională” se substituie cu sintagma „juridică calificată”.

Modificările și completările operate vor sublinia, în primul rând rolul avocaturii în noul sistem de acordare a asistenței juridice garantate de stat și vor înlătura toate neconcordanțele dintre aceste două legi.

Totodată, la articolul 58, alineatul (1) al Legii cu privire la asistența juridică internațională în materie penală, sintagma „apărător din oficiu” se substituie cu sintagma „avocat care acordă asistență juridică garantată de stat”.

Este de atenționat faptul, că modificările și completările propuse nu implică crearea unor norme noi, dar se referă la ajustarea legislației naționale în vigoare, care are nemijlocită tangență cu procesul de acordare a asistenței juridice, la Legea cu privire la asistență juridică garantată de stat. Astfel, implementarea proiectului de lege nu necesită acoperire financiară.

În final, luînd în considerație cele relatate mai sus, considerăm, că adoptarea proiectului de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative va contribui la optimizarea sistemului asistenței juridice garantate de stat, va îmbunătăți calitatea asistenței juridice acordate și, în final, va permite statului îndeplinirea obligațiilor sale privind protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Proiectul în cauză a fost coordonat cu organele administrației publice centrale (Ministerul Economiei, Procuratura Generală, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Finanțelor, etc.), organele judiciare (Curtea Supremă de Justiție, Curtea de Apel Chișinău, judecătoriile mun. Chișinău), mediul academic (Universitatea de Stat din Moldova), organizațiile neguvernamentale care activează în domeniul acordării asistenței juridice (Asociația obștească „Institutul de Reforme Penale”, Programul „DREPT” Fundația SOROS – MOLDOVA). Practic, toate instituțiile nominalizate au salutat și susținut necesitatea proiectului în cauză, expunând propunerile și obiecțiile sale, care au fost luate în considerație la momentul definitivării acestuia. Cu regret, urmează a menționa că nu a parvenit opinia Baroului Avocaților din Republica Moldova, care va avea un rol important în noul sistem de acordare a asistenței juridice garantate de stat.

Proiectul a fost supus expertizei anticorupție.

Nota informativă și proiectul de lege se anexează, dar poate fi accesat la linkul:

<http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:W6dyb6ZfbFwJ:old.parlament.md/download/drafts/ro/666.2008.doc+&cd=2&hl=ru&ct=clnk&gl=md>

Prin urmare, este cert constatat de Ministerul Justiției prin Nota informativă reprodușă supra, că începînd cu 2008, **aplicarea art.67 alin.(3) CPP** în procesul penal **este obligatorie** întru garantarea drepturilor fundamentale ale omului garantate de art.6 din Convenție, și acesta este și o garanție a statului, fapt pentru ce Ministerul Justiției a ststuat în nota sa astfel:

În final, luând în considerație cele relatate mai sus, considerăm, că adoptarea proiectului de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative **va contribui la optimizarea sistemului asistenței juridice garantate de stat, va îmbunătăți calitatea asistenței juridice acordate și, în final, va permite statului îndeplinirea obligațiilor sale privind protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.**

De alt fel, în cazul când în procesul penal **nu va fi aplicat art.67 alin.(3¹)CPP**, organul de urmărire penală sau instanța de judecată nu va **permite statului îndeplinirea obligațiilor sale privind protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.**

Însă Parlamentul Republicii Moldova, Guvernul, Ministerul Justiției și alte autorități, au omis să abroge sau să modifice expres sintagma legală **„sau un alt document care îi confirmă împuternicirile”** din art.70 alin.(7)pct.3) CPP(redacția 2003) care este căzută în desuetudine și reglementează aspecte de contradictorialitate cu reglementarea preconizată în art.67 alin.(3¹) CPP(redacția 2008) și LEGEA PRIVIND ASISTENȚA JURIDICĂ GARANTATĂ DE STAT. Și această sintagmă legală în vigoare produce ingerințe în prezumția nevinovăției și dreptul la apărare.

Or existența unor soluții legislative contradictorii(art.70 alin.(7) pct.3) CPP) care limitează/anulează alte dispoziții din lege (art.67 alin.(3¹) CPP) prin intermediul altor prevederi cuprinse în același act normativ conduc la încălcarea principiului securității raporturilor juridice, ca urmare a lipsei de claritate și previzibilitate a normei, principiu ce constituie o dimensiune fundamentală a statului de drept, astfel cum acesta este consacrat în mod expres prin dispozițiile art.1 alin.(3) din Constituție.

Această sintagmă legală vagă a format o practică dubioasă în **epoca avocatului din oficiu**, a fost și este **„sau un alt document care îi confirmă împuternicirile”** din art.70 alin.(7)pct.3) CPP(redacția 2003). Chiar dacă această sintagmă a fost abstractă, nu a avut un înțeles expres, fiind de natură să generalizeze imprevizibilitate a modului de apreciere a documentelor apărătorului, atunci ea a dobândit un înțeles propriu, autonom, general acceptat de subiectele de drept din epoca avocatului din oficiu, epocă care a fost criticată și înlăturată prin Legea cu privire la asistența juridică garantată de stat și art.67 alin.(3¹) din CPP.

Prin urmare, sintagma legală **„sau un alt document care îi confirmă împuternicirile”** din art.70 alin.(7) CPP, care a fost adoptată în 2003 și reglementând **epoca avocatului din oficiu**, nu poate astăzi să reglementeze **epoca avocatului care acordă asistență juridică garantată de stat**, la compartimentul document ce-i confirmă împuternicirile așa cum prevede art.67 alin.(3¹) CPP(redacția 2008).

Fiindcă nu putea să prevadă Parlamentul în 2003, ce reglementări și ce actori procesuali va institui în Codul de procedură penală în 2008.

De aceea sintagma legală **„sau un alt document care îi confirmă împuternicirile”** din art.70 alin.(7) CPP, odată cu adoptarea aliniatului (3¹) în articolul 67 din CPP în anul 2008, a căzut în desuetudine.

Însă această sintagmă legală dubioasă și neperfectă, după anul 2008 când a fost modificat procesul penal, când RM a trecut de la **epoca avocatului din oficiu** la **epoca avocatului care acordă asistență juridică garantată de stat**, continuă în prezent să producă efecte negative asupra procesului și justiției și să producă ingerințe în drepturile fundamentale.

Ca rezultat sub imperiul acestei sintagme persoanele nu pot beneficia de avocat care acordă asistență juridică garantată de stat. Această sintagmă produce ingerințe în dreptul la apărare și prezumția nevinovăției. Această sintagmă este depășită în timp de realitatea

aliniatului (3¹) în articolul 67 din CPP din anul 2008 și Legea privind asistența juridică garantată de stat.

În opinia mea sintagma legală „**sau un alt document care îi confirmă împuternicirile**” din art.70 alin.(7)pct.3) CPP, urma în anul 2008 să fie înlocuită cu documentul numit **Decizie privind acordarea asistenței juridice calificate**, document prevăzut la art.67 alin.(3¹) CPP, iar potrivit art.27 din Legea asistenței juridice garantate de stat, acest document atestă drepturile și obligațiile apărătorului. În baza acestui document statul remunerează apărătorul. Or un avocat fără drepturi și obligații și neremunerat, se echivalează cu lipsa de avocat.(Judecătorii CC de nu ar avea drepturi și obligații și nu vor fi remunerați, oare vor activa?)

Necătfînd la faptul că Parlamentul a omis să aducă prevederile art.70 alin.(7) CPP, cu modificările efectuate în 2008, CSJ a adoptat în acest sens o Hotărîre.

Astfel, **Plenul Curții Supreme de Justiție a adoptat Hotărîrea nr.11 din 24 decembrie 2010** „cu privire la practica aplicării legislației pentru asigurarea dreptului la apărare al bănuitului, învinuitului, inculpatului și condamnatului în procedură penală”, și în **pct.10** a Hotărîrei menționate a prevăzut o astfel de reglementare, alta decît cea prevăzută **de art.70 alin.(7)și (8) CPP**, stipulînd astfel:

Dacă persoana care pretinde să participe în calitate de apărător nu prezintă:

- a) documentul ce confirmă apartenența ei la avocatură;*
- b) documentul ce confirmă că are permisiunea de a practica calitatea de apărător conform legislației Republicii Moldova;*
- c) mandatul biroului de avocați sau un alt document ce îi confirmă împuternicirile;*
- d) **decizia Coordonatorului cu privire la acordarea asistenței juridice calificate sau de urgență, organul de urmărire penală sau instanța, printr-o hotărîre motivată, nu admite participarea ei la desfășurarea procesului penal în calitatea respectivă.***

Astfel prin **Hotărîrea nr.11 din 24 decembrie 2010**, Plenul CSJ a stabilit că pe lângă documentele prezentate în conformitate art.70 alin.(7) CPP, apărătorul care acordă asistență juridică garantată de stat prezintă în mod **obligatoriu decizia privind acordarea de asistență juridică** emisă de coordonatorul OT al CNAJGS.

Acestă Hotărîre reglementează situația avocatului care acordă asistență juridică garantată de stat, mai clar ca art.70 alin.(7) CPP(redacția 2003).

Hotărîrea accesibilă al linkul:

http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=347

Alte argumente în susținerea criticii calității art.70 alin.(7) pct.3) CPP

Suplimentar consider că art.70 alin.(7) pct.3) CPP care este căzut în desuetudine, este afectat și de neconstituționalitate, fiindcă prin această lege se produce ingerință în drepturile fundamentale:prezumția nevinovăției și dreptul la apărare din următoarele considerente.

Dreptul la apărare este un drept absolut prin natura lui, și acest drept nu poate fi supus unor limitări s-au restricții, fiind garantat de art.21 și 26 din Constituție.

Asigurarea garanțiilor necesare apărării persoanei în cadrul procesului penal constiue parte a principiului nevinovăției(art.21 din Constituție), și intră în obligația statului.

Dreptul la asistența juridică garantată de stat este o garanție necesară apărării persoanei. Acest drept derivă din principiul prezumției nevinovăției și demonstrează că Republica Moldova ca stat de drept, își realizează în mod corespunzător sarcinile și obligațiile impuse de Constituție **și nu îcalcă dreptul la apărare și prezumția nevinovăției atunci cînd dreptul fundamental la libertate a persoanei este supus riscului de către stat.**

Dreptul la asistență juridică își găsește reflectarea în cele mai importante instrumente în domeniul drepturilor omului, inclusiv în Declarația Universală a Drepturilor Omului (10 decembrie 1948), Pactul Internațional cu privire la Drepturile Civile și Politice (16 decembrie 1966), alte tratate.

Republica Moldova ca stat de drept își exercită puterea coercitivă prin sistemul de justiție penală, ceea ce reclamă un nivel de echitate și tratament egal.

Argumentele de bază pentru asistența juridică garantată de stat sînt relativ simple:

- statul nu poate priva pe cineva de libertate fără un proces echitabil;
- un proces echitabil nu poate fi fără asistență juridică garantată de stat atunci cînd principiile fundamentale ale justiției cer ca statul să acorde un apărător cînd acuzatul nu-l are, iar interesele justiției cer obligatoriu participarea apărătorului (*art.69 alin.(1) pct.6) CPP; art.19 alin.(1) lit.c) din Legea nr.198 din 26.07.2007, „cu privire la asistența juridică garantată de stat”*).

Constituția Republicii Moldova (art. 26 Dreptul la apărare) prevede că dreptul la apărare este garantat, iar părțile au dreptul să fie asistate în tot parcursul procesului de un avocat, ales sau numit din oficiu.

Normele constituționale privind dreptul la apărare și accesul la asistența juridică garantată de stat sunt dezvoltate prin normele procesuale. Art.17(1) (Asigurarea dreptului la apărare) din Codul de procedură penală prevede că părțile (bănuitul, învinuitul, inculpatul, partea vătămată, partea civilă, partea civilmente responsabilă) au dreptul în tot cursul procesului penal să fie asistate sau, după caz, reprezentate de un apărător ales sau de un avocat care acordă asistență juridică garantată de stat.

În continuare urmează de identificat situația *de iure* și *de facto*, cînd statul este obligat să asigure persoanei asistența juridică garantată de stat, garantînd astfel respectarea prezumției nevinovăției în procesul penal și asigurarea dreptului la apărare.

Situația de iure:

- art.69 alin.(1) pct.6) CPP, *Participarea apărătorului la procesul penal este obligatorie în cazul în care: 6) bănuितului, învinuitului, inculpatului i se incriminează o infracțiune gravă, deosebit de gravă sau excepțional de gravă.*
- Articolul 19 alin.(1) lit.c) al Legii nr.198 din 26.07.2007 „cu privire la asistența juridică garantată de stat”, potrivit căreia: *Au dreptul la asistență juridică calificată persoanele specificate la art.6, care: c) au dreptul la asistență juridică obligatorie în temeiul art. 69 alin. (1) pct. 2)–13) din Codul de procedură penală al Republicii Moldova.*
- § 5 din Hotărîrea Curții Constituționale nr.16 din 19.07.2005 „privind controlul constituționalității a unor dispoziții din art.421, 453 alin.(1) și art. 455 alin.(3) din Codul de procedură penală al Republicii Moldova, Curtea a statuat: „.....Standardele elaborate de către CEDO includ libertatea persoanei de a alege forma de apărare, **iar obligația de a-i asigura apărătorul revine statului, fiind exercitată doar în interesul justiției...**”.

Situația de facto:

- Dreptul fundamental la libertatea persoanei este supus riscului de către stat, în legătură cu acuzarea de comiterea unei infracțiuni, sau concurs de infracțiuni.
- Interesele justiției cer *ab initio* acordarea asistenței juridice garantate de stat.

Modalitatea de apreciere a situației că interesele justiției cer *ab initio* acordarea asistenței juridice garantate de stat, statul obligatoriu urmează să ia în considerație următorul criteriu: **gravitatea infracțiunii**.

Acest criteriu include evaluarea severității potențialei sentințe, precum ar fi privațiunea de libertate, durata ei, și alte consecințe adverse ale condamnării pentru acuzat.

În situația în care privarea de libertate este ceea ce este pus în joc (is at stake), interesele justiției cer, în principiu, reprezentarea juridică de către avocatul care acordă asistență juridică garantată de stat atunci când persoana nu are apărător ales, s-au renunță la apărător.

În cauza Padalov c. Bulgariei s-a menționat că, avînd în vedere severitatea sentinței, pe care o risca reclamantul (în cumul pînă la 14 ani de privațiune de libertate), și complexitatea legislației aplicabile (norme privind concurs de infracțiuni și recidivă), interesele justiției cer ca reclamantul să fie asigurat cu asistență juridică gratuită pentru a beneficia de un proces echitabil.

Prin urmare, din cele relatate mai sus, este cert că statul este cel care asigură prin legi clare și concrete asigurarea acuzatului cu apărător care acordă asistență juridică garantată de stat în procesul penal, atunci când supune la risc dreptul fundamental-libertatea persoanei, iar persoana nu are apărător ales.

În continuare urmează de identificat legile prin care statul Republica Moldova asigură acuzatul cu apărător care acordă asistență juridică garantată de stat atunci când supune la risc **dreptul fundamental - libertatea persoanei.**

Art. 26 alin.(3) din Constituție garantează asistarea unui avocat ales s-au numit din oficiu.

Codul de procedură penală a substituit noțiunea de *avocat numit din oficiu* cu *avocat care acordă asistență juridică garantată de stat*, prin Legea nr.89 din 24.04.2008 „privind modificarea și completarea unor acte legislative”

Avocatul care acordă asistență juridică garantată de stat revine în procesul penal ca urmare a faptului când persoana nu are avocat ales, nu dispune de mijloace financiare pentru remunerarea serviciilor avocatului, s-au renunță la avocat fiindcă se va apăra singură.

Însă renunțarea la apărător pe motivul că acuzatul își asumă apărare de sinestătătoare în situația prevăzută art.69 alin.(1) pct.6) CPP, **nu poate fi admisă.**

De aceea statul întru respectarea prezumției nevinovăției și dreptului la apărare, asigură cu apărător acuzatul prin prisma art. 67 alin. (3¹) din Codul de procedură penală, cu avocat care acordă asistență juridică garantată de stat.

Potrivit art. 67 alin. (3¹) din Codul de procedură penală: *Avocatul care acordă asistență juridică garantată de stat dobîndește calitatea de apărător în momentul în care coordonatorul oficiului teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat emite decizie privind acordarea asistenței juridice calificate. Decizia privind acordarea asistenței juridice calificate se aduce la cunoștință, după caz, solicitantului, organului de urmărire penală sau instanței de judecată.*

Prin urmare statul Republica Moldova, ca stat de drept, cu adevărat asigură prin art. 67 alin. (3¹) CPP ca drepturile fundamentale garantate de art.21 și 26 din Constituție, să fie respectate în procesul penal în situația produsă de art.69 alin.(1) pct.6) CPP, atunci când supune la risc **dreptul fundamental constituțional -libertatea persoanei**, asigurînd persoana cu avocat care acordă asistență juridică garantată de stat, când persoana nu are apărător ales, s-au renunță la apărător.

Însă Codul de procedură penală conține un articol special ce reglementează strict admiterea, desemnarea și înlocuirea apărătorului, confirmarea calității și împuternicirilor lui. **Acesta fiind art.70 din CPP.**

Potrivit art. 70 alin.(7) CPP, Pentru confirmarea calității și împuternicirilor sale, **apărătorul** prezintă organului de urmărire penală sau instanței: 1) documentul ce confirmă apartenența lui la avocatură; 2)documentul ce confirmă că are permisiunea de a practica

calitatea de apărător conform legislației Republicii Moldova; 3) **mandatul biroului de avocați sau un alt document ce îi confirmă împuternicirile.**

Prin urmare, garantarea drepturilor fundamentale la apărare și prezumția nevinovăției în cadrul procesului penal se atestă și prin documentele enumerate la art. 70 alin.(7) CPP.

De alt fel, dacă o persoană nu prezintă documentele enumerate la art. 70 alin.(7) CPP, prin prisma art.70 alin.(8) CPP, nu este admisă la procesul penal în calitate de apărător.

Art.70 alin.(8) CPP asigură prezumția nevinovăției și dreptul la apărare. Asigurînd prin lege că nu orșice persoană își poate atribui rol de apărător, ci o persoană competentă în acest domeniu și nu în ultimul rînd independentă de organul de urmărire penală s-au instanță. Independența apărătorului constituie parte a principiului contradictorialității(art.24 CPP), principiu ce derivă din prezumția nevinovăției(asigurarea garanției apărării din partea avocatului independent de OUP s-au instanță).

Verificarea calității persoanei privind competența sa în domeniul apărării și independenței sale de organul de urmărire penală sau instanță, se face prin documente, așa cum este prevăzut de art.70 alin.(7) CPP.

Însă art.70 alin.(7) CPP, ca normă procesual penală specială la compartimentul admiterii apărătorului în procesul penal, nu prevede ce document prezintă ca să fie admis **avocatul care acordă asistență juridică garantată de stat**, care pretinde la calitatea de apărător în procesul penal, ca să asigure drepturile persoanei acuzate garantate de art.21 și 26 din Constituție, în situația prevăzută de art.69 alin.(1) pct.6) CPP, atunci cînd se supune riscului libertatea individuală.

Deși art. 67 alin. (3¹) CPP, a prevăzut ca document pentru apărătorul din oficiu,- *Decizia privind acordarea asistenței juridice calificate*, și că acest document se aduce la cunoștința OUP și instanței, atunci prin prisma art. 70 alin.(7) CPP acest document **nu este obligatoriu.**

În contiunuară, în cazul cînd un avocat care se prezintă a fi avocat care acordă asistență juridică garantată de stat, să asigure persoanei dreptul constituțional garantat de art.26 alin.(3) din Constituție și nu prezintă documnetul prevăzut de art. 67 alin. (3¹) CPP, atunci prevederile art.70 alin.(8) CPP nu sînt incidente, fiindcă aceste prevederi se extind doar asupra art.70 alin.(7) CPP.

În astfel de împrejurări în procesul penal se strecoară un avocat care nu este desemnat de Oficiul Teritorial al CNAJGS așa cum garantează art.26 alin.(3) din Constituție și prin prisma art.70 alin.(8) CPP, el nu poate fi înlăturat fiindcă el prezintă documentele prevăzute de art.70 alin.(7) CPP, iar documentul prevăzut de art. 67 alin. (3¹) CPP el nu-l prezintă, fiindcă nu este necesar potrivit art.70 alin.(7) CPP.

Astfel se produce violarea dreptului garantat de art.21 și art.26 din Constituție. Fiindcă acel avocat care nu a prezentat documentul prevăzut de art. 67 alin. (3¹) CPP, nu este nici **avocat ales**, nici **avocat care acordă asistență juridică garantată de stat** așa cum este prevăzut în art. 26 alin.(3) din Constituție, iar conform art.70 alin.(7) și (8) din CPP acel avocat **legal** participă la proces și **nu poate fi prin lege neadmis în proces.**

Ingerința în drepturile fundamentale produsă de art.70 alin.(7) CPP, constă:

Statul cînd urmărește prin lege libertatea individuală a persoanei(art.25 din Constituție) prin instrumentarea unui proces penal, atunci prin prisma sintagmei contestate din **art.70 alin.(7) CPP**, statul privează în mod direct persoana de dreptul la apărător care acordă asistență juridică garantată de stat, atunci cînd interesele justiției cer *ab initio* acordarea asistenței juridice garantate de stat.

Tot odată **art.70 alin.(7) CPP** produce o ingerință în art. art.67 alin.(3¹) CPP, fiindcă *Decizia privind acordarea asistenței juridice calificate*, document prevăzut de art. 67 alin. (3¹) CPP, nu este prevăzut în **art. 70 alin.(7) CPP** care este unica normă procesuală ce reglementează admiterea apărătorului la procesul penal.

Astfel în procesul de învinuire a persoanei prin care riscă libertatea individuală, ilegal intră un avocat **fără drepturi și obligații**, cu scopuri obscure, prezentându-se în mod mincinos avocat din oficiu, fără a prezenta *Decizia privind acordarea asistenței juridice calificate* (art. 67 alin. (3¹) CPP), fiindcă art. 70 alin.(7) CPP nu reglementează astfel de document pentru a fi admis apărătorul în proces.

Or potrivit art. 27 alin.(3) din Legea nr.198 din 26.07.2007 „cu privire la asistența juridică garantată de stat”, *Drepturile și obligațiile avocatului care acordă asistență juridică calificată* **se atestă prin decizie privind acordarea de asistență juridică, emisă în condițiile prezentei legi.**

Ba mai mult, cînd se urmărește persecutarea unei persoane pe diferite criterii, din interesul unor indivizi, art.70 alin.(7) CPP permite legal abuzul de drept, într-o manieră discriminatoare, devastatoare, inadmisibilă într-un stat de drept, nemai întîlnită în practica judecătorească națională, posibil și internațională, și împiedică la constatarea adevărului. OUP infiltrază un apărător presupus din oficiu care activează contrar intereselor acuzatului, și toate aceste ilegalități se fac prin prisma art.70 alin.(7) CPP, caz petrecut și cu Donos Tudor.

În continuare mă voi referi la jurisprudența CEDO relevantă cauzei date:

◆ *Hotărîrea CEDO Güveç vs.Turcia (17 februarie 2009), Curtea a indicat asupra obligației instanței naționale de a interveni nu numai atunci cînd apărarea asigurată de avocatul desemnat din oficiu acționează de o manieră nesatisfăcătoare (par. 75), dar și în cazul apărătorului ales. În cauza numită apărătorul ales nu a sesizat contradicțiile existente între probele la dosar, a lipsit de la multe ședințe de judecată, nu a sesizat organele de asistență socială etc. Astfel, Curtea a menționat, la paragraful 130, că statele nu pot fi răspunzătoare pentru acțiunile sau deciziile avocatului unui acuzat, întrucît realizarea apărării este o chestiune ce privește în mod esențial partea și apărătorul său, desemnat din oficiu sau ales (Czekalla c. Portugal, n o 38830/97, § 60, CEDH 2002-VIII, a se vedea de asemenea Bogumil c. Portugal, n o 35228/03, § 46, 7 octombrie 2008). **Cu toate acestea, atunci cînd avocatul desemnat din oficiu nu este în mod evident în măsură să asigure o apărare efectivă, art. 6 §3 lit. c) din Convenție impune autorităților naționale să intervină (ibidem).** În speță, avocatul era unul ales. Totuși Curtea a considerat, la paragraful 131, că, ținînd cont de circumstanțele cazului și activitatea apărătorului, acestea trebuiau să determine instanța să considere că era necesar, în regim de urgență, desemnarea un apărător competent. Lipsa unei asistențe juridice efective a exacerbât consecințele incapacității reclamantului de a participa la proces și a condus la încălcarea dreptului la un proces echitabil.*

◆ *In cazurile in care asistenta judiciara gratuita este necesara, articolul 6(1)(c) impune ca asistenta acordata de catre avocat sa fie efectiva; doar desemnarea formala nu este suficienta. CEDO a afirmat ca simpla desemnare a unui avocat nu este suficienta pentru a demonstra ca statul si-a indeplinit obligatiile ce-i reveneau conform Conventiei. Simpla desemnare a unui avocat nu reprezinta, prin ea insasi, asigurarea unei asistente judiciare efective (de exemplu Daud v. Portugal, 1988 sau Artico vs, Italy, 1980).*

◆ *Interesul justitiei' este stabilit pe baza a trei criterii: gravitatea faptei; complexitatea cauzei (inclusiv a problemei de drept sau a probatoriului); posibilitatea inculpatului de asi face singur apararea (Quaranta vs. Switzerland, 1991).*

◆ *Intotdeauna cand exista riscul unei pedepse privative de libertate, se considera a fi in interesul justitiei ca partea sa beneficieze de asistenta judiciara gratuita (Benham v UK, 1996).*

**Pentru claritate voi raporta Curții
Constituționale eroarea judiciară admisă în procesul de
condamnare a lui Donos Tudor, prin aplicarea art.70
alin.(7) pct.3) CPP, care este căzut în desuetudine:**

Instanțele de judecată l-au condamnat pe Donos Tudor pentru comiterea unor infracțiuni prevăzute de art. 328 alin.(2) lit.a);b), art. 309/1 alin.(1), art.327 alin.(1), art.349 alin.(1), art.303 alin.(2) din Codul penal.

La baza condamnării mele, a stat o învinuire înaintată de procuror în lipsa apărătorului, dar semnată post-factum de un avocat neînputernicit fără drepturi și obligații procesuale, pe nume Vasile Țîbîrnă, care a apărut în procesul penal la inițiativa procurorului care l-a pus sub învinuire pe Donos Tudor, fiindcă după spusele procurorului acest avocat Vasile Țîbîrnă a fost desemnat de Oficiul Teritorial Bălți al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat(*în continuare OT Bălți al CNAJGS*).

Acest avocat Vasile Țîbîrnă, intrînd în procesul de apărare, nu a prezentat nici un document ce ar demonstra că este avocat și că a fost desemnat de OT Bălți al CNAJGS, cu excepția unui mandat al biroului de avocat de tip vechi, completat după regulile vechi.

Verificarea actelor ce confirmă împuternicirile apărătorului în procesul penal îi revine procurorului nu bănuitului s-au învinuitului, așa prevede art. 70 alin.(8) CPP, iar calitatea de apărător în procesul penal începe din momentul cînd coordonatorul oficiului teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat emite decizie privind acordarea asistenței juridice calificate, decizia privind acordarea asistenței juridice calificate se aduce la cunoștință, după caz, solicitantului, organului de urmărire penală sau instanței de judecată, așa prevede art. 67 alin(3¹) CPP.

Prin urmare, procurorul de caz care l-a recunoscut ca bănuit și l-a pus sub învinuire pe Donos Tudor, nu a respectat prevederile art. 67 alin(3¹) și art. 70 alin.(8) CPP.

Faptul că avocatul Țîbîrnă nu a fost numit de Coordonatorul OT Bălți al CNAJGS, s-a aflat la data de 15 aprilie 2019 prin certificatul semnat de Coordonatorul OT Bălți al CNAJGS(*copia se anexează*), care a informat că nu l-a desemnat pe Vasile Țîbîrnă ca să-i apere interesele lui Donos Tudor, și nici procurorul nu a solicitat către OT Bălți al CNAJGS desemnarea vre-o unui avocat.

Nu sa cunoscut despre această abatere de la lege, fiindcă a fost tăinuită intrnționat în procesul de fabricare a dosarului, fiind dusă în eroare și instanța de judecată care la condamnat pe Donos Tudor în baza acuzației înaintate în lipsa apărătorului.

Însă la 16 aprilie 2019, peste o zi cînd instanța de recurs a fost sesizată referitor la acest fapt(*copia sesizării se anexează*), CSJ a decis respingerea recursului, motivînd că acest certificat nu constituie temei de a stabili încălcarea dreptului la apărare, fiindcă la materialele dosarului există o ordonanță prin care procurorul dispune de a solicita OT Bălți al CNAJGS ca să desemneze un avocat din oficiu pentru a apăra interesele bănuitului dar nu și a învinuitului, **ordonanță care nu a fost expediată la OT Bălți al CNAJGS** și mandatele biroului de avocați de tip vechi(*se anexează copiile lor*).

În **opinia** instanței de recurs prevederile art.70 alin.(7) pct.3) CPP(redacția 2003) nu au fost încălcate, **iar art. 67 alin(3¹) CPP(redacția 2008)** care prevede că avocatul Vasile Țîbîrnă urma să capete calitatea de apărător în procesul penal de învinuire a mea, numai după ce OT Bălți al CNAJGS emitea o decizie de desemnare a lui în acest sens, nu a avut relevanță.

În astfel de împrejurări, instanța de recurs a admis o eroare judiciară gravă, fiindcă documentele prezentate de persoana care pretinde la calitatea de apărător în procesul penal, **este reglementată în mod divergent de două prevederi ale aceluiași act normativ**(art.70 alin.(7) pct.3) CPP(redacția 2003) și art. 67 alin(3¹) CPP(redacția 2008)).

Iar una din prevederi (art.70 alin.(7) pct.3) CPP) este căzută în desuetudine. În consecință s-a admis incoerența normativă ce a creat insecuritate juridică. Instanța de recurs s-a aflat în dificultate fiind pusă în situația de a alege mai multe variante posibile de a judeca cazul de violare a dreptului prin privarea de asistență juridică garantată de stat. Ba mai mult Instanța de recurs a ales să aplice anume art.70 alin.(7) pct.3) CPP(redacția 2003) căzut în desuetudine, deși urma să aleagă corect, adică art. 67 alin.(3¹) CPP(redacția 2008). Toate cele descrise sînt erori judiciare, fiindcă în mod discreționar am fost tratat vizavi de alte persoane bineficiare a dreptului de asistență juridică garantată de stat.

În susținerea acestei erori judiciare, voi reproduce constatarea CSJ în dosarul nr. 1ra-258/2019, fila 44(copia se anexează):

*Totodată, Colegiul penal lărgit menționează că certificatul prezentat de inculpat referitor la răspunsul dat de Oficiul teritorial Bălți al CNAJGS, precum că nu ar fi fost înregistrată nici o solicitare privind acordarea asistenței juridice calificate garantată de stat în cadrul cauzei penale nr.2011358003 în luna iulie 2011, nu poate constitui temei de a stabili faptul încălcării dreptului la apărare al inculpatului, or acesta a beneficiat eficient de apărător, iar careva date care ar confirma că apărătorul este lipsit de licență nu există, la fel cum nu există și **alte date** că acesta n-a fost desemnat în calitate de apărător pe cazul dat, or, **conform art.70 alin.(7) Cod de procedură penală, pentru confirmarea calității și împuternicirilor sale, apărătorul prezintă organului de urmărire penală sau instanței: documentul ce confirmă apartenența la avocatură, documentul ce confirmă că are permisiunea de a practica calitatea de apărător conform legislației Republicii Moldova și mandatul biroului de avocați, sau alt document ce-i confirmă împuternicirile**, norme ce la caz au fost respectate.*

Prin urmare, fiindcă instanța de recurs afirmă cu o așa certitudine „**norme ce la caz au fost respectate**” atunci cum a fost respectată sintagma legală „ **sau alt document ce-i confirmă împuternicirile**”, fiindcă în baza acestei sintagme se bazează raportul juridic finast prin hotărîre irevocabilă. Ce a avut în vedere legiitorul prin această sintagmă și la ce fel de document s-a referit ca să-I permit avocatului să-și confirme împuternicirile în procesul penal ca să nu producă ingerințe în dreptul absolut la apărare și prezumția nevinovăției. Oare nu era mai clar dacă această sintagmă era înlocuită cu documentul numit – Decizie privind asistența juridică garantată de stat, document prevăzut de art.67 alin.(3¹) CPP, apărut în CPP din 2008, ca să poată să constate corect instanța de recurs dacă a avut loc acordarea asistenței juridice garantate de stat în cazurile obligatorii. Toate acestea au favorizat eroarea judiciară în condamnarea irevocabilă a lui Donos Tudor în baza acuzației înaintate în lipsa apărătorului, de aceia se cheamă pe cale de excepție Curtea Constituțională, să rezolve această problemă de drept constituțional. Curtea Constituțională ca garant al Constituției prin interpretarea dispoziției legii supreme urmează să facă claritate în lege și să permită lui Donos Tudor să-și remedieze drepturile violate prin legea căzută în desuetudine și neconstituțională.

Statul prin sintagma legală „ **sau alt document ce-i confirmă împuternicirile**”, nu asigură în nici un mod dreptul la apărare garantat de Constituție, în cazuri obligatorii cînd asistența juridică este asigurată de avocatul care acordă asistență juridică garantată de stat.

Această sintagmă este atît de imprecisă, încît acceptă orșice document indiferent cine-l emite, indiferent ce formă are, poate fi orșice înscris,ordonanță, cerere, încheiere, proces verbal, etc., fiindcă sintagma legală „ **sau alt document ce-i confirmă împuternicirile**”, nu

impune ca documentul să fie prevăzut de lege. **Adică procesul penal la compartimentul dat prin sintagma dată se înfăptuește potrivit unei practice, obiceiuri s-au chearcutură, ceia ce e neconstituțional, or legea trebuie să fie clară ca principiu constituțional într-un stat de drept.** Iar cum am menționat mai sus, practica promovată de această sintagmă legală, a fost foarte vagă, fapt stabilit prin Raportul Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat, ceia ce a determinat statul să adopte Legea privind asistența juridică garantată de stat. Hotărîrea irevocabilă bazată pe această sintagmă urmează să fie revizuită.

Pentru a fi respectată sintagma legală „ sau alt document ce-i confirmă imputernicirile”, este necesar ca persoana să prezinte un înscris ca să fie perceput document, ceia ce produce ingerințe grave în dreptul la apărare, în cazul cînd asistența juridică este obligatorie, iar acuzatul nu are avocat ales. Legea privind asistența juridică garantată de stat și art.67 alin.(3¹) CPP, prevede concret documentul în cazul avocatului care acordă asistență juridică garantată de stat, iar această sintagmă pur și simplu e contradictorie standartelor legale moderne și legii supreme.

Instanța de recurs în cazul lui Donos Tudor a atribuit această sintagmă imprecisă, care a fost respectată în opinia CSJ, cum am menționat mai sus, asupra unei ordonanțe de solicitare a avocatului care de fapt nu a fost expediată la destinație, și numele avocatului Țîbîrnă nici nu figurează nicăieri, constatînd la pag. 43-44 astfel:

Referitor la argumentul invocat de inculpatul Donos Tudor în cererea din 15 aprilie 2019 precum că „procurorul Constantin Șuşu care l-a pus sub învinuire nu ia asigurată dreptul la apărare, dar de fapt a camuflat această circumstanță invitînd un avocat pe nume Țîbîrnă Vasile, care a semnat actele de punere sub învinuire și recunoaștere în calitate de bănuît a lui Donos Tudor, prin care acțiunii i-a încălcat dreptul absolut, dreptul de apărare și prezumția nevinovăției”, Colegiul penal lărgit îl respinge ca neîntemeiat și menționează în acest sens că la materialele cauzei penale este ordonanța procurorului Șuşu Constantin din din 04 iulie 2011 prin care dispune de a solicita Oficiului teritorial Bălți numirea apărătorului din oficiu pentru apărarea intereselor în cadrul cauzei penale nr.2011358003 a bănuîtului Donos Tudor, fiind anexat mandatul avocatului Țîbîrnă Vasile (f. d. 129, 148, vol. III).

Copia deciziei se anexează la sesizare

Este clar vizibil cum sintagma dată produce ingerințe în drepturi, fiindcă în loc să asigure dreptul la apărare prin documentul prevăzut la art.67 alin.(3¹) CPP, ea a legalizat eroarea judiciară, violînd drepturile fundamentale ale lui Donos Tudor. Referitor la mandatul avocatului, se prezintă fotocopiile lor, ca să fie demonstrată Curții Constituționale cum expresia „Mandatul biroului de avocați” din art.70 alin.(7) pct.3) CPP, legalizează acte nevalabile ce nu mai circulă prin lege, fapt asupra căreia am menționat mai sus.

Toate aceste neconcordanțe s-au produs din următorul motiv:

Cînd instanța de recurs a fost sesizată că procesul de apărare a fost camuflat prin semnatura post-factum a avocatului Țîbîrnă, și a fost sesizată încălcarea art.67 alin.(3¹) CPP, instanța de recurs a identificat legea pertinentă procesului la compartimentul respectiv.

Astfel, au fost identificate:

- Articolul 70 alin.(7) pct.3) CPP(redacția 2003), căzut în desuetudine;
- Art. 67 alin.(3¹) CPP, care este susținut de multiple legi și reglementări.

Pentru constatarea respectării prezumției nevinovăției, instanța de recurs urma să stabilească circumstanțele sesizate despre avocatul Țîbîrnă, prin prisma prevederilor legale ce reglementează documentele prezentate de avocat ca să obțină calitatea de apărător.

Astfel, legea ce reglementează documentele apărătorului este art.70 alin.(7) CPP, adoptat în 2003. În cazul când persoana nu prezintă documentele prevăzute de art.70 alin.(7) CPP, nu este admisă potrivit art.70 alin.(8) CPP.

Iar prezumția nevinovăției în cazul propriu urma să fie respectată prin implimentarea art. 67 alin.(3¹) CPP, care reglementează situația juridică după condițiile noi adoptate. Pe când reglamentarea prevăzută de art.70 alin.(7) CPP, încalcă prezumția nevinovăției și dreptul la apărare, ceia ce și s-a produs cu Donos Tudor.

Prin urmare, se constată o ingerință gravă produsă de art.70 alin.(7) pct.3) CPP(redacția 2003), fiindcă nu a fost în măsură să garanteze asistența juridică garantată de stat prin documentele prevăzute de noile legi. Art.70 alin.(7)pct.3) CPP(redcția 2003), a admis în 2019 mandat al biroului de avocat de tip vechi, nemaiutilizat(a se vedea foto-copia se anexează), document ce nu corespunde legilor.

Drept dovadă, ca să fie clar motivele de desuitudine a legii contestate, prezint spre cunoștință Curții mandatele în cazul meu de tip vechi, nevalabile, dar apreciate în epocă nouă ca valabile, potrivit art.70 alin.(7) pct.3) CPP, care reglementează tot pe stil vechi. Aceste mandate vechi ale avocatului Vasile Tîbîrnă prin aplicarea asupra lor a art.70 alin.(7) pct.3) CPP, mi-a încălcat dreptul la apărare, prezumția nevinovăției, și au adus atingeri actului justiției, fiindcă am fost condamnat în baza unei acuzații înaintate în lipsa apărătorului.

În astfel de împrejurări art.70 alin.(7)pct.3) CPP(redcția 2003), a pătruns în reglamentarea art.74 alin.(1) lit.e) **al Legii nr.100 din 22.12.2017,,cu privire la actele normative”, Acțiunea actului normativ încetează dacă: e) actul a devenit desuet.**

Care ar fi procedura legală de remediere a eroarii descrise prin aplicarea art.70 alin.(7) pct.3) CPP căzut în desuetudine, care a produs ingerințe grave în drepturi, astăzi nu este identificată.

În acest caz, Curtea Constituțională urmează să decidă prin interpretarea dispozițiilor Constituției, și anume: fie că eroare admisă prin legea căzută în desuetudine este pusă pe seama mea, fie că identifică un mecanism efectiv de apărare.

La acest compartiment este relevant jurisprudența Curții: § 76 al Hotărîrii Curții Constituționale nr.12 din 14.05.2015,,privind excepția de niconstituționalitate a art.287 alin.(1) di Codul de procedură penală, Curtea reține că omisiunile sau erorile autorităților trebuie să servească în beneficiul bănuțului, învinuțului, inculpatului. Cu alte cuvinte, riscul oricărei erori comise de organul de urmărire penală, sau chiar de o instanță, urmează să fie suportat de către stat, iar corectarea acesteia nu trebuie să fie pusă în sarcina persoanei în cauză, cu excepțiile enunțate mai sus.

Aceiași constatare se regăsește și-n hotărîrea CEDO în cauza Ștefan vs România din 6 aprilie 2010, potrivit căreia, „... procurorul avea obligația de a reflecta preținsele erori înainte de pronunțarea unei hotărîri definitive, CEDO consideră că Statul este cel care trebuie să își asume erorile comise de parchet sau de instanța de judecată și că acele erori nu trebuie reparate în detrimentul persoanei vizate în procedura în cauză”.

Potrivit § 5 din Hotărîrea Curții Constituționale nr.16 din 19.07.2005,,privind controlul constituționalității a unor dispoziții din art.421, 453 alin.(1) și art. 455 alin.(3) din Codul de procedură penală al Republicii Moldova, curtea a statuat: „...Standardele elaborate de către CEDO includ libertatea persoanei de a alege forma de apărare, iar obligația de a-i asigura apărătorul revine statului, fiind exercitată doar în interesul justiției...”

Potrivit Jurisprudenței CEDO, cauza *Sutyazhnik vs. Rusia* (nr. 8269/02, din 23 iulie 2009, paragr.35), Curtea Europeană a acceptat că, în anumite circumstanțe, principiul securității raporturilor juridice poate fi afectat pentru a remedia un „viciu fundamental” sau „o eroare judiciară” (a se vedea în contextul cauzei *Radchikov c. Rusiei*, nr. 65582/01, hotărîre din 24 mai 2007).

Această jurisprudență CEDO este reprodusă și în jurisprudența Curții Constituționale (HCC nr.12 din 14.05.2015, § 67); Jurisprudența CSJ.

CEDO cazul *Duca contra Moldovei*; Roșca contra Moldovei (§25), Curtea a statuat: *Competența de revizuire a instanțelor superioare ar trebui să fie exercitată pentru a corecta erorile judiciare și omisiunile justiției, dar nu pentru a efectua o nouă examinare.*

CEDO cazul *Popov contra Moldovei*, Curtea Europeană a menționat [...] *Mai mult, articolul 4 al Protocolului nr.7, în mod special, permite statului să corecteze omisiunile justiției în procedura penală. [...].*

Principii generale în ceea ce privește caracterul desuet al legii, raportate la cazul din speță

În jurisprudența sa Curtea Constituțională a statuat: *În ce privește caracterul desuet al legii, de principiu, Curtea poate verifica constituționalitatea unei legi dacă se poate afirma că aceasta produce efecte în general, adică dacă nu a căzut în desuetudine. Căderea în desuetudine a unei legi presupune, pe de o parte, lipsa utilizării îndelungate și continuate a acesteia, iar pe de altă parte, existența unei practici opuse în cadrul comunității. Curtea a considerat că analiza caracterului desuet al legii trebuie făcută la etapa admisibilității. În practica sa, Curtea a verificat mai întâi dacă textul legislativ contestat în fața sa este în vigoare, pentru ca apoi să-i stabilească, dacă mai este nevoie, conformitatea cu Constituția (HCC nr.17 din 04.06.2018, § 22, 29; DCC nr. 31 din 19.03.2020, § 20; DCC nr. 10 din 03.02.2020, § 25, 28).*

Potrivit jurisprudenței în cauză se deduc două principii ce presupun căderea legii în desuetudine:

1. *Lipsa utilizării îndelungate și continuate a acesteia;*
2. *Existența unei practici opuse în cadrul comunității*

Potrivit acestor principii, mandatul biroului de avocați din art.70 alin.(7) pct.3) CPP (redacția 2003) nu mai este utilizat începând cu 2010 când a fost modificată Legea cu privire la avocatură și a fost adoptată Hotărârea Guvernului cu privire la formularul mandatului de avocat. Prin modificarea legii s-a instituit o practică nouă, fiind substituit mandatul biroului de avocați cu mandatul avocatului.

Totodată, sintagma legală „sau alt document ce confirmă împuternicirile” din art.70 alin.(7) pct.3) CPP, ca practică veche și vacă nu mai este utilizată, fiindcă există legea privind asistența juridică garantată de stat care e diferită acestei sintagme neclare și neconcrete.

***Teoria desuetudinii reprezintă o punere în operă a ideii potrivit căreia dreptul trebuie să evolueze odată cu schimbarea realităților sociale. De fapt, valorile prezente ale comunității sunt cele care influențează aplicabilitatea legilor vechi. Așadar, legile căzute în desuetudine nu mai beneficiază de autoritatea conferită inițial de către legislativ, din cauza eșecului lor de a reflecta realitatea socială. [...]* (HCC nr.17 din 04.06.2018, § 23).**

Or odată ce în cadrul reformei justiției statul a adoptat în 2007 Legea privind asistența juridică garantată de stat, atunci prevederile art.70 alin.(7) pct.3) CPP (redacția 2003), nu au evoluat odată cu schimbarea mecanismului de apărare, fapt ce presupune rezonabil desuetudinea sa. Ba mai mult că produce și ingerințe în drepturi fundamentale, atragând efecte neconstituționale.

La acest compartiment este relevantă jurisprudența CEDO în cauza, *Soering v. Regatul Unit*, 7 iulie 1989 Curtea Europeană a amintit, la § 102 al hotărârii, că Convenția este un instrument viu care trebuie interpretat în lumina condițiilor de viață ale prezentului [...].

Suplimentar țin să menționez, că problemele legislative admise în art.70 alin.(7) pct.3) CPP, la sesizarea mea, au fost examinate de Ministerul Justiției a Republicii Moldova, care m-a informat că vor fi luate în calcul în cadrul unei proceduri de modificare a legii, pentru a nu admite ingerințe în drepturi(anexez răspunsul).

Totuși o modificare în lege a art.70 alin.(7) pct.3) CPP, care este căzut în desuetudine, nu va remedia ingerința în drepturi suportată de Donos Tudor, de vreme ce există raport juridic bazat pe această lege.

Problema de drept poate fi remediată doar prin instrumentul excepției de neconstituționalitate.

CONCLUZIA SESIZĂRII

„Mandatul biroului de avocați” din art.70 alin.(7) pct.3) CPP, - Scopul legal inițial al acestei expresii legale, a fost să asigure dreptul la apărare a acuzatului de către avocatul contractat, s-au avocatul din oficiu. Avocatul din oficiu a existat în procsul penal din 2003-2008, fiind exclus și înlocuit din 2008 cu avocatul care acordă asistență juridică garantată de stat. Această sintagmă care a reglamntat documentul numit **mandatul biroului de avocați** în procesul penal nu a evoluat odată cu schimbările procesual penale, când statul a consacrat dreptul la asitență juridică garantată de stat o garanție necesară apărării, principiu ce derivă din prezumția nevinovăției. Această expresie legală este căzută în desuetudine fiindcă prin documentul numit mandatul biroului de avocați se produce ingerințe în dreptul la apărare și prezumția nevinovăției în situația când asistența juridică garantată de stat este obligatorie iar acuzat nu are apărător ales s-au mijloace financiare de a contracta un apărător. Mandatul biroului de avocați nu este document aprobat prin Hotărârie de Guvern așa cum cere legea.

„Sau un alt document ce îi confirmă împuternicirile” din art.70 alin.(7) pct.3) CPP, - scopul legal acestei sintagme așa și nu poate fi stabilit. Posibil această sintagmă nu și-a produs nici odată efectul legal. Dar cert este că sub imperiul acestei sintagme s-a produs o practică vagă stabilită de organele competente. Această sintagmă a promovat obiceiuri, reguli, tradiții, etc., de numire a avocatului din oficiu în perioada 2003-2008, și toate vagi. Regulile vechi au fost cercetate de organul compentent, fiind adoptat raportul în acest sens asupra căria m-am referit mai sus. Intr-o ordine de idei, fiindcă această sintagmă a fost utilizată pînă-n anul 2008 când a existat avocatul din oficiu, atunci cu dispariția avocatului din oficu ea nu mai este utilizată, fiind căzută în desuetudiene. În altă ordine de idei, fiindcă sub imperiul acestei sintagme s-au violat drepturile omului la apărare, atunci ea din start a fost neconstituțională. Însă este cert că în zilele actuale hotărîrea irevocabilă se beazează pe această sintagmă, fiind aplicată în 2019, și prin această sintagmă s-a produs ingerința în dreptul constituțional la apărare și prezumția nevinovăției. Această sintagmă este căzută în desuetudine și neconstituțională.

Problema de drept constituțional a art.70 alin.(7) pct.3) CPP, a făcut că în zilele actuale în Republica Donos Tudor să fie condamnat în baza unei acuzații înaintate în lipsa apărătorului, și toate s-au produs sub imperiul art.70 alin.(7) pct.3) CPP.

Felul cum s-a produs condamnarea nu e deloc sub noțiunea de proces echitabil, fiindcă la 15 aprilie 2019 s-a stabilit încălcarea, la 15 aprilie 2019 s-a sesizat CSJ și peste o zi, la 16 aprile 2019, CSJ a aplicat art.70 alin.(7) pct.3) CPP, fără ca să constate că prin aplicarea acestei legi se violează dreptul persoanei.

Nu i s-a acordat nici lui Donos Tudor timp să ridice excepția, fiindcă din 15.04.2019 când a fost stabilită încălcarea(a se vedea anexele) pînă la 16.04.2019, trebuie să înțelegem că în mai puțin de o zi, o sesizare nu poate fi întocmită. Ba mai mult, în CPP exista și art.67 alin.(3¹)CPP, care tot reglamentează documentele apărătorului, a pus în incertitudine și instanța și alți participanți. Instanța de recurs în anulare fiind sesizată asupra excepției de

neconstituționalitate a art.70 alin.(7) a constată că excepția nu se ridică în instanța de recurs în anulare.

Astăzi exită hotărîre de condamnare fără apărător, care nu poate fi lăsată în seama lui Donos Tudor.

Acesta este motivul de interpretare a dispozițiilor constituționale, și excepția de neconstituționalitate a rt.458 alin.(3) CPP.

F. Lista documentelor relevante

1. Copia încheierii Jud.Orhei din 16.03.2021
2. Copia încheierii CSJ dosar nr.nr.4-1re-167/2020 din 17 noiembrie 2020
3. Informația OT Bălți al CNAJGS din 15.04.2019.
4. Copia cererii CSJ din 15.04.2019
5. Copie ordonanță
6. NOTA INFORMATIVA la proiectul Legii nr.102 din **28.05.2010** pentru modificarea și completarea unor acte legislative
7. Nota informativă la proiectul Hotărîrii Guvernului cu privire la forma și modul de utilizare a mandatului avocatului
8. Nota Informativă a Ministerului Justiției cu privire la proiectul Legii nr.89 din 24.04.2008
9. Decizia CSJ din 16.04.2019, **fila 44**, accesibilă și la linkul:
http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=13561
10. Foto-copie mandat al biroului de avocați:
11. Foto-copie mandat al biroului de avocați:
12. Raportul de activitate în sistemul de acordare a asistenței juridice garantate de stat, adoptat de Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat, accesibil la Linkul:
[Raportul_de_activitate_al_CNAJ_2008_1_\(1\)](#)
13. HOTĂRÎREA PLENULUI CURȚII SUPREME DE JUSTIȚIE A REPUBLICII MOLDOVA Cu privire la practica aplicării legislației pentru asigurarea dreptului la apărare al bănuitului, învinuitului, inculpatului și condamnatului în procedură penală nr.11 din 24.12.2010, accesibilă la linkul:
http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=347
14. NOTA INFORMATIVĂ a Ministerului Justiției la proiectul Legii cu privire la actele normative, Capitolul XVIII pct.50, accesibilă la linkul:
http://www.justice.gov.md/public/files/transparența_in_procesul_decizional/coordonare/2015/august/2015.08.19_NOTA_L_acte_norm_avizare_.pdf).
15. Răspunsul Ministerul Justiției
16. Copii buletine de identitate.

G. Declarația și semnătura autorului sesizării

Declarăm pe onoare că informațiile ce figurează în prezentul formular de sesizare sînt exacte.

Autorul sesizării

DONOS Tudor

Mun. Chișinău

Autorul sesizării

DONOS Elena

28 mai 2021

ÎNCHEIERE

7 iunie 2021

mun. Chișinău

Colegiul Penal al Curții de Apel Chișinău, în componența:

Președintele ședinței de judecată

Bulhac Ion

Judecătorii

Lîsfi Ghenadie și Diaconu Mihail

Cu participarea:

Procurorului

Plîngău Alexandru

Avocaților

Bulbuc Boris

Petiționarei

Donos Elena

a judecat în ședință deschisă sesizarea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate înaintată de către petiționarii Donos Tudor, Donos Elena și avocatul Boris Bulbuc în interesele petiționarului Donos Tudor, privind verificarea constituționalității prevederilor art. art. 70 alin. (7) pct. 3) și 458 alin.(3) din Codul de procedură penală, prin prisma prevederilor art. art. 20 și 26 din Constituția Republicii Moldova, în cauza penală în ordine de recurs, la recursul avocatului Bulbuc Boris în interesele condamnatului Donos Tudor și recursul petiționarei Donos Elena, declarate împotriva încheierii Judecătoria Orhei, sediul Central din 16 martie 2021, prin care restituit cererea de revizuire înaintată de Donos Elena în interesele condamnatului Donos Tudor, condamnat în baza art. 327 alin. (1) și art. 328 alin. (2) din Codul penal, asupra sentinței Judecătoria Orhei, sediul Telenești din 01 martie 2017 și s-a explicat lui Donos Elena, că este în drept de a depune cerere de revizuire, în adresa procurorului de nivelul instanței care a judecat cauza în fond, în conformitate cu prevederile art. 460 din Codul de procedură penală.

Procedura de citare a părților a fost îndeplinită,-

C O N S T A T Ă :

1. Prin sentința Judecătoria Orhei, sediul Telenești din 01 martie 2017, inculpatul Donos Tudor Fiodor a fost recunoscut culpabil de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 328 alin (2) lit. a) și art. 328 alin. (2) lit. b) din Codul penal, i s-a stabilit pedeapsa de sub formă de închisoare pe un termen de 5 (cinci) ani, cu executarea pedepsei în penitenciar de tip semiînchis, cu privarea dreptului de a ocupa anumite funcții în Ministerul Afacerilor Interne pe un termen de 5 (cinc) ani.
2. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 10 noiembrie 2017, s-au respins ca nefondate cererile de apel înaintate de inculpatul Donos Tudor Fiodor, avocatul Crețu Doina, avocatul Angela Murzac, declarat împotriva sentinței Judecătoria Orhei, sediul Telenești din 01 martie 2017.
3. Iar, prin decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 16 aprilie 2017, s-a decis inadmisibilitatea recursurilor ordinare declarate de avocatul Crețu Doina în numele inculpatului, de către inculpatul Donos Tudor și de către părțile vătămate Rusu Vladislav și Berliba Pavel, împotriva deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 10 noiembrie 2017, în cauza penală în privința lui Eșanu Victor, ca fiind vădit neîntemeiate.
4. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 28 septembrie 2018, s-au admis apelurile declarate de către, inculpatul Donos Tudor, avocatul Crețu Doina în interesele inculpatului Donos Tudor și apelurile suplimentare declarate

de către avocatul Crețu Doina în interesele inculpatului Donos Tudor și avocatul Murzac Angela în interesele inculpatului Donos Tudor, împotriva sentinței Judecătorei Orhei, sediul Telenești din 01 martie 2017. S-a casat, inclusiv din oficiu în baza art. 409 alin.(2) din Codul de procedură penală, sentința Judecătorei Orhei, sediul Telenești din 01 martie 2017 și s-a pronunțat o nouă hotărâre potrivit modului stabilit pentru prima instanță după cum urmează: Donos Tudor s-a recunoscut vinovat de comiterea infracțiunilor prevăzute de art. 327 alin.(1), art. 3091 alin.(1), 303 alin.(2), art.349 alin.(1), art. 328 alin.(2) lit. a), art. 328 alin.(2) lit. b) Cod penal al RM, s-a recunoscut vinovat de comiterea infracțiunilor prevăzute de art. 327 alin.(1), art. 3091 alin.(1), 303 alin.(2) art.349 alin.(1), s-a eliberat de răspundere penală, în legătură cu expirarea termenului prescripției atragerii la răspundere penală. S-a recunoscut vinovat în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 328 alin.(2) lit. b) Cod penal, i s-a numit pedeapsă penală sub formă de închisoare pe un termen de 3 (trei) ani, cu ispășirea pedepsei în penitenciar de tip semiînchis cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții în Ministerul Afacerilor Interne pe un termen de 5 (cinci) ani. S-a recunoscut vinovat în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 328 alin.(2) lit. a) Cod penal, i s-a numit pedeapsă penală sub formă de închisoare pe un termen de 3 (trei) ani, cu ispășirea pedepsei în penitenciar de tip semiînchis, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții în Ministerul Afacerilor Interne pe un termen de 5 (cinci) ani, în temeiul prevederilor art. 84 alin. (1) Cod penal, pentru concurs de infracțiuni, prin cumul parțial al pedepselor aplicate, a-i stabilit lui Donos Tudor pedeapsa definitivă sub formă de 5 (cinci) ani închisoare cu executarea pedepsei în penitenciar de tip semiînchis, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții în Ministerul Afacerilor Interne pe un termen de 5 ani. Conform art. 90 Cod penal s-a suspendat condiționat executarea pedepsei lui Donos Tudor pe un termen de probațiune de 2 (doi) ani. Măsura preventivă aplicată în privința lui Donos Tudor arestul preventiv s-a revocat.

5. Prin decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 16 aprilie 2017, s-a decis inadmisibilitatea recursurilor ordinare declarate de avocatul Crețu Doina în numele inculpatului, de către inculpatul Donos Tudor și de către părțile vătămate Rusu Vladislav și Berliba Pavel, împotriva deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 28 septembrie 2018, în cauza penală în privința lui Eșanu Victor, ca fiind vădit neîntemeiate.
6. Subsecvent, la data de 24 decembrie 2020, cerere de revizuire a înaintat petiționara Donos Elena în interesele condamnatului Donos Tudor.
7. Prin încheierea Judecătorei Orhei, sediul Central din 16 martie 2021, s-a restituit cererea de revizuire înaintată de Donos Elena în interesele condamnatului Donos Tudor, condamnat în baza art. 327 alin. (1) și art. 328 alin. (2) din Codul penal, asupra sentinței Judecătorei Orhei, sediul Telenești din 01 martie 2017 și s-a explicat lui Donos Elena, că este în drept de a depune cerere de revizuire, în adresa procurorului de nivelul instanței care a judecat cauza în fond, în conformitate cu prevederile art. 460 din Codul de procedură penală.
8. Consecvent, încheierea enunțată supra a fost contestată cu recursuri de către avocatul Bulbuc Boris în interesele condamnatului Donos Tudor și petiționara Donos Elena.
9. Instantaneu, prin cererile de recurs, dar și separat, petiționarii Donos Tudor, Donos Elena și avocatul Boris Bulbuc în interesele petiționarului Donos Tudor,

au înaintat sesizare privind ridicarea excepției de neconstituționalitate și verificarea constituționalității prevederilor art. art. 70 alin. (7) pct. 3) și 458 alin.(3) din Codul de procedură penală, prin prisma prevederilor art. art. 20 și 26 din Constituția Republicii Moldova.

10. În motivarea sesizării s-a indicat că obiectul apelului constă în contestarea unei hotărâri judecătorești prin care s-a încălcat apelanților dreptul de acces la justiție.
11. Apelanții în temeiul art.13 din Convenție și art.20 din Constituție s-au adresat în instanța de judecată cu scop de remediere a drepturilor violate într-o procedură judiciară irevocabilă bazată pe aplicarea art.70 alin.(7) pct.3) din Codul de procedură penală, care este căzut în desuetudine.
12. Cu alte cuvinte hotărârea irevocabilă este afectată de erori judiciare și omisiuni ale justiției admise în legătură cu aplicarea unei legi cu efect desuet, prin care s-a produs ingerințe în drepturile fundamentale.
13. Astfel, temeiul revizuirii invocat în cererea de revizuire a hotărârii judecătorești irevocabile este: remedierea erorilor judiciare și omisiunile justiției admise în procesul judecării cauzei, prin aplicarea unui act normativ care devenise desuet, în cazul în care prin acel act normativ desuet drepturile fundamentale a persoanei au fost încălcate, iar erorile judiciare și omisiunile justiției au fost admise în instanța de recurs, și pe altă cale de atac aceste erori judiciare și omisiuni a justiției nu pot fi corectate, remedierea erorilor judiciare și omisiunile justiției admise în procesul judecării cauzei în ordine de recurs, prin aplicarea unei legi de procedură în privința căreia exista incertitudine rezonabilă cu privire la constituționalitatea sa și pe altă cale de atac aceste erori judiciare și omisiuni a justiției nu pot fi corectate.
14. Temeiul revizuirii hotărârii judecătorești irevocabile invocat se deduce din Jurisprudența CEDO, în cauzele: *Sutyazhnik vs. Rusia* (nr. 8269/02, din 23 iulie 2009, paragr.35), Curtea Europeană a acceptat că, în anumite circumstanțe, principiul securității raporturilor juridice poate fi afectat pentru a remedia un „viciu fundamental” sau „o eroare judiciară” (a se vedea în contextul cauzei *Radchikov c. Rusiei*, nr. 65582/01, hotărâre din 24 mai 2007); *Duca contra Moldovei*; *Roșca contra Moldovei*(§25) , Curtea a statuat: Competența de revizuire a instanțelor superioare ar trebui să fie exercitată pentru a corecta erorile judiciare și omisiunile justiției, dar nu pentru a efectua o nouă examinare, *Popov contra Moldovei*, Curtea Europeană a menționat [...] Mai mult, articolul 4 al Protocolului nr.7, în mod special, permite statului să corecteze omisiunile justiției în procedura penală. [...].
15. Astfel se constată că legislația națională este în neconcordanță cu jurisprudența CEDO care permite redeschiderea procedurii finalizate în scop de remediere a erorilor judiciare și omisiunilor justiției.
16. Examinând materialele cauzei, în special a sesizării în speță, ținând cont de opinia participanților la proces, Colegiul Penal consideră necesar de a admite sesizarea privind ridicarea a excepției de neconstituționalitate înaintată de către petiționarii Donos Tudor, Donos Elena și avocatul Boris Bulbuc în interesele petiționarului Donos Tudor, din următoarele considerente.
17. Potrivit art. 342 din Codul de procedură penală, toate chestiunile care apar în timpul judecării cauzei se soluționează prin încheiere a instanței de judecată. Încheierile privind măsurile preventive, de ocrotire și asigurătorii, recuzările,

declinarea de competență, strămutarea cauzei, dispunerea expertizei, precum și încheierile interlocutorii, se adoptă sub formă de documente aparte și se semnează de judecător sau, după caz, de toți judecătorii din completul de judecată. Încheierile instanței asupra celorlalte chestiuni se includ în procesul-verbal al ședinței de judecată. Încheierile date pe parcursul judecării cauzei se pronunță public.

18. Succesiv, conform dispozițiilor art. 364 din Codul de procedură penală, președintele ședinței întreabă fiecare parte în proces dacă are careva cereri sau demersuri. Cererile sau demersurile formulate vor fi argumentate, iar dacă se solicită administrarea unor probe noi, se vor indica faptele și circumstanțele ce urmează a fi dovedite, mijloacele prin care pot fi administrate aceste probe, locul unde se află acestea, iar în privința martorilor, experților și specialiștilor se va indica identitatea și adresa lor în cazul în care partea nu poate asigura prezența lor în instanța de judecată. Cererile sau demersurile formulate se soluționează de către instanță după audierea opiniilor celorlalte părți asupra cerințelor înaintate. Părțile pot prezenta și cere administrarea probelor și în cursul cercetării judecătorești.
19. Totodată, Colegiul Penal indică că conform art.7 alin.(2) din Codul de procedură penală, dacă există neconcordanțe între prevederile tratatelor internaționale în domeniul drepturilor și libertăților fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și prevederile prezentului cod, prioritate au reglementările internaționale.
20. Pct. 83 din Hotărârea Curții Constituționale din 09.02.2016, prevede că verificarea constituționalității normelor contestate constituie competența exclusivă a Curții Constituționale.
21. Astfel, judecătorii ordinari nu sunt în drept să refuze părților sesizarea Curții Constituționale, decât doar în condițiile menționate la paragraful 82, care la rândul său prevede că judecătorul ordinar nu se va pronunța asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, ci se va limita exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții și anume, dacă obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție; excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau indică că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu; prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei; nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate.
22. Pct. 107 din Hotărârea Curții Constituționale din 09.02.2016, prevede că în temeiul art. 135 alin. (1) lit. a) și lit. g), sesizarea privind controlul constituționalității unor norme ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze se prezintă direct Curții Constituționale, de către judecătorii/completele de judecată din cadrul Curții Supreme de Justiție, Curților de apel și judecătoriilor, pe rolul cărora se află cauza. O astfel de interpretare asigură principiul constituțional al independenței tuturor judecătorilor și soluționarea cauzelor și supremația Constituției în procesul de apărare a drepturilor și libertăților fundamentale.
23. În continuare, instanța de recurs, ținând cont de prevederile legale sus enunțate, menționează că până în prezent o hotărâre a Curții Constituționale privind examinarea constituționalității prevederilor art. art. 70 alin. (7) pct. 3) și 458 alin.(3) din Codul de procedură penală, prin prisma prevederilor art. art. 20 și 26 din Constituția Republicii Moldova, nu există, normele intabulate la art. art. 70

alin. (7) pct. 3) și 458 alin.(3) din Codul de procedură penală, vizează solicitările din cererile de recurs declarate împotriva încheierii Judecătoriei Orhei, sediul Central din 16 martie 2021, prin care restituit cererea de revizuire înaintată de Donos Elena în interesele condamnatului Donos Tudor, condamnat în baza art. 327 alin. (1) și art. 328 alin. (2) din Codul penal, asupra sentinței Judecătoriei Orhei, sediul Telenеști din 01 martie 2017 și s-a explicat lui Donos Elena, că este în drept de a depune cerere de revizuire, în adresa procurorului de nivelul instanței care a judecat cauza în fond, în conformitate cu prevederile art. 460 din Codul de procedură penală, verificarea temeiniciei acestei constituind obiectul de studiu al instanței de recurs, totodată, prezenta sesizare a fost înaintat de către petiționarii Donos Tudor, Donos Elena și avocatul Boris Bulbuc în interesele petiționarului Donos Tudor, care în speță dețin calitatea procesuală, de recurenți, fiind participanți ai procesului, motivele au fost întemeiate pe prevederile art. art. 20 și 26 din Constituția Republicii Moldova, obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, este o normă a unui act legislativ, respectiv, circumstanțele în speță denotă întrunirea cerinței pct. 3 al paragrafului 82 din Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 09 februarie 2016, prin urmare sesizarea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate și verificarea constituționalității art. art. 70 alin. (7) pct. 3) și 458 alin.(3) din Codul de procedură penală, urmează a fi admisă.

24. Colegiul în speță v-a dispune suspendarea examinării cauzei, or, soluționarea sesizării vizează obiectul de studiu al instanței de recurs.
25. În conformitate cu art. art. 7, 342, 364 din Codul de procedură penală al Republicii Moldova, Colegiul Penal al Curții de Apel Chișinău,-

DISPUNE :

Admite sesizarea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate înaintată de către petiționarii Donos Tudor, Donos Elena și avocatul Boris Bulbuc în interesele petiționarului Donos Tudor, privind verificarea constituționalității prevederilor art. art. 70 alin. (7) pct. 3) și 458 alin.(3) din Codul de procedură penală, prin prisma prevederilor art. art. 20 și 26 din Constituția Republicii Moldova.

Expediază în adresa Curții Constituționale a Republicii Moldova, sesizarea de ridicare a excepției de neconstituționalitate înaintată de către petiționarii Donos Tudor, Donos Elena și avocatul Boris Bulbuc în interesele petiționarului Donos Tudor, în temeiul art. 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituția Republicii Moldova.

Încheierea nu este susceptibilă de a fi atacată.

Președinte de ședință, judecătorul:

Judecătorii:

Bulhac Ion

Lîsîi Ghenadie

Diaconu Mihail

Originalul
Chenadie Lisii